

OBEC HRABIČOV

Adresa: Hrabíčov č.188, 966 78

Tel.: 045/6866120

Mobil: 0908 570 478

E-mail: obec@hrabicov.sk

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE HRABIČOV NA ROKY 2023 – 2028

(podľa zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení
zákona č. 309/2014 Z. z.)

(NÁVRH)

Hrabíčov, 2023

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hradičov na roky 2023– 2028

Charakteristika: Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v zmysle Zákona č. 309/2014 Z. z., ktorým sa dopĺňa Zákon č. 539/2008 o podpore regionálneho rozvoja. Strategický dokument je v súlade s cieľmi a prioritami stanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe rozvoja vyššieho územného celku (VÚC), na území ktorého sa obec nachádza.

Objednávateľ: Obec Hradičov

Zhotoviteľ: © Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2023

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2023– 2028

OBSAH

ÚVOD.....	5
ČASŤ A	
1. AUDIT ÚZEMIA.....	17
1.1 Základná charakteristika obce Hrabíčov a vymedzenie územia.....	17
1.1.1 Základné údaje o obci.....	17
1.2 História osídlenia obce Hrabíčov.....	21
1.3 Analýza súčasného stavu prírodných podmienok	23
1.3.1 Geomorfologické pomery.....	23
1.3.2 Geologické pomery.....	23
1.3.3 Pedologické pomery.....	24
1.3.4 Hydrologické pomery.....	25
1.3.5 Klimatické pomery.....	26
1.3.6 Flóra a fauna.....	28
1.3.7 Starostlivosť o životné prostredie a o ochranu prírody a krajiny.....	29
1.4 Analýza socio-ekonomických charakteristík.....	30
1.4.1 Obyvateľstvo.....	30
1.4.2 Dynamika obyvateľstva.....	31
1.4.3 Veková a pohlavná štruktúra.....	32
1.4.4 Národnostné a religiózne zloženie obyvateľstva.....	33
1.4.5 Zamestnanosť obyvateľstva.....	34
1.4.6 Nezamestnanosť obyvateľstva.....	37
1.5 Technická vybavenosť obce Hrabíčov.....	38
1.5.1 Bytová štruktúra a vybavenosť obce službami.....	39
1.5.2 Zdravotnícka infraštruktúra.....	41
1.5.3 Sociálna infraštruktúra.....	42
1.6 Hospodárstvo.....	44
1.6.1 Lesné hospodárstvo a poľnohospodárstvo.....	44
1.6.2 Priemysel.....	46
1.7 Doprava.....	47
1.8 Odpadové hospodárstvo.....	49
1.9 Cestovný ruch a ubytovanie.....	54
1.10 Kultúrne pomery.....	56
1.11 Sprievodcovské služby a animácie.....	59
1.12 Ostatné služby.....	59
2 FINANČNÁ ANALÝZA OBCE HRABIČOV.....	61
2.1 Finančná analýza obce Hrabíčov.....	61
3 ZHODNOTENIE CELKOVÉHO SÚČASNÉHO STAVU ÚZEMIA.....	66
3.1 SWOT analýza interného (vnútorného) prostredia obce Hrabíčov.....	66
3.2 SWOT analýza externého (vonkajšieho) prostredia obce.....	69
3.3 Analýza problémov.....	70
ČASŤ B Strategická časť.....	71
4 HIERARCHIA STRATEGICKÝCH CIEĽOV.....	71
4.1 Stratégia rozvoja obce Hrabíčov na obdobie rokov 2023 – 2028.....	71
4.1.1 Hierarchia strategických cieľov obce Hrabíčov na roky 2023 – 2028.....	72

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov
na roky 2023– 2028

C. PROGRAMOVÁ (PLÁNOVACIA) ČASŤ.....	76
5 PROGRAMOVÁ ČASŤ PHSR OBCE HRABIČOV NA OBDOBIE ROKOV 2023 – 2028.....	76
5.1 Opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým prioritám.....	76
D REALIZAČNÁ ČASŤ.....	81
6 MONITOROVANIE PHRSR.....	81
6.1 Spôsob monitorovania PHRSR	81
ČASŤ E	
7 FINANČNÁ ČASŤ.....	85
7.1 Finančné zabezpečenie PHRSR obce Hrabíčov.....	85
ČASŤ F	
ZÁVER.....	87
ČASŤ G	
IMPLEMENTAČNÝ RÁMEC.....	88
ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK.....	89

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2023– 2028

ÚVOD

Formulár č. Ú 1 - Hlavička dokumentu PHRSR

Názov:	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2023 – 2028
Územné vymedzenie:	Banskobystrický kraj, okres Žarnovica, obec Hrabíčov
Územný plán obce schválený:	nie
Dátum schválenia PHRSR:	, uznesenie č.
Dátum platnosti:	01.04.2023 – 01.04.2028
Verzia:	2.0
Publikovaný verejne:	07.03.2023

Obec Hrabíčov ako orgán miestnej samosprávy je oprávnená plánovať budúce smerovanie rozvoja obce. Plánovanie alebo programovanie je založené na systematickom prístupe, ktorý zabezpečuje, že budúce rozhodnutia vedenia miestnej samosprávy budú vykonávané na základe vopred stanovených a prerokovaných cieľov a vízií. Kľúčovým dokumentom pre riadenie samosprávy, ktorý zohľadňuje konkrétne potreby a predstavy občanov, podnikateľov, záujmových skupín o budúcom rozvoji obce je Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja (PHRSR). Jedná sa o rozvojový dokument, ktorý sa spracováva spravidla na obdobie 5 – 7 rokov a je výsledkom strategického plánovania. Dokument zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe rozvoja VÚC, na území ktorého sa obec nachádza a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie obce (aj keď obec Hrabíčov zatiaľ územný plán vypracovaný nemá).

Existencia programu rozvoja obce je podmienená Zákonom č. 309/2014 Z. z., ktorým sa dopĺňa Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja. Pri spracovaní programu boli rešpektované zásady regionálnej politiky vlády Slovenskej republiky (SR) a princípy regionálnej politiky Európskej únie (EÚ) zakotvené najmä v nariadení Rady (ES) č. 1266/1999 (nariadenie o štrukturálnych fondoch).

Dokument PHRSR obce Hrabíčov s výhľadom do roku 2028 je strednodobý strategický dokument, ktorý na základe analýzy hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce stanovuje jeho strategické ciele a priority rozvoja. Je prostriedkom na napĺňanie vízie ďalšieho smerovania rozvoja obce. PHRSR obce Hrabíčov sa uskutočňuje podpora rozvoja na úrovni miestnej samosprávy a to s dôrazom na sociálnu, ekonomickú a kultúrnu sféru. Je to program cielených opatrení, navrhnutý pre oživenie sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja obce Hrabíčov, ktorý na základe výsledkov ročného hodnotenia bude priebežne aktualizovaný a dopĺňaný.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

Formulár č. Ú 2 - Zámer spracovania PHRSR

Zámer spracovania PHRSR	
Názov dokumentu	- Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023 – 2028
Forma spracovania	- pracovníkmi samosprávy, - s pomocou externých odborníkov (spolupráca),
Riadenie procesu spracovania	Za riadenie procesu spracovania zodpovedá p. starosta OcÚ Hrabčovo p. Ján Adámik - informovanie prebiehalo prostredníctvom zasadnutia obecného zastupiteľstva a formou obecnej web. stránky
Obdobie spracovania	Obdobie spracovania PHRSR bolo vykonané od 12.12.2022 do 07.03.2023 - harmonogram spracovania je uvedený v nasledujúcej tabuľke (jedná sa o aktualizáciu PHRSR)
Financovanie spracovania	Náklady na spracovanie PHRSR obce Hrabčovo 2023– 2028 budú financované z vlastných finančných zdrojov obce a nebudú znamenať dodatočné zaťaženie rozpočtu obce.

Prameň: Weisová, Bernátová: Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2012

Formulár č. Ú 3 - Harmonogram spracovania PHRSR

Termín	Harmonogram spracovania PHRSR obce Hrabčovo						
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
Úvod							
Analytická časť							
Strategická časť							
Programová							
Realizačná							
Finančná časť							
Záver							

Prameň: Weisová, Bernátová: Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2012

PHRSR bol spracovaný na základe zákona Národnej rady SR č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona 309/2014 Z. z., ktorý definuje PHRSR obce ako strednodobý programový dokument, obsahujúci analýzu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, hlavné smery vývoja obce, ustanovenie cieľov, prvoradých potrieb a úloh vo všetkých oblastiach života obce. Súčasťou programu je aj návrh jeho administratívneho a finančného zabezpečenia. Zákon stanovuje aj úlohy, týkajúce sa vypracovávania, schvaľovania, zabezpečenia plnenia a pravidelného vyhodnocovania predmetného programového dokumentu. Pri spracovaní programu boli rešpektované zásady regionálnej politiky vlády Slovenskej republiky a princípy regionálnej politiky

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

Európskej únie zakotvené najmä v nariadení Rady (ES) č. 1266/1999 (nariadenie o štrukturálnych fondoch).

Formulár č. Ú 7 - Použité participatívne metódy

Metóda	Informovanie verejnosti	Získavanie názorov verejnosti	Zohľadnenie názorov verejnosti
Tlačené materiály	nie		
Verejné informačné tabule	nie		
Informačné formuláre, tabuľky údajov	nie		
Internetové stránky	áno	áno	áno
Dotazník pre záujmové skupiny	nie	nie	nie
Verejné vypočutie	áno	áno	áno
Návšteva v dotknutom území	áno	áno	áno
Miestne poradné skupiny	áno	áno	áno
Riešenie problémov	áno	áno	áno

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2023

PHRSR obce Hrabčovo je súčasťou sústavy základných dokumentov podpory regionálneho rozvoja v Slovenskej republike (SR). Táto sústava je členená na strategické a programové dokumenty vypracovávané na úrovni štátu, sektorov, samosprávnych krajov, regiónov a obcí a programové dokumenty EÚ (pre využitie zdrojov predvstupových a štrukturálnych fondov).

Východiskové podklady

Podpora regionálneho rozvoja sa uskutočňuje v súlade s programovaním na základe:

a) Miestnej úrovni

- **PHRSR obce** je strednodobý programový dokument spracovaný na úrovni obce.
- **Program odpadového hospodárstva,**
- **Viacročný rozpočet,**
- **Komunitný plán sociálnych služieb (KPSS).**

b) Národnej úrovni

- **Partnerská dohoda** určuje stratégiu, priority a podmienky SR na využívanie fondov EÚ tak, aby sa dosiahli priority stratégie Európa 2030. Ide teda o základný národný dokument, ktorý zastrešuje všetky operačné programy SR pre nové programové obdobie. Neformálne vyjednávania k príprave Partnerskej dohody a operačným programom SR na roky 2021 – 2027 sa začali 23. marca 2017 stretnutím so zástupcami Európskej komisie (EK). Následne sa uskutočnili aj ďalšie

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

neformálne kolá rokovaní, o ktorých bližšie informácie je možné získať na stránkach Úradu vlády ako Centrálného koordinačného orgánu pre fondy EÚ v podmienkach SR.

- **Pozičný dokument Európskej komisie k Partnerskej dohode a programom SR na roky 2021 – 2027** - pozičný dokument identifikuje z pohľadu Európskej komisie hlavné rozvojové potreby s možnosťou financovania opatrení v rámci fondov Spoločného strategického rámca EÚ v podmienkach SR. Zároveň tento dokument predstavuje základ pre negóciácie s Európskou komisiou k Partnerskej dohode a operačným programom SR na roky 2021 – 2027.
- **Stratégia financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2021 – 2027.**
- **Integrovaný regionálny operačný program „IROP“** - predstavuje programový dokument SR pre programové obdobie 2021 – 2027, ktorého globálnym cieľom je: prispieť k zlepšeniu kvality života a zabezpečiť udržateľné poskytovanie verejných služieb s dopadom na vyvážený a udržateľný územný rozvoj, hospodársku, územnú a sociálnu súdržnosť regiónov, miest a obcí.
- **Sektorový operačný program**, ktorý je strednodobý dokument vypracovaný pre vopred určené sektory.
- **Regionálna integrovaná územná stratégia 2021-2027.**
- **Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja (PHRSR NRSK)**, ktorý je strednodobý programový dokument, je v súlade s cieľmi a prvoradými potrebami ustanovenými v národnom pláne a s podkladom na vypracovanie príslušného regionálneho operačného programu. Jeho vypracovanie zabezpečuje príslušný samosprávny kraj.
- **PHRSR obce**, ktorý je strednodobý programový dokument spracovaný na úrovni obce.
- **Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001- aktualizácia 2020.**
- **Národný program reforiem Slovenskej republiky 2022.**
- **Partnerská dohoda Slovenskej republiky na programové obdobie 2021 – 2027.**
- **Stratégia rozvoja dopravy SR do roku 2030.**
- **Program odpadového hospodárstva.**
- **Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2030.**
- **Koncepcia výchovy a vzdelávania rómskych detí a žiakov vrátane rozvoja stredoškolského a vysokoškolského vzdelávania.**

c) Nadnárodnej úrovni

Programové dokumenty Európskej únie pre využitie štrukturálnych fondov tvoria:

- **Stratégia EÚ 2030** - cieľ: konkurencieschopnosť, zamestnanosť a hospodársky rast
- **Spoločný strategický rámec EK,**
- **Nariadenia EK (Všeobecné nariadenie, nariadenie k fondom),**
- **CENTROPE – Správa o regionálnom rozvoji,**
- **CENTROPE – Nástroj na hodnotenie potrieb infraštruktúry** – podpora konkurencieschopného regionálneho rozvoja (INAT),
- **CENTROPE – Stratégia ľudského kapitálu,**

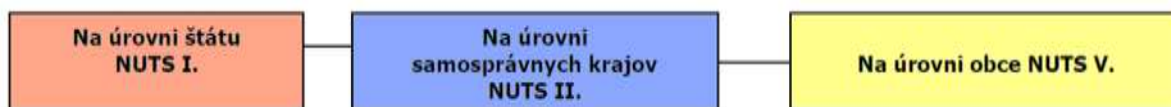

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2023– 2028

- **CENTROPE – Stratégia v oblasti vedomostného regiónu,**
- **CENTROPE – Stratégia v oblasti priestorovej integrácie a Akčný plán národného programu reforiem SR 2030,**
- **CENTROPE – Stratégia v oblasti kultúry a cestovného ruchu,**
- **Národný (regionálny) rozvojový plán (RDP – Regional Development Plan),** ktorý je hlavným dokumentom pre vyjednanie podpory zo Štrukturálnych fondov Európskej únie.
- **Rámec podpory spoločenstva (CSF – Community Support Framework),** ktorý bude vytvorený na základe **Národného rozvojového plánu** v spolupráci s Európskou komisiou, je hlavným dokumentom vymedzujúcim poskytnutie podpory zo štrukturálnych fondov Európskej únie.
- **Sektorové operačné programy (SOP – Sectoral Operation Programme),** ako taktické dokumenty vytvorené na úrovni ministerstiev, ktoré rozpracovávajú problémové celky stratégií majúcich plošný (celoštátny) charakter, pre ktoré bude žiadané spolufinancovanie zo zdrojov Európskej únie.
- **Regionálne operačné programy (ROP – Regional Operation Programme),** ako taktické dokumenty, ktoré budú spracované na úrovni regiónov NUTS II a rozpracovávajú tie problémové celky stratégií, pre ktoré bude žiadané spolufinancovanie zo zdrojov Európskej únie.
- **Strategické usmernenia Spoločenstva (SUS) – ROP** odráža 1 usmernenie SUS t.j. „urobiť Európu a jej regióny atraktívnejším priestorom pre investície a prácu“, a súčasne 3 usmernenie SUS t.j. „vytvorenie väčšieho množstva a kvalitnejších pracovných miest“.

Zdroje a dokumenty:

V súlade so snahou SR o znižovanie rozdielov na úrovni rozvoja jednotlivých regiónov boli východiskom pri príprave PHRSR obce Hrabíčov nasledovné strategické dokumenty:

Podporné materiály:

Pri vypracovaní PHRSR obce Hrabíčov boli použité aj prognostické údaje vypracované Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja SR. Hlavnou úlohou prognostických údajov je podporiť vypracovanie tohto programu a zabezpečiť tým zvýšenie efektívnosti procesov strategického plánovania a kvality tohto dokumentu. Toto zabezpečenie je dané prepojením Systému strednodobého výhľadu hospodárskeho a sociálneho vývoja a vecnej roviny strategického plánovania.

Obec Hrabíčov má nasledovné možnosti čerpania mimorozpočtových zdrojov na dosahovanie svojich cieľov a priorít v zmysle stanovených tematických cieľov stratégie Európa 2030 a prioritných oblastí Pozičného dokumentu:

- **Partnerská dohoda** (ďalej len „PD“), ako obdoba súčasného Národného strategického referenčného rámca, obsahuje záväzky členského štátu, že pridelené

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

alokácie pre politiku súdržnosti EÚ sa využijú na implementáciu stratégie Európa 2030. Partnerská dohoda obsahuje aj návrh operačných programov.

- **Operačné programy** (ďalej len „OP“) sú hlavným riadiacim nástrojom pre využívanie fondov EÚ. Na zabezpečenie naplnenia cieľov stratégie Európa 2030 vypracovala EK tzv. „kondicionality“, t.j. podmienky, ktoré musia členské štáty splniť, jednak sú to podmienky ex ante, ktoré musia byť zavedené pred poskytnutím prostriedkov z fondov, ako aj podmienky ex post, podľa ktorých bude uvoľnenie dodatočných prostriedkov z fondov závisieť na výkonnosti a dosahovaní cieľov stratégie Európa 2030.

Tematické ciele v súlade so stratégiou Európa 2030:

- 1) posilnenie výskumu, technologického rozvoja a inovácií;
- 2) zlepšenie prístupu k informáciám a komunikačným technológiám a zlepšenie ich využívania a kvality;
- 3) zvýšenie konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov a poľnohospodárskeho sektora (v prípade EPFRV) a sektora rybného hospodárstva a akvakultúry (v prípade EFNRH);
- 4) podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch;
- 5) podpora prispôsobovania sa zmenám klímy, predchádzania a riadenia rizík;
- 6) ochrana životného prostredia a presadzovanie efektívneho využívania zdrojov;
- 7) podpora udržateľnej dopravy a odstraňovanie prekážok v kľúčových sieťových infraštruktúrach;
- 8) podpora zamestnanosti a mobility pracovnej sily;
- 9) podpora sociálneho začlenenia a boj proti chudobe;
- 10) investovanie do vzdelania, zručností a celoživotného vzdelávania;
- 11) zvyšovanie inštitucionálnych kapacít a efektivity verejnej správy;
- 12) zlepšenie zdravotnej starostlivosti;
- 13) posilnenie hospodárskeho riadenia; v záujme stability a zjednotenia;
- 14) vytvorenie dohody pre jednotný trh;
- 15) podpora environmentálnej udržateľnosti;
- 16) rast prostredníctvom znalostí; posilnenie postavenia jednotlivcov;
- 17) posilnenie európskeho výskumného priestoru; zvýšenie závažnosti otázky financovania výskumu a vývoja;
- 18) zvyšovanie inovácií a tvorivosti;
- 19) zlepšenie demografickej situácii so zameraním výziev spojených so starnutím, migrácie a integrácie;
- 20) zlepšovanie aktívneho prístupu k prisťahovaleckej politike;
- 21) lepšie kontrolovanie a zlepšovanie prístupu v spoločnej európskej prisťahovaleckej politike- zabezpečenie dôveryhodného systému riadenia vonkajších hraníc EÚ vrátane koordinovaného systému vydávania víz štátnym príslušníkom tretích krajín; lepšie zabezpečenie vnútornej bezpečnosti EÚ v súvislosti s vonkajšou bezpečnosťou;
- 22) zabezpečenie energetickej bezpečnosti a opatrení v rámci zmien klímy: nová priemyselná revolúcia; hľadanie udržateľnej výroby energie; zníženie vonkajšej energetickej závislosti EÚ;
- 23) vedenie boja proti zmenám klímy;
- 24) vytvorenie európskeho bezpečnostného modelu; vytvorenie obranného modelu;
- 25) budovanie kultúry spolupráce: bezpečnosť ako nadnárodný verejný záujem;
- 26) zvýšenie hospodárskej konkurencieschopnosti Európy atď.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

Pozičný dokument definuje nasledujúce prioritné oblasti:

- podnikateľské prostredie priaznivé pre inovácie;
- infraštruktúra pre hospodársky rast a zamestnanosť;
- rozvoj ľudského kapitálu a zlepšenie účasti na trhu práce;
- trvalo udržateľné a efektívne využívanie prírodných zdrojov ;
- moderná a profesionálna verejná správa.

Priority stanovené v Pozičnom dokumente boli použité ako podklad pre prípravu najdôležitejších strategických dokumentov SR pre čerpanie fondov EÚ: Partnerskej dohody a operačných programov.

P.č.	Operačné programy	Riadiaci orgán	4,5,6,		Fond EÚ
			MV SR	5b	
5	Integrovaný ROP (IROP)	MPaRV SR	MK SR	6c	ESF, EFRR
			VÚC	5,6,7,9,10	
				5,6,7,9,10,	
6	Efektívna verejná správa (EVS)	MV SR		11	EFRR, ESF
7	Technická pomoc (TP)	ÚV SR		11	EFRR
8	Rozvoj vidieka	MPaRV SR			EPFRV
9	Rybné hospodárstvo	MPaRV SR			EFNRH
10	Európska územná spolupráca	RO budú určené zo strany EK			EFRR
11	Interact, Urban	RO budú určené zo strany EK			EFRR
P.č.	Operačné programy	Riadiaci orgán	Sprostredkovateľský orgán pod riadiacim orgánom	Tematický cieľ / Investičná priorita	Fond EÚ
1	Výskum a inovácie (VaI)	MŠVVŠ SR		1a, 10	EFRR, ESF
			MH SR	1b, 3	
2	Integrovaná infraštruktúra (II)	MDVRR SR	MF SR	2 7a,b,c,d	KF, EFRR
3	Ľudské zdroje (ĽZ)	MPSVR SR	MV SR	9	EFRR, ESF
				8,9,10,	
			MZ SR	9a	
			MŠVVŠ SR	10	
4	Kvalita životného prostredia (KŽP)	MŽP SR	MDVRR SR	4c	KF, EFRR
			MH SR	4,7e	

Zdroj: <https://www.employment.gov.sk/esf/>

Uplatnenie integrovaného prístupu rozmer – 1

Rôzne aspekty života obce – environmentálny, hospodársky, sociálny a kultúrny – sú vzájomne prepojené a úspech v rozvoji samosprávy možno dosiahnuť len prostredníctvom integrovaného prístupu. Opatrenia týkajúce sa fyzickej obnovy sa v PHRSR skombinovali s opatreniami na podporu vzdelávania, hospodárskeho rozvoja, sociálneho začleňovania a ochrany životného prostredia. Predpokladom toho je rozvoj silných partnerstiev medzi miestnymi obyvateľmi, občianskou spoločnosťou, miestnym hospodárstvom a rôznymi úrovňami správy. Takýto prístup je osobitne dôležitý v súčasnosti vzhľadom na vážnosť problémov, pred ktorými momentálne samospráva stojí. Tieto problémy siahajú od konkrétnych demografických zmien cez dôsledky hospodárskej stagnácie v súvislosti s tvorbou pracovných miest a sociálnym pokrokom až po dôsledky zmeny klímy. Reakcia na tieto problémy bude mimoriadne dôležitá na dosiahnutie inteligentnej, udržateľnej a inkluzívnej spoločnosti, ktorá je cieľom stratégie Európa 2030.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

rozmer – 2

PHRSR obce Hrabčovo integruje všetky dokumenty na miestnej úrovni ako aj ciele a priority národných strategických dokumentov a dokumentov EÚ. PHRSR obce Hrabčovo na roky 2023 - 2028 integruje a nadväzuje na predchádzajúce PHSR obce, viacročný rozpočet. PHRSR obce vychádza a integruje strategické dokumenty na národnej úrovni ako Partnerská dohoda, ktorá určuje stratégiu, priority a podmienky SR na využívanie fondov EÚ tak, aby sa dosiahli priority stratégie Európa 2030, Pozičný dokument Európskej komisie k Partnerskej dohode a programom SR, Stratégia financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov, pre Integrovaný regionálny operačný program „IROP“. Ďalej PHRSR integruje a vychádza zo strategických dokumentov EÚ: Stratégia EÚ 2030; z Nariadenia EK (Všeobecné nariadenie, nariadenie k fondom), CENTROPE – Správa o regionálnom rozvoji, CENTROPE – Nástroj na hodnotenie potrieb infraštruktúry – podpora konkurencieschopného regionálneho rozvoja (INAT), CENTROPE – Stratégia ľudského kapitálu, CENTROPE – Stratégia v oblasti vedomostného regiónu, CENTROPE – Stratégia v oblasti priestorovej integrácie a Akčný plán Konceptie rozvoja občianskej spoločnosti.

rozmer – 3

Integrovaný prístup bol uplatnený pri procese spracovania strategického dokumentu, kde boli zohľadnené predstavy, potreby a požiadavky jednotlivých zainteresovaných skupín ako sú obyvatelia, rozpočtové a príspevkové organizácie zriadené v rámci pôsobnosti obce, mimovládne organizácie, záujmové skupiny obyvateľov, podnikateľské subjekty, obec a jej jednotlivé orgány: poslanci OZ, starosta, komisie. Integrovaný prístup bol uplatnený v prípravnej fáze spracovania PHRSR, prostredníctvom dotazníkového prieskumu pri jednotlivých skupinách. Následne bol integrovaný prístup uplatnený v rámci schvaľovacej fázy PHRSR, kde bol návrh dokumentu zaslaný zainteresovaným skupinám na záverečnú úpravu, doplnenie a odsúhlasenie.

rozmer – 4

Integrovaný prístup bol uplatnený v prípade finančného zabezpečenia jednotlivých priorít a cieľov. Financovanie sa realizuje z viacerých zdrojov – verejných a súkromných. Verejné zdroje uplatňujú integrovaný prístup z hľadiska horizontálneho ako aj vertikálneho. Z horizontálneho hľadiska predstavuje kombinovanie viacerých možných zdrojov EÚ (Operačných programov). Z vertikálneho hľadiska sú integrované zdroje EÚ, úrovne SR, VÚC a nakoniec na najnižšej úrovni miestnej samosprávy.

Jednotlivé strategické dokumenty sú vypracovávané vo vzájomnej nadväznosti a postupnosti.

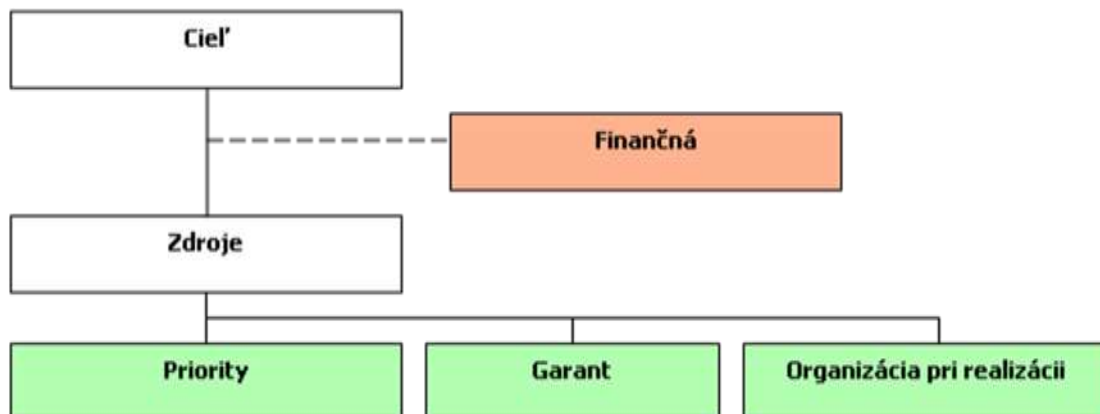
Osnovu PHRSR obce Hrabčovo znázorňuje schéma 1.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

Schéma 1 Osnova

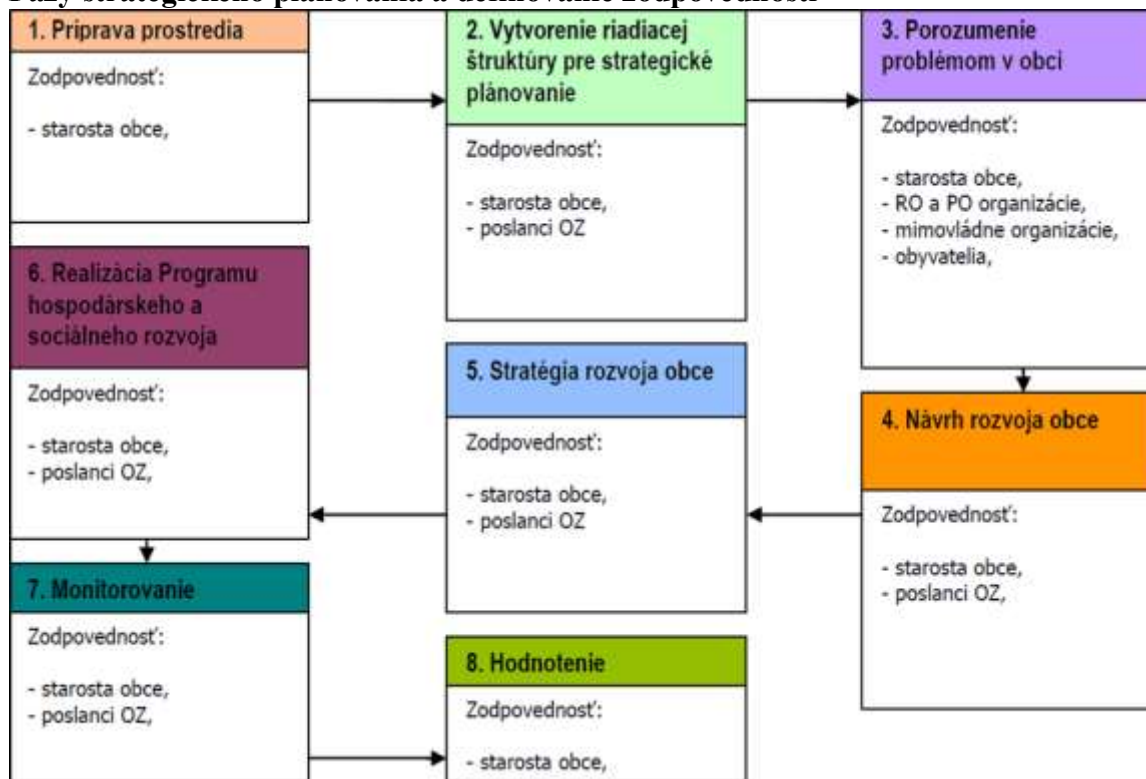
PHRSR

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2023

PHRSR sa skladá z hlavného dokumentu a príloh, ktoré sú jeho neoddeliteľnou súčasťou.

Fázy strategického plánovania a definovanie zodpovednosti

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2023

Fáza 1: Inventarizačná, analytická a prognostická časť tvorby PHRSR

V tejto fáze PHRSR nadväzuje na kľúčové zameranie/vízie a na hlavný cieľ, na kľúčové výzvy, problémy, impulzy a možné riešenia. PHRSR vo svojom obsahu poskytuje súbor analýz, zozbieraných zdrojov a informácií o obci Hrabčovo pre ďalšiu

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

tvorbu a implementáciu stratégie. Pri realizácii analytickej časti bola využitá SWOT analýza doplnená o údaje relevantné pre tvorbu samotného dokumentu PHRSR.

Jednotlivé analýzy obsahujú socioekonomické analýzy, územno-technické analýzy, prírodno-environmentálne analýzy zamerané na analýzu prírodného prostredia a inštitucionálno-organizačné analýzy. Na základe parciálnych analýz v tejto uvedenej štruktúre mohla obec Hrabčovo identifikovať hlavné faktory a disparity rozvoja v území. V rámci SWOT analýzy obec zdefinovala strategické smerovanie, priority a ciele PHRSR.

Fáza 2: Strategická časť: Definovanie strategického smerovania, priorít a strategických cieľov PHRSR

Primárne analýzy o doterajšom vývoji a stave obci Hrabčovo predstavujú koncentrovaný zdroj informácií pre prioritné oblasti rozvoja obce, z ktorých vyplývajú opatrenia a následné aktivity predložené pre riešenie jednotlivých problémových oblastí rozvoja. Podrobný plán konkrétnych aktivít je obsiahnutý v akčnom pláne. Jednotlivé akčné plány a projektové návrhy by mali napĺňať vízie obce. Sú spracované na úrovni činností, časovej a finančnej náročnosti. V rámci tohto kroku stratégie boli zosumarizované všetky výstupy PHRSR, ktoré boli predložené na participatívne pripomienkovanie obecnému zastupiteľstvu obce. Navrhované zmeny boli doplnené a implementované do stratégie PHRSR.

Fáza 3: Programová časť: Návrh vlastnej stratégie- strategického prístupu, postupu a nástrojov na naplnenie vízie, hlavného cieľa, priorít a systému cieľov

V tejto fáze PHRSR bol identifikovaný prístup, postup a nástroje (opatrenia, aktivity, programy a projekty) v časovej následnosti a v priestorovej súvislosti pre realizovanie jednotlivých krokov stratégie. V tejto fáze obec Hrabčovo navrhla vlastnú stratégiu, ktorá dosiahne naplnenie celého systému počnúc víziou až po systém cieľov PHRSR. Obec sa rozhodla presadzovať integrovaný prístup a zameriavať sa na inovačne orientované Smart stratégie rozvoja integrujúce tvrdé infraštruktúrne riešenia s mäkkými organizačnými, inštitucionálnymi a sociálnymi inováciami, ktoré využívajú najnovšie poznatky zo sociálnych, prírodných a technických vied a najmodernejšie technológie pre efektívny a udržateľný rozvoj a zabezpečenie kvality života obyvateľov a kvality podnikateľského prostredia. Implementácia Smart stratégie rozvoja nie je o zvyšovaní výdavkov, ale o efektívnejšom využívaní finančných zdrojov, ktoré obci majú priniesť úsporu v strednodobom a dlhodobom horizonte.

Fáza 4: Realizačná časť- Návrh vlastnej stratégie – strategického prístupu, postupu a nástrojov na dosiahnutie vízie a cieľov

V tejto fáze PHRSR je zamerané na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie programu rozvoja, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce s ustanovením merateľných ukazovateľov, vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2023– 2028

Fáza 5: Implementačná časť: Nastavenie implementácie, financovania, monitorovania a vyhodnocovania PHRSR

V tejto fáze obec Hrabíčov vypracovala podrobný plán implementácie stratégie, ktorá je obsiahnutá v PHRSR. Definuje harmonogram implementácie stratégie a v jeho rámci aj konkrétne úlohy pre implementáciu navrhovaných nástrojov vrátane subjektov zodpovedných za splnenie a určenie výstupov realizácie týchto úloh, ktorý je reprezentovaný akčným plánom implementácie. V rámci PHRSR je zabezpečený systém monitorovania a transparentného hodnotenia, čiže napĺňania cieľov stratégie a taktiež plán využitia zdrojov vrátane zostaveného finančného plánu implementácie stratégie. Obsahom PHRSR sa stali konkrétne činnosti a úlohy, ku každej činnosti a úlohe sú priradení partneri zodpovední za ich vykonanie a dôraz bol kladený aj na časový systém rozpočtového programovania územnej samosprávy.

Finančné zabezpečenie

V zmysle zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona 309/2014 Z. z., o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov, sa financovanie regionálneho rozvoja realizuje na troch úrovniach: na mikroregionálnej úrovni je možné rozvojové aktivity financovať jedine združovaním zdrojov nižšej úrovne, čiže obcí. Samosprávy nemajú spoločný zdroj financovania. V súčasnej situácii je možné rozvojové aktivity financovať buď z rozpočtov jednotlivých obcí v prípade individuálnych projektov alebo združením financií viacerých obcí v prípade spoločných projektov. V prípade financovania projektov majúci význam v kontexte priorít celého kraja zohráva významnú úlohu banskobystrický samosprávny kraj a financovanie inštitúcií v jeho zriaďovateľskej kompetencii. Ďalšími doplnkovými zdrojmi, ktoré možno definovať na úrovni jednotlivých aktivít sú predovšetkým štrukturálne fondy EÚ. Ich využitie v rámci jednotlivých aktivít je možné stanoviť len indikatívne bez určenia výšky požadovanej podpory s cieľom prispieť ku koordinácii realizácie rozvojových aktivít.

- Pri zostavovaní finančného plánu a zaisťovaní finančnej podpory je potrebné zamerať sa na tie opatrenia, ktoré sú nedostatočne podporované zo štátneho rozpočtu, alebo nie sú podporované vôbec.
- Pri zabezpečovaní základných potrieb občanov postupuje samospráva podľa zákona číslo 369/1990 Z. z. O obecnom zriadení a v zmysle zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších predpisov.
- Na plnenie svojich úloh má obec okrem finančných prostriedkov poukázaných od štátu v rámci delimitácie k dispozícii nasledovné financie: príjmy z miestnych daní a poplatkov ako aj zdroje zo štrukturálnych fondov EÚ.

Monitorovanie a vyhodnocovanie PHRSR

V rámci monitorovania sa budú identifikovať možné riziká a navrhovať opatrenia na ich zníženie. V procese monitoringu je vytvorený monitorovací výbor zo zástupcov obecného zastupiteľstva, ktorí bude zodpovedať za plnenie priorít a cieľov PHRSR.

V systéme hodnotenia bude vypracovávaná monitorovacia správa o realizácii priorít a cieľov PHRSR, ktorá bude hovoriť o úspešnosti plnenia priorít a cieľov. V rámci implementácie stratégie v rámci tejto aktivity je vypracovaný aj finančný plán využitia zdrojov a finančný plán implementácie stratégie PHRSR. Finančný plán implementácie

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

stratégie identifikuje finančné objemy, grantové, revolvingové, investičné, neinvestičné zdroje a spôsoby financovania projektov (vlastné zdroje, pôžičky, verejné financie, súkromné zdroje, grantové schémy a pod.)

Fáza 6: Prerokovanie a schvaľovanie PHRSR

Integrálnou súčasťou tejto fázy je prerokovanie a schvaľovanie PHRSR dotknutou verejnosťou a dotknutými orgánmi. V návrhu postupu a v harmonograme participatívnej tvorby a schvaľovania PHRSR je treba integrovať procesy strategického environmentálneho hodnotenia. Na základe preloženia Oznámenia o strategickom dokumente príslušný orgán stanoví rozsah hodnotenia podľa zákona č 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Takto spracovaný a schválený PHRSR obecným zastupiteľstvom je predložený VÚC.

PHRSR sa skladá z hlavného dokumentu a príloh, ktoré sú jeho neoddeliteľnou súčasťou.

ANALYTICKO-STRATEGICKÁ ČASŤ

ČASŤ A

1. AUDIT ÚZEMIA

1.1 Základná charakteristika obce Hrabíčov a vymedzenie územia

1.1.1 Základné údaje o obci: Obecný úrad Hrabíčov
Hrabíčov č. 188
966 78 Hrabíčov

- **Telefón:** 045 6866120; mob. 0904 470 478- starosta obce Ján Adámik
- **Podateľňa/matrika:** 045/6866120, Brašeňová Alena
- **Mail:** obec@hrabicov.sk
- **Web:** www.hrabicov.sk

Administratívne začlenenie:

- **Štát:** Slovensko
- **Kraj:** Banskobystrický
- **Okres:** Žarnovica
- **Región:** Tekov
- **Mikroregión:** Nová Baňa
- **IČO:** 00320650
- **Počet obyvateľov:** 562 (Stav k 31.12.2021)
- **Hustota:** 42,58 obyv. na km²
- **Rozloha:** 13,2 km² (1 320 ha)
- **Nadmorská výška obce:** 358 m n. m.
- **Súradnice:** 48°32'04" S 18°39'48" V
- **Prvá písomná zmienka o samostatnej obci pochádza z roku:** 1828
- **Starosta:** Ján Adámik

Obec Hrabíčov leží na brehu Kľakovského potoka. Ide o vidiecke sídlo lokalizované v intenzívne využívanej krajine s prírodnými a s diferencovanými socioekonomickými podmienkami (vid' obrázok 1). Mikroregión Kľakovská dolina sa nachádza v okrese Žarnovica, v jeho severovýchodnej časti. Leží na okraji intenzívne urbanizovaného priestoru, mimo hlavnej dopravnej trasy. Predstavuje žiarsko-žarnovické ťažisko osídlenia nadregionálneho až celoštátneho významu a žarnovicko-novobanské ťažisko osídlenia regionálneho až lokálneho významu.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov
na roky 2023– 2028

Prameň: Interný materiál OcÚ Hrabíčov, 2021

Obrázok 1 Kataster obce Hrabíčov

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2023– 2028

Severný krajinný celok tvoria katastrálne územia Kľak a Ostrý Grúň. Severnú časť územia tvorí hornatinový až vysočinový podhľadný reliéf (vrchol Vtáčnika). Ostatné územie možno charakterizovať ako planinu, ktorá je rozrezaná dolinami a eróznymi brázdami v údoliach vodných tokov. Obec sa nachádza v nadmorskej výške 358 m n. m. Maximálna výška chotára dosahuje 934 m n. m. (Atlas krajiny, 2020).

Reliéf v území je výrazne členitý, pestrý a zaujímavý, čo dáva predpoklady pre rozvoj rekreácie a turizmu. Celé riešené územie leží v geomorfologickom celku Vtáčnik, oblasti Slovenské stredohorie.

Obec Hrabíčov sa nachádza geograficky v strednom Pohroní, Banskobystrickom kraji Slovenskej republiky (ďalej SR). Z hľadiska územnosprávneho členenia SR obec Hrabíčov na úrovni NUTS 3 patrí do Banskobystrického kraja. Na úrovni obvodov/okresov obec sa nachádza v obvode/okrese Žarnovica. Obec sa nachádza na 48°32'04" zemepisnej šírky a na 18°39'48" východnej dĺžky, leží na juhu pohoria Vtáčnik v doline potoka Kľak. V súčasnosti má rozlohu 1320 ha, prevažná časť z toho pripadá na lesy (741 ha s 56% územia), lúky a pasienky (579 ha s 34% plochy) (www.tic.sk/mapa/hrabicov).

Hrabíčov leží na juhu pohoria Vtáčnik v doline potoka Kľak. Územie je zalesnené jedľovo – bukovými lesmi. Do katastra zasahuje štátna prírodná rezervácia Vtáčnik (Bielik a kol., 2005).

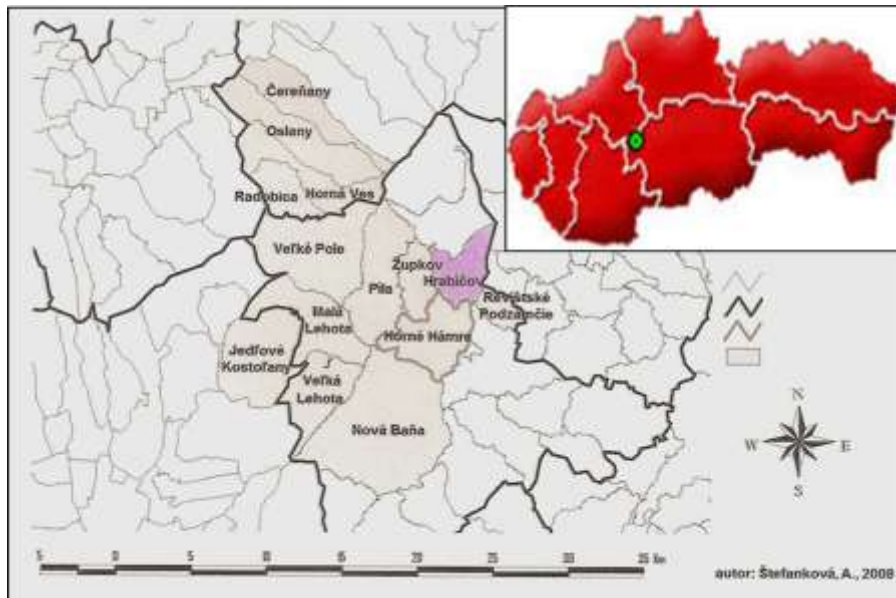
Chotár obce Hrabíčov je zväčša odlesnený, hornatý a má zlomové línie s hlbokými údoliami, v ktorých tečú menšie horské bystriny a potôčky. Rozptýlené osídlenie tejto obci vzniklo prevažne v spojitosti s baníctvom, drevorubačstvom, uhliarstvom a pastierstvom. Z mála zachovaných historických krajinných štruktúr na Slovensku je kopaničiarske- štálove osídlenie (v literatúre sa často ako synonymum používa rozptýlené). Ide pritom o historické vidiecke sídelné štruktúry, ktoré sa zachovali do dnešných dní a sú obrazom zložitého historického vývoja slovenskej sídelnej krajiny, obrazom zápasu človeka s prírodou i kultúrnych a sociálnych premien spoločnosti Huba (1988).

Obce ako sú: Župkov, Horné Hámre a Hrabíčov patria do Novobanskej štálovej oblasti. Podľa väčšiny autorov tvorí túto oblasť 14 obcí. Okrem obcí Župkov a Hrabíčov patria do tejto oblasti nasledovné obce: Nová Baňa, Veľká Lehota, Malá Lehota, Jedľové Kostolany, Veľké Pole, Píla, Horná Ves, Radobica, Oslany, Čereňany a Revištské Podzámčie. Jedná sa o skupinu nepravidelne rozstrúsených usadlostí na rôznych tvaroch terénu. Ide o pôdu, ktorú získali obyvatelia kultivovaním dovtedy poľnohospodársky nevyužívanej pôdy resp. kultivovaním vtedajšej anekumény. Modelové územie bolo vymedzené na základe administratívnych hraníc a to podľa hraníc územno-technickej jednotky (katastra obce) (Obrázok 2).

Prví osadníci budovali nielen hospodárske stavby a príbytky uprostred získaného pozemku (usadlostí), alebo na jeho okraji pri prístupovej ceste. Väčší dôraz kládli na hospodárske staviská, tie boli vždy rozmernejšie a výstavnejšie ako obytná časť. Žili v patriachálnych veľkorodinách, tri-štyri generácie hospodárili spoločne. Až keď sa rodina značne rozrástla, došlo k deleniu majetku. Vedľa pôvodných domov začali vyrastať ďalšie, až sa začali vytvárať skupiny domov s voľnou zhlukovou, alebo reťazovou zástavbou. Na svoje rozlíšenie mala každá usadlosť vlastný názov, ktorý dostala obyčajne po svojom majiteľovi, najčastejšie po jeho priezvisku. Termín štále bližšie definuje iba Stránska (1966) v súvislosti s terminológiou stredoslovenského nemeckého obyvateľstva, ktoré sa dostalo do okolia Novej Bane v 14. storočí v období rozvoja baníctva. Nemeckí prisťahovalci svoje sezónne sídla volali „stande“ a aj slovenské štále boli spočiatku iba sezónnym dočasným osídlením (viď. obrázok 3).

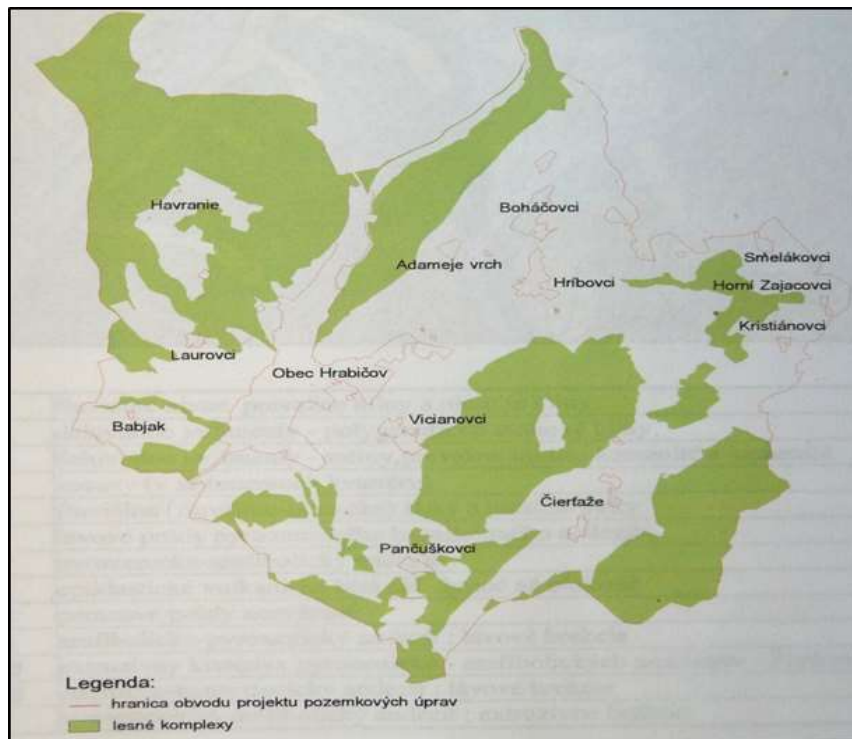

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hradičov na roky 2023– 2028

Autor: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, (2021)

Obrázok 2 Kataster obce Hradičov a obce patriace do NBS

Prameň: Interný materiál - Obecný úrad Hradičov, 2021

Obrázok 3 Rozptýlené osídlenie v obci Hradičov

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2023– 2028

1.2 História osídlenia obce Hrabíčov

Územie stredného Pohronia bolo osídľované pozdĺž toku Hrona z juhu smerom na sever, o čom svedčia i archeologické nálezy, ktoré za zväčša našli náhodne. Prvý dôkaz osídlenia stredného Pohronia pochádza už z mladšej doby kamennej. Bohatšie archeologické nálezy zo stredného Pohronia poznáme z mladšej doby bronzovej a za ňou nasledujúcej prvej doby železnej-halštatu (Bielik a kol., 2005).

Prvá zmienka o osídľovaní Pohronia je v zakladajúcej listine opátstva sv. Benedikta nad Hronom z roku 1026, kedy kráľ Gejza daroval opátstvu neobývanú zem. Žiarska kotlina patriaca Nitrianskemu kniežatstvu v 5. storočí mala na mieste dnešného kaštieľa v Žarnovici menšie obranné hradište. Revištské panstvo sa spomína r. 1226 kedy viedla hranica po potok Hrabíčov. Prvá písomná zmienka o Žarnovici je z roku 1332, obec Župkov je písomne doložená v roku 1674. Nemeckí kolonisti prichádzali tiež vo viacerých vlnách a ich príchod súvisel najmä s rozvojom baníctva. Revištské hradné panstvo, zahŕňajúce i Horné Hámre s osadami Župkov a Hrabíčov, v r. 1480 dostalo konkurenciu v trojposchodovom neskorogotickom zámku- rezidencii Dóciovcov v Žarnovici. Po vymretí Dóciovcov r. 1662 prešlo revištské panstvo do správy banskoštiavnickej komory (Bielik a kol., 2005).

Z roku 1674 sa zachoval prvý súpis obyvateľov Kľakovskej doliny, Banská komora potrebovala poznať stav panstva, koľko má poddaných, aký majú majetok, aby im mohli vyrábať daň. V roku 1715 patrili obce Kľakovskej doliny pod obec Horné Hámre. Rozhodnutím ministra financií z 19. septembra 1865 bolo zrušené panstvo Šášov a bol spravované z Revištského panstva. Roku 1871 boli majetky a lesy odčlenené od správy hlavného komorno-grófskeho úradu v Banskej Štiavnici a pričlenené k riaditeľstvu do Banskej Bystrice a pod Lesný úrad Žarnovica pripadlo panstvo Revište ako jeho hospodárske oddelenie. Komorné panstvo Revište od 28. februára 1871 zaniklo.

Koncom 18. storočia vzniklo a zároveň obci Horné Hámre patrilo 9 osád a to:

- Čierťaz - v roku 1828 mala 21 domov a 150 obyvateľov,
- Frtálov vrch - v roku 1828 mala 12 domov a 87 obyvateľov,
- Hrabíčov - v roku 1828 mala 306 obyvateľov,
- Jančokovci - v roku 1828 mala 7 domov a 55 obyvateľov,
- Kostivrch - v roku 1828 mala 46 domov a 323 obyvateľov,
- Pajer - v roku 1828 mala 8 domov a 51 obyvateľov,
- Pecno - v roku 1828 mala 23 domov a 162 obyvateľov,
- Župkov - v roku 1828 mala 216 obyvateľov,
- Žarnovická Huta - v roku 1828 mala 360 obyvateľov.

Dominantným typom krajiny je však vrchovinový a hornatý typ centrálnej časti trasy. Špecifikom tejto časti dotknutého územia ako bolo už uvedené je rozptýlené osídlenie, ktoré sa v tomto regióne nazýva štále. Vznik oboch obcí sa viaže k rozvoju baníctva v 14. storočí. Základnou funkciou kopaničiarskeho osídlenia bolo umožniť obrábanie pôdy na odľahlých miestach terénu.

Hlavným rozlišovacím znakom je prítomnosť izolovaných stavebných objektov (minimálne 3) s príslušnými poľnohospodársky využívanými maloblokovými pozemkami (pozemky ornej pôdy, trvalých trávnych porastov a ovocných sádov).

Prvá svetová vojna 1914-1918 priniesla i samostatnú Československú republiku. V r. 1939 vypukla druhá svetová vojna. V prvých dňoch slovenského národného povstania v auguste 1944 prišla obranná vojenská posádka z Trnavy. V dňoch 25-26. september 1944

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2023– 2028

sa zviadli ťažké boje na Brode o vstup nemeckej armády na Pohronie Ostrý Grúň a Kľak bol vypálený, vyvraždený a evakuovaný. V zime 1944 – 1945 obyvatelia pomáhali partizánom brigády J. Nálepku a zväzku Jána Žižku. Proti partizánska jednotka Edelweiss obyvateľov 24. januára 1945 vyhnala, obec vyrabovala a vypálila (Bielik a kol., 2005). Neskôr pôdu v obci obrábali súkromne hospodáriaci roľníci. Časť obyvateľov pracovala v priemysle (Žarnovica, Hliník nad Hronom, Žiar nad Hronom, Veľké Pole) (Bielik a kol., 2005).

Prvá písomná zmienka o obci Hrabíčov sa spomína od roku 1828, kedy sa nazývala Hrabicsó, po maďarsky sa obec nazývala v roku 1920 Gyertyánfa, Gyertyánfaélesmart, po nemecky v roku 1945 Hrabischow. V tomto čase mala obec 348 obyvateľov a 51 domov. Obec Hrabíčov leží na juhu pohoria Vtáčnik v doline potoka Kľak. Obyvatelia sa zaoberali drevorubačstvom a poľnohospodárstvom. V roku 1936 tu bol veľký štrajk lesných robotníkov. Obec sa zapojila do Slovenského národného povstania (SNP), v januári 1945 ju Nemci vypálili a obyvateľov vyhnali. Bola vyznamenaná Radom SNP II. triedy a Pamätnou medailou SNP. Neskôr obyvatelia pracovali v priemyselných mestách v okolí (Žiar nad Hronom, Žarnovica) (Bielik a kol., 2005).

Spojenie osudov obce s lesom dosvedčuje aj samotné pomenovanie obce, odvodené od stromu - hrab. Erb obce má teda podobu: v zelenom štíte zlato odeté rameno, držiace zlatú trojlistú sadeničku hrabu s koreňmi. V súčasnej dobe má obec 588 obyvateľov (podľa sčítania v roku 2011), ktorý žijú v 19 osadách. Obec má 270 domov. Najvzdialenejšia osada- Čierťáže je od stredu obce vzdialená 6 km. Ďalšie osady obce majú pomenovania: Havranie, Laurovci, Kopanica, Adamov vrch, Hríbovci, Boháčovci, Hnátovci, Zajacovci, Smelákovci, Kristianovci, Čierťáže, Pančuškovec a Vicianovci (Obrázok 4).

Prameň: Obecný úrad Hrabíčov, 2023

Obrázok 4 Osada Boháčovci, Hríbovci

Z hľadiska urbanistickej estetiky, umiestnenia stavieb v krajine, možno tradičné rozptýlené osídlenie pokladať za pozitívny jav, sídla a stavby boli esteticky vyvážené, mierkou ani materiálom terénu ani prírodnému prostrediu neprotirečili. Rozptýlené osídlenie v dotknutom území ostalo zhruba v pôvodnej forme a podobe, avšak už neplní svoju primárnu funkciu – trvalé bývanie. Do popredia sa dostáva hlavne funkcia tzv. „druhého bývania“ - chalupárstvo.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

1.3 Analýza súčasného stavu prírodných podmienok

Cieľom analýzy je spracovanie základnej charakteristiky (textovej aj grafickej) vlastností jednotlivých krajinnotvorných zložiek územia, vrátane človeka. Analýzy zdrojov sú zamerané na zhodnotenie kvantitatívnych a kvalitatívnych vlastností jednotlivých zdrojov územia a ich priestorovej diferenciacie. Abiotické zložky krajinskej štruktúry predstavujú súbor tých prvkov krajiny a ich vzťahy, ktoré tvoria pôvodný a trvalý základ pre ostatné krajinné štruktúry. Charakteristika abiotických zložiek je spracovaná na základe štúdie Kľakovská dolina (Od Žarnovice po Vtáčnik), ktorej autorom je Bielik a kol. 2005, Tremoš, 2000, Mazúrek, 1963 atď.

1.3.1 Geomorfologické pomery

Reliéf skúmaného územia predstavuje dvojrozmerný útvar- styčnú plochu pevného povrchu Zeme s atmosférou alebo hydrosférou. Je jedným z rozhodujúcich prirodzených diferenciacných faktorov. Zásadne ovplyvňuje horizontálny aj vertikálny tok látky a energie. Na vlastnosti reliéfu sa preto zákonite viažu vlastnosti ostatných zložiek krajiny. Ich interpretácia umožňuje poznať charakter a dynamiku súčasných i minulých v krajine prebiehajúcich procesov (Tremoš, 2000).

Celé územie Slovenska patrí ku karpatskej horskej sústave. Patrí k Západným Karpatom, v ktorých môžeme rozlíšiť dve základné časti, staršiu-Vnútorne Karpaty a mladšiu-Vonkajšie Karpaty (Mazúr, Lukniš, 1980).

Územie Kľakovskej doliny sa nachádza v oblasti Vnútorých Karpát, kde prevažná časť územia je z hľadiska geologického vývoja súčasťou sopečných pohorí a Štiavnické vrchy, Pohronský Inovec a Vtáčnik). Hlavná sopečná aktivita sa viaže na obdobie mladších treťohôr (pred 16,4– 10,5 mil. rokov). V prvých štádiách vulkanizmu dominovali lávové prúdy, prieniky a explózie andezitového zloženia, zavŕšené vznikom mohutnej 6 km vysokej sopky-štiavnického stratovulkánu. Záver vulkanickej činnosti mal ryolitový charakter. Po dlhom období kľudu bola sopečná aktivita obnovená v štvrtohorách, pred 120–130 tisíc rokmi, explóziou vulkánu, počas tohto obdobia sa sformovala aj rieka Hron. Pohronský Inovec, ktorý tvorí hranicu Kľakovskej doliny bol jej eróznou činnosťou morfológicky oddelený od Štiavnických vrchov (Bielik a kol. 2005).

1.3.2 Geologické pomery

So sopečnou činnosťou v tejto oblasti je spätý vznik a výskyt rudných žíl obsahujúcich drahé kovy-zlato a striebro. Niekoľkokrát pri sopečnej činnosti sa tu striedali fázy ryolitového vulkanizmu s andezitovým a sopečnú činnosť zavŕšili výlevy čadičov. Striedaním sopečných výbuchov a výlevov sa navŕšili zvrstvené sopky, ktoré v najvyšších partiách pyroxénickými andezitmi. Zakončenie sopečnej fázy sprevádzala silná postvulkanická činnosť. V období pliocénu vznikali tektonické pohyby, pri ktorých sa tvorili hlboké trhliny. V pohorí Vtáčnik sú pyroxénické andezity tmavších i svetlejších farieb porfyrickej štruktúry. Obtiažne zvetrávajúce odrody, zvlášť v členitom teréne, dávajú len plytké pôdy s prímiesou úlomkov materskej horniny alebo na svahoch aj kamenisté pôdy. Údolia potokov a potôčikov sú pôvodne pravidelné, tufmi tvorené svahy, rozdelené na chrbty tvoriace vrchovinu. Vtáčnik je rozdelený na štyri podcelky: Vysoký Vtáčnik, Nízky Vtáčnik, Župkovská brázda a Raj. Prvé produkty vulkanizmu sú známe zo severných okrajov Vtáčnika, kam boli eolickou cestou pretransportované a uložené vo forme ryolitových vulkanoklastík do sedimentov eggenburgu (kremenné pieskovce

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

s vložkami tmavosivých ílov). Neskôr v badéne sa aktivizuje vo Vtáčniku andezitový vulkanizmus, badenský vulkanizmus sa odohral v priestore poklesnutej medzikryhy, kde jeho centrá kopírovali okraje vtedajších elevácii (dnes sú známe medzi Župkovom a Prochoťou). Po sformovaní badenského vulkanizmu sa aktivizovala poklesová tektonika, erózia a denudácia, čím sa vytvoril na území Vtáčnika veľmi členitý reliéf so zátokami a nehlbokými jazerami, v ktorých vznikali rašeliniská. V priebehu pokojnejšej sedimentácie sa v nich uložili nadložné íly. V nadloží z podnosarmatskej uhoľnej série a uložilo vulkanodentrické súvrstie (zlepenec, pieskovce, prímes materiálu čadičných vulkanizmov. Nadmorská výška hlavného chrbta sa pohybuje medzi 700–900 m.

Z ústredia chrbta vybiehajú krátke rázsochy, oddelené hlbokými dolinami. Starý zarovnaný reliéf, predstavujúci tzv. stredohorskú úroveň, bol v tejto oblasti veľmi rozrušený. Výrazné sú formy vytvorené pariglaciálnymi procesmi (kotly, stupne, skalné zruby a kužele) (Bielik a kol., 2005). Celé územie Kľakovskej doliny je tvorené vulkanickými horninami, najmä pyroklastikami andezitov, v ktorých sa nachádzajú ostrovkovite pyroxenické andezity. V území sa nenachádzajú žiadne hospodársky významné ložiská surovín.

1.3.3 Pedologické pomery

Celé územie Kľakovskej doliny z hľadiska výskytu pôdných zdrojov je významné, nakoľko sa tu vyskytujú zastúpenia rôznych druhov a typov. Pôda je jednou z podmienok existencie rastlín, ktoré sú základným zdrojom výživy živočíchov. Kvalita pôd je závislá predovšetkým od podnebia. Ovplyvňuje ju však aj podklad, sklon, terénne a iné faktory. V oblasti mikroregiónu Kľakovskej doliny sa viac vyskytujú výnosné hnedé pôdy, pretože podkladom sú andezity a andezitové tufy. Zvyšky týchto pôd sú prevažne piesočnato-hlinité a hlinité a v spodinách sa vyskytujú hlinité až ílovito-hlinité. Pás nivných pôd sa nachádza v dolnej časti Kľakovského potoka. Sú veľmi úrodné, ale často zamokrené (Šály, 2000). Za priaznivých petrografických i terénnych podmienok sa v andezitoch tvoria stredne hlboké až hlboké pôdy majúce ráz normálnych až ťažkých hlín. Obtiažne zvetrávajúce odrody, zvlášť v členitom teréne, dávajú len plytké pôdy s prímесou úločkou materskej horniny alebo na svahoch aj kamenité pôdy. Údolia potokov a potôčikov sú pôvodne pravidelné, tufmi tvorené svahy, rozdelené na chrbty tvoriace vrchovinu. Tufy sú pre vodu priepustné, čím vznikli strmé svahy skláňajúce sa do údolia potokov a potôčikov a spolu s plochými temenami chrbtov tvoria charakteristický reliéf terénu (Bielik a kol., 2005). Na celom území doliny sa vyskytujú kambizeme, ktoré možno charakterizovať ako pôdy stredne skeletnaté (najmä vo vyšších nadmorských výškach). Majú dobrú, až priemernú zásobu živín a patria medzi vhodné pôdy pre pestovanie lesa, ale sú tiež perspektívne pre poľnohospodárstvo, najmä pre TTP. Z pôdných typov sa v riešenom území vyskytujú hlavne pôdy hlinité, ktoré so stúpajúcou nadmorskou výškou prechádzajú cez pôdy piesočnato-hlinité, až do hlinito-piesočnatých (Bielik a kol., 2005).

Orná pôda je vzhľadom na pomerne vysokú sklonitosť územia málo zastúpená. Vyskytujú sa v podobe rozlohou malých poličok, ktoré sú roztrúsené takmer po celej južnej časti územia. Tieto malé mozaikovito usporiadané plochy ornej pôdy vznikli na základe spôsobu osídlenia v podobe samôt. Na andezitových stráňach sa vyskytujú asi do 450 m n. m. na hlbokých hlinitých až ílovito-hlinitých sedimentoch rôzne oglejené, ilimerizované pôdy až pseudogleje. Asi do 700-800 m n. m. hnedé pôdy nasýtené a od 700 – 800 do 1340 m n. m. hnedé pôdy kyslé, na vrcholovom širokom chrbte

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

s bralným reliéfom premiešané so surovými pôdami. Na nivách tokov sú nivné a glejové pôdy (Bielik a kol., 2005).

Poľnohospodárska pôda je intenzívne obhospodarovaná a pestujú sa tu kultúrne plodiny-kukurica, pšenica, jačmeň, raž, vyššie ovocie, okopaniny, zemiaky, krmná repa, a iné miešanky pre dobytok. Keďže klíma riešeného územia nie je veľmi priaznivá pre pestovanie ovocia a zeleniny ani v minulosti a ani dnes sa v území nenachádzajú veľké plochy záhrad a sádov. Existujúce sady a záhrady sa viažu na okolie sídel a slúžia len na pestovanie ovocia a zeleniny pre priamu spotrebu ich majiteľov.

1.3.4 Hydrologické pomery

Hydrologický ráz opisovanej oblasti je daný striedaním rozpukaných andezitových prúdov, nositeľov puklinových vôd, s nepatrne priepustnými, ba až nepriepustnými aglomerátmi a tufmi (Bielik a kol., 2005).

Z hydrologického hľadiska sa skúmané územie zaraďuje do povodia Nitry a Hrona. Riečnu sústavu možno klasifikovať ako elementárnu, nesie všetky znaky nevyvinutosti, iba v strednom toku, do ktorého patrí aj Kľakovská dolina, možno hovoriť o väčšej zložitosti a stromovitej sústave niektorých prítokov, hoci i tu je riečna sieť iba vo vývoji. Územie katastra Hrabčovo hydrologicky patrí do povodia Kľakovského potoka (Obr. 6 a 7). Medzi väčšie prítoky, ktoré priberá Hron v svojom strednom toku, patrí aj potok Kľak s dĺžkou toku 22,5 km a plochou povodia 132,3 km², pramení pod Vtáčnikom a odvodňuje celú Kľakovskú dolinu. Má perovitý systém prítokov z množstva horských potôčikov, prameňov a celý odvodňovací systém je odvodňovaný celou Kľakovskou dolinou priamo do rieky Hron.

Celé skúmané územie odvodňuje potok Kľak so svojimi prítokmi: Župkovský, Čertov, Uhliarsky, Pokútsky, Kláštorický, Segetovský potok a Klenová. Všetky vodné toky sú prirodzené, až na regulované úseky v sídlach. Na území sa nenachádza žiadna vodná plocha. Dĺžka Kľakovského potoka je 22,5 kilometra s plochou povodia 132,3 km². Rozhodujúcim momentom pre množstvo odtokových povrchových vôd je i lesnatosť povodia, stav lesov, ich homogénnosť, hospodársky tvar i retenčná schopnosť, t.j. schopnosť spomaľovať povrchový i podzemný odtok. Povodie potoka Kľak, ktorý pramení pod vrcholom Vtáčnika (pri kóte 1218 m n. m.) možno klasifikovať ako vejárovitú sústavu, ktorá má svoje centrum v Kľakovskej kotline (Bielik a kol., 2005).

Juhovýchodným smerom od Hrabčova križuje tri ľavostranné prítoky toku Kľakovského aj jeden bezmenný tok na začiatku doliny Nebojsa. Veľké vody sú charakterizované kulminačným prietokom, osou trvania a časovým priebehom. Rozhodujúcim momentom pre množstvo odtokových povrchových vôd je i lesnatosť povodia, stav lesov, ich homogénnosť, hospodársky tvar, teda i tetenčná schopnosť, t.j. schopnosť spomaľovať povrchový a podzemný odtok. Veľké vody sú charakterizované kulminančným prietokom, dobou trvania, časovým opakovaním a výskytom počas celého roka. Na Kľakovskom potoku a v systéme jeho prítokov sa vyskytujú povodne najviac v mesiacoch marec a apríl, pomerne časté sú aj povodne v novembri. Doba vrcholu povodňovej vlny trvá krátky čas, zhruba 1 – 3 hodiny (Bielik a kol., 2005).

Kvalita podzemných vôd sa pohybuje v rozmedzí II. – V. triedy čistoty. V tejto oblasti znečistenie podzemných vôd pochádza z domácností a komunálnych odpadových vôd. Kvalita Kľakovského potoka je zaradená v II. triede čistoty. Povrchové a vodné toky sú kontaminované predovšetkým splachmi humusu, pôdy (zeminy), hnojív, pesticídov vrátane splaškov z poľí a záhrad. Odpady z obalov, domového odpadu sa periodicky odstraňujú.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2023– 2028

V súčasnom období dodávku pitnej vody ako aj odkanalizovanie v prevažnej miere (tam, kde sú vybudované) zabezpečuje na území mikroregiónu Žarnovica Stredoslovenská vodárenská prevádzková spoločnosť, a. s. Banská Bystrica. Obec Hrabíčov je zodpovedná za zásobovanie obcí pitnou vodou a zodpovedajú za odvádzanie odpadových vôd, ktoré vzniknú na jednotlivých územiach. Každá obec v súčasnej dobe je zásobovaná pitnou vodou zo skupinových vybudovaných vodovodov. Pokrytie vodovodnej infraštruktúry v obci je 80%. Vzhľadom na zvýšené požiadavky na ochranu životného prostredia je úloha odkanalizovania v obci vážnym problémom. Dobudovanú kanalizačnú sieť a vybudovanú ČOV má len okresné mesto Žarnovica. Preto obec doriešenie tohto problému považuje za jednu z najdôležitejších priorít (OÚ ŽP, Maďarová, 2014).

1.3.5 Klimatické pomery

Podnebie v takmer celom území skúmanej oblasti sa vyznačuje veľkou premenlivosťou, čo je ovplyvnené oceánskymi a kontinentálnymi vzdušnými masami, ako i členitosťou povrchu a nadmorskou výškou. Územie obce Hrabíčov patrí do európsko-kontinentálnej, kotlinovej klimatickej oblasti do pomerne mierneho teplého, suchého pásma, s oceánskym mierne vlhkým vzduchom, ktorý sa transformuje na kontinentálny, vrchovinovo horský chladný až mierne chladný vzduch. Zahrňa poväčšine hlavné údolie Kľakovského potoka. Mikroregión Kľakovská dolina spadá z desaťstupňovej škály charakteristík do druhej (chladnejšej) oblasti (Bielik a kol., 2005).

Suma priemerných denných teplôt viac ako 10°C predstavuje 2500 – 2200 a počet dní s teplotou vzduchu nad 5°C je 215. Priemerná teplota vzduchu v januári je –2 °C až –5°C a priemerná teplota vzduchu za vegetačné obdobie (IV – IX) sa pohybuje od 13 °C do 15°C (Bielik a kol., 2005).

Priemerné ročné zrážky sú 650 – 850 mm a priemerná ročná teplota vzduchu je – 4,75°C v januári a 17,25°C v júli. Vo vyšších polohách (pohorie Vtáčnik) je chladná klimatická oblasť s horskou studenou klímou, kde sa ročné zrážky pohybujú od 1000 do 1400 mm a teplota vzduchu – 6,5°C v januári a 12,5°C v júli. Popri prúde oceánskeho vzduchu je tu i južné prúde od Stredomoria, prinášajúce najvýdatnejšie zrážky najmä na jeseň a na jar, ako aj arktického vzduchu, ktorý prináša ochladenie najmä v zime. Charakter podnebia vyplýva z rozmanitosťou územia a je vyjadrený priemermi jednotlivých klimatických prvkov a ich častosťou. Základné zhodnotenie klimatických pomerov katastra sa opiera zväčša o dáta SHMÚ Sliač 2023.

Prevláda tu teplá až mierne chladná horská klíma s ročným úhrnom zrážok 600 – 900 mm. Nižšie časti pohoria patria do mierne teplej. Priemerné ročné teploty v okolí Hrona sa pohybujú okolo 8°C. Vyššie klesajú a na severozápadnej časti na hrebeňoch Vtáčnika dosahujú len okolo 5°C. Najteplejšími mesiacmi sú júl s 18°C a august so 17°C, najchladnejšími sú január a február s dlhoročným priemerom – 2°C. Mrazové obdobie vymedzené priemernou dennou teplotou vzduchu 0 °C a menej trvá v priemere 70 dní od polovice decembra do začiatku druhej dekády februára (SHMÚ, Sliač, 2023).

V priebehu roka je najteplejším mesiacom júl s priemernou mesačnou teplotou vzduchu 18,1°C a viac v priemere v 60 dňoch a na 30°C a viac v priemere v 12 dňoch. V horúcich letách vystupujú absolútne maximá teploty vzduchu až na 38°C. Priemerná teplota vzduchu vo vegetačnom období je 14°C. Minimálna teplota vzduchu klesá pod 0°C v priemere v 118-tych a maximálna teplota vzduchu v priemere v 20-tych dňoch. Teplotu vyššiu ako 15°C má sto dní v roku. Priemerný počet letných dní s teplotou vyššou ako 25°C je päťdesiat. Priemerný počet ľadových dní s maximálnou teplotou – 0,1°C

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

a nižšou je viac ako tridsať (SHMÚ, Sliač, 2023). Priemerné mesačné a ročné teploty vzduchu v °C dokumentuje tabuľka 1.

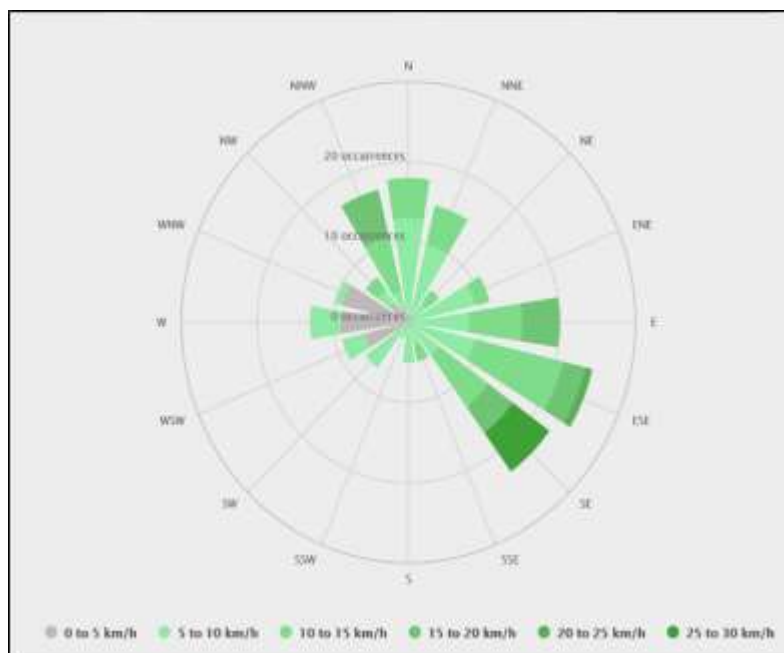
Tabuľka 1 Priemerné mesačné a ročné teploty vzduchu v °C.

mesiac	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	rok
°C	-2,4	-0,4	3,5	8,7	13,2	16,8	18,1	17,3	13,3	8,6	4,1	-0,3	8,4

Prameň: Kol. autorov: SHMÚ Sliač, 2023

S teplotou vzduchu úzko súvisí aj relatívna vlhkosť vzduchu. Najvyššia relatívna vlhkosť je v zimných mesiacoch, kedy prevláda západné alebo severozápadné prúdenie vzduchu. Najnižšia vlhkosť je v letných mesiacoch jún a júl. Vzhľadom na kotlinový charakter a otvorenosť územia, je lokalita pomerne dobre vetraná, čo je priaznivé z hľadiska rozptylu znečisťujúcich látok.

Oblasť Hrabčova patrí medzi oblasti s komplikovanými veternými pomermi. Čo sa týka veterných pomerov v členitom reliéfe danej krajiny je prúdenie vzduchu rôznorodé. Závislé je najmä na orientácii dolín, expozície a sklonitosti svahov. V ročnom priemere prevláda vietor totožný so smerom vyznačeného údolia, prípadne svahu. Vpádov novovej studenej vzduchovej hmoty sa vyskytujú v doline silné padavé vetry, ktoré majú niekedy ničivé účinky v lesných porastoch. Najčastejšie prichádzajú na začiatku jari a najmenej na konci leta. V údolných záveterných lokalitách sa priemerné ročné rýchlosti vetra pohybujú v rozsahu 1 – 1,5 m/s a zastúpenie slabého prúdenia vzduchu s priemernými rýchlosťami do 2 m/s je až 80%. Najväčšia veternosť je vo vrcholových polohách kopcov, v ktorých priemerné ročné rýchlosti vetra sa pohybujú v rozsahu 3-3,5 m/s a slabé prúdenia vzduchu s priemernými rýchlosťami do 2 m/s sa vyskytuje v priemere v 50%- nej častosti (viď. obrázok 5).

Prameň: www.meteoblue.com

Obrázok 5 Veterná ružica

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

Oblačnosť a slnečný svit závisí tiež od ročného obdobia a mesiaca. Prízemné inverzie o vertikálnej hrúbke do 100 metrov sa vytvárajú najmä v údolí predmetného územia. Prízemné inverzie sa vyskytujú prevažne od večernej do skorej dopoludňajšej doby. V priemere v 35 dňoch sa v najnižších polohách vyskytujú celodenné prízemné inverzie. Najväčšiu početnosť v 65 –70% zastúpení vykazujú inverzie slabej intenzity, pri ktorých sú pahorkatinné polohy oproti dolinám teplejšie o 0 – 2°C (SHMÚ, Sliač, 2023).

Hmly sa vytvárajú prevažne v jesennom a zimnom období. Najviac oblačnosti sa vyskytuje v novembri až januári. V júli až septembri je pokrytie oblohy oblačnosťou menej ako 5% a tým sa v tomto období vyskytuje najmenej, v priemere len 4 – 5 zamračených dní (SHMÚ, Sliač, 2023).

1.3.6 Flóra a fauna

Analýza biotických podmienok záujmového územia je zameraná na špecifikáciu, charakteristiku a priestorovú diferenciaciu vlastností živej zložky krajiny. Biotické zložky v riešenom predmetnom území boli rozdelené do dvoch základných blokov-charakteristiky rastlinstva (flóry) a živočíšstva (fauny). Na celom území Kľakovskej doliny prevažuje lesná fauna, ktorú na južne exponovaných a otvorených svahoch a bralách nahradili teplomilné panenské druhy. Viac ako polovicu rastlinnej prikrývky celého územia tvorí les (viac ako 80%), pričom lesnatosť územia je 65 % z čoho je 85% hospodárskych lesov. Súvislé lesné porasty sú v severnej časti územia, kde pokrývajú okrem údolia potoka Kľak všetky okolité svahy kopcov. Nachádzame tu dubovo-bukovo-jedľové porasty, vo vyšších a severných expozíciách s prímесou ihličnanov, prevažne smreka na hrebeňoch a horských chrbtoch s prímесou smrekovca, na južných suchých skalnatých terénoch s borovicou. Z listnatých stromov, okrem duba a buka, je tu prevažne topol, jelša, osika, javor, jaseň a hrab. Súčasné lesné porasty zhruba zodpovedajú svojim druhovým zložením pôvodnej vegetácii. V údolí potokov sú zachované lužné lesy jaseňovo-dubové a jelšové. Do tejto skupiny je zahrnutá aj nelesná drevinná vegetácia, čiže stromy a kríky rastúcej na inej ako lesnej pôde. Sú to napríklad stromoradia, brehové porasty, medze, remízky a solitéry, alebo malé skupiny stromov. Najmä v južnej časti mikroregiónu sú lesy popretkávané poľnohospodárskymi pozemkami - oráčinami, lúkami a množstvom pastvín (Lukniš, 1972).

Trvalé trávne porasty (TTP), čiže lúky a pasienky majú druhé najväčšie plošné zastúpenie. Sú situované v údoliach potokov a v okolí sídel. Veľké plochy lúk a pasienkov sa nachádzajú najmä v južnej časti územia (Lukniš, 1972).

Na celom území Kľakovskej doliny rastie viac ako 1460 rastlinných druhov. Ich vznik a zachovanie podmieňujú priaznivé prírodné podmienky ako zemepisná poloha, pôdne, klimatické a rastlinné pomery. V sledovanom území rastie pôvodná borovica lesná (*Pinus silvestris*), breza plstnatá (*Betula pubescens*), smrekovec opadavý (*Larix decidua*). Lúčne spoločenstvá sú v tejto oblasti pomerne zriedkavé, reprezentujú ich zväčša druhotne vytvorené plôšky horských lúčín, enklávy pasienkov a lúk v blízkosti osád a trávnaté hole. Kosené lúky možno charakterizovať podľa prevládajúcich rastlín ako lúky trávnaté alebo trávno-kvetnaté napríklad (*králikovité*, *pichliačovité*, *žeruchové a pod.*). Z chránených druhov možno uviesť kosatec trávolistý (*Iris graminea*), poniklec veľkokvetý (*Pulsatilla grandis*), vo vyšších svahoch nájdeme marinku vonnú (*Asperula odorata*), kysličku obyčajnú (*Oxalis acetosella*). Z krovitých drevín je tu borievka obyčajná (*Juniperus communis*), lieska obyčajná (*Corylus avellana*), trnka obyčajná (*Prunus spinosa*),

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

na suchých miestach rastie drieň (*Cornus mas*), z introdukovaných drevín sa tu nachádza agát biely (*Robinia-pseudo-acasia*) (Atlas krajiny, 2020).

Územie sa vyznačuje rozmanitosťou a bohatstvom živočíšnych druhov. Zo zoografickej stránky oblasť Kľakovskej doliny patrí hlavne do zóny lesov eurosibírskej podoblasti, na niektorých miestach sa vyskytujú teplomilné prvky stepnej zóny, bolo tu zistených okolo 5 500 druhov živočíchov, z ktorých je chránených 183 druhov. V súvislých lesných porastoch sa vyskytuje celá škála poľovnej zveri. Rozšírené sú: jeleň obyčajný stredoeurópsky (*Cervus elaphus*) a srnec hôrny (*Capreolus capreolus*), v lesoch žije sviňa divá (*Sus scrofa*), na okrajoch lesa sa vyskytuje zajac poľný (*Lepus europeus*), mačkovitá šelma-Rys ostrovid (*Lynx lynx*), mačka divá (*Felis silvestris*), lasicovitú šelmujazvec obyčajný (*Meles meles*), z drobných hlodavcov sa vyskytuje veverica obyčajná (*Sciurus vulgaris*). Stálymi vtákmi sú stehlík čečetavý (*Carduelis flammea*), pinka severská (*Fringilla montifringilla*), strákoš veľký (*Lanius excubitor*), z hadov sa najčastejšie vyskytuje užovka obyčajná (*Natrix natrix*), užovka stromová (*Elaphelongisima*) z chránených druhov salamandra škvrnitá (*Salamandra salamandra*), rosnička zelená (*Hyla arborea*) a iné žaby (Obr. 8) Zvláštnu pozornosť si zasluhuje jedenásť druhov netopierov a v potokoch žijúca vydra. V relatívne zachovalých lesných porastoch sa vyskytujú i vzácnejšie druhy chrobákov, ako fúzač alpský (*Rosalia alpina*), roháč obyčajný (*Lucanus cervus*) a mnohé druhy bystrušiek (*Carabus*). Z ďalších chránených druhov bezstavovcov možno vidieť čmele (*Bombus*), mravce (*Formica*) a mnohé iné druhy (Atlas krajiny, 2020).

1.3.7 Starostlivosť o životné prostredie a o ochranu prírody a krajiny

Stanovenie zraniteľnosti jednotlivých zložiek životného prostredia (ŽP) vyplýva z ich environmentálnej citlivosti (prirodzenej náchylnosti na deštrukciu) a environmentálnej významnosti (súčasná kvalita a tiež jedinečnosť v danom priestore), ktoré sa takto konfrontujú s prípadným pôsobením nového stresového faktora. Obec Hrabčovo sa v starostlivosti o ŽP riadi podľa Zákona NR SR č. 17/1992 Zb. Zákonom o životnom prostredí, ktorý ustanovuje dodržiavať zásady ochrany ŽP a povinnosti pre právnické a fyzické osoby chrániť a zlepšovať stav ŽP a to v princípoch trvalo-udržateľného rozvoja.

Obec sa snaží dodržiavať aj zákon NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny, kde legislatívnou formou zabezpečuje zachovanie rozmanitosti podmienok a foriem života v území. Zákon vymedzuje druhovú a územnú ochranu drevín. Druhová ochrana sa viaže na chránené rastliny, chránené živočíchy, chránené nerasty a chránené skameneliny. Za najzávažnejšie problémy, ktoré negatívne ovplyvňujú kvalitu životného prostredia tejto skúmanej oblasti môžeme považovať predovšetkým znečistené povrchové vody, znečistené pôdy a znečistené podzemné vody, vznikajúce tzv. „divoké“ skládky odpadov ako veľmi závažný rizikový faktor, hluk, eróziu a zápach.

Sústavu NATURA 2000 podľa našej národnej legislatívy tvoria teda 2 typy území:

- *chránené vtáčie územia* - osobitne chránené územia – vyhlasované na základe smernice o vtákoch;
- *územia európskeho významu* - osobitné územia ochrany vyhlasované na základe smernice o biotopoch, (pred vyhlásením, po vyhlásení je územie zaradené v príslušnej národnej kategórii chránených území) (Berntanová, Čuka, Ruml, 2003).

V dotknutej obci sa do územia európskeho významu zaraďuje územie pohoria Malý a Veľký Vtáčnik, v ktorom sa nachádza 13 typov európsky významných biotopov

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

a 11 živočíšnych druhov európskeho významu. Okrajové časti pohoria človek v priebehu času odlesnil a zmenil na lúky a pastviny. V tejto oblasti platí najprísnejší V. stupeň ochrany. Záujmové územie len z časti severne zasahuje do Chránenej krajinskej oblasti Ponitrie. Významnými a vyhľadávanými turistickými miestami sú v Kľakovskom okolí napr. Les Škurátka, chránený areál Ivanov salaš s výmerou 2 ha., Kláštorská skala, Vodopád na Pokutskom potoku a prírodná pamiatka Ostrovica. Územie je po obvodových hraniciach označené oficiálnou symbolikou, na turistických značkovaných chodníkoch pri vstupe na územie NPR tabuľami so štátnym znakom. Na vrchole Vtáčnika sa nachádza informačný panel, ako súčasť náučného chodníka. Tento priestor je vyhľadávaným cieľom vlastivedných a turistických vychádzok (Berntanová, Čuka, Ruml, 2003).

Hodnotením stavu ovzdušia sa obec Hrabčovo riadi pokynmi príslušného orgánu štátnej ochrany ovzdušia pre malé zdroje znečistenia v zmysle zákona č. 137/2010 Z. z. o ochrane ovzdušia. Kvalita ovzdušia na území katastra je z ekologického a environmentálneho hľadiska najviac negatívne ovplyvňovaná produkciou tuhých látok a plyných emisií z výfukových plynov z automobilov cestnej premávky, resuspenziou tuhých častíc z dopravy (oder pneumatík, brzdových obložení a povrchov ciest a pod.), veternou eróziou z nespevnených povrchov a najviac z domácich lokálnych vykurovacích systémov na tuhé palivá (hlavne domáce kúreniská). Vzhľadom na nárast cien zemného plynu začal návrat k používaniu tuhých palív. Preto sa očakáva, že tento zdroj emisií tuhých znečisťujúcich látok v najbližších rokoch bude výrazne narastať. Taktiež najväčšej miere na znečistení ovzdušia sa podieľajú tuhé prachové častice PM10. Lokálne znečistenie ovzdušia sa v Banskobystrickom kraji meria na meracích staniciach v Banskej Bystrici a v Žiari nad Hronom. Pre uvedené oblasti riadenia kvality ovzdušia KÚŽP v Banskej Bystrici vypracoval Programy na zlepšenie kvality ovzdušia podľa § 11 ods.2 zákona o ovzduší v znení neskorších predpisov. Kvalita životného prostredia v obci Hrabčovo je z hľadiska čistoty ovzdušia optimálna. Z hľadiska technického vybavenia je pre obec naliehavé najviac riešenie ďalšieho odkanalizovania a dobudovanie ČOV na miestach, všade kde je to potrebné.

1.4 Analýza socio-ekonomických charakteristík

Socioekonomická analýza obce Hrabčovo je zameraná na charakteristiku vlastností ľudského spoločenstva sídelnej jednotky, ktorá vytvára základnú hybnú silu rozvoja. Charakteristika ľudských zdrojov je spracovaná na základe štatistického zisťovania realizovaného za obce a mestá SR, publikované na internetových stránkach štatistického úradu SR a na stránke www.mojaobec.sk.

1.4.1 Obyvateľstvo

Kvantifikáciou demografických udalostí a procesov sa zaoberá demografická štatistika o ktorú sa opierame aj pri analýze týkajúcej sa vývoja počtu obyvateľstva v obci Hrabčovo (www.portal.statistics.sk).

Zmeny hospodárstva a následne celej spoločnosti boli v minulosti ovplyvňované predovšetkým transformáciou ekonomiky. Zúženie ekonomickej základne na vidieku v dôsledku koncentrácie priemyselnej výroby spôsobovalo odliv hlavne mladého vidieckeho obyvateľstva. Nielen počet obyvateľov, ale aj domov sa v obci v minulosti mnohokrát menil. Na zmeny pôsobili rôzne vonkajšie činitele ako napr. vojnové obdobie, nezamestnanosť, sťahovanie obyvateľov z vidieka do miest za prácou, ubytovaním,

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

socializácia poľnohospodárskej pôdy, upadajúca vybavenosť obcí službami, vymieranie staršej populácie a výrazný úbytok prírastku obyvateľstva.

Tabuľka 2 Počet obyvateľov v obci Hrabčovo v rokoch 2015 – 2021

Názov obce/ rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Hrabčovo spolu	585	578	574	582	569	579	562

Prameň: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>

Vypracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2022

Z tabuľky 2 môžeme vidieť, že počet obyvateľov v obci Hrabčovo v roku 2021 dosiahol spolu 562 obyvateľov. V obci od roku 2015 do roku 2021 sa počet obyvateľov znižuje. Stav trvalo bývajúcего obyvateľstva v kategórii muži dokumentuje tabuľka 3.

Tabuľka 3 Stav trvale bývajúcего obyvateľstva – muži v rokoch 2015 – 2021

Názov obce/ rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Hrabčovo spolu muži	295	295	290	296	285	290	284

Prameň: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>

Vypracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2022

Z tabuľky 3 môžeme vidieť, že v obci v roku 2021 sa nachádzalo spolu 284 mužskej populácie. Stav trvale bývajúcего obyvateľstva v zložke ženskej populácie dokumentuje tabuľka 4.

Tabuľka 4 Stav trvale bývajúcего obyvateľstva – ženy v rokoch 2015 – 2021

Názov obce/ rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Hrabčovo spolu ženy	290	283	284	286	284	289	278

Prameň: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>

Vypracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2022

Z tabuľky 4 môžeme vidieť, že v roku 2021 žilo v obci spolu 278 ženskej populácie. Prevalu majú v obci muži nad ženami.

1.4.2 Dynamika obyvateľstva

Medzi základné demografické ukazovatele patrí aj dynamika obyvateľstva, ktorá sa vyjadruje prirodzeným a mechanickým pohybom. Dynamiku obyvateľstva zobrazuje tabuľka 5.

V roku 2021 sa v obci Hrabčovo narodilo 5 detí, zomrelo 5 obyvateľov. Prirodzený prírastok dosiahol tak 0 hodnotu. Migračné saldo dosiahlo zápornú hodnotu -6 a celkový prírastok tiež hodnotu -6. V obci žilo ku koncu roka 2021 spolu 562 obyvateľov.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov
na roky 2023– 2028

Tabuľka 5 Dynamika obyvateľstva v obci Hrabíčov

Obec Hrabíčov	Rok		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	Prírodný Pohyb	narodení		8	4	1	5	4	9
	zomrelí		9	6	11	6	7	9	5
Prírodný Prírastok			-1	-2	-10	-1	-3	0	0
Migračné saldo			-3	-5	6	9	-10	10	-6
Celk. prírastok			-4	-7	-4	8	-13	10	-6
Poč. obyvateľov spolu			585	578	574	582	569	579	562

Vysvetlivka: migračné saldo predstavuje rozdiel medzi počtom prisťahovaných a odsťahovaných

Prameň: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>

Vypracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2022

1.4.3 Veková a pohlavná štruktúra

Veková štruktúra obyvateľstva sa vyjadruje aj zaradením obyvateľstva do vekových skupín prostredníctvom biologických, hlavných a produktívnych vekových skupín (Mládek, 2006). Pri vekovej a pohlavnej štruktúre sa zdôrazňuje pritom prepojenosť pohlavnej a najmä vekovej štruktúry s jednotlivými zložkami demografickej dynamiky. Tieto zložky sa navzájom kauzálne ovplyvňujú. Zastúpenie jednotlivých vekových skupín v populácii v súčasnosti je výsledkom pôsobenia vyššie uvedených procesov prirodzeného pohybu a zároveň nepriamo procesov, ktoré ich ovplyvňujú (Jurčová, 2003). Vekovú a pohlavnú štruktúru zobrazuje v obci Hrabíčov tabuľka 6.

Tabuľka 6 Veková štruktúra v obci Hrabíčov v roku 2021

Veková štruktúra obyvateľstva obce	Spolu Stav k 31.12.2021	Z toho muži	Z toho ženy
0 - 4	28	11	17
5 - 9	30	14	16
10 - 14	28	17	11
15 - 19	26	14	12
20 - 24	26	14	12
25 - 29	36	19	17
30 - 34	49	30	19
35 - 39	38	21	17
40 - 44	45	22	23
45 - 49	32	15	17
50 - 54	50	26	24
55 - 59	35	17	18
60 - 64	31	19	12
65 - 69	38	16	22
70 - 74	33	16	17
75 - 79	19	7	12
80 - 84	12	5	7
85 - 89	2	0	2
90 - 94	1	0	1
95 - 99	3	1	2
100+	0	0	0
Spolu	562	284	278

Spracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2023

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

V obci Hrabčovo sa vo veku od 0 do 4 rokov dožilo spolu 28 detí. Vo veku od 5 do 9 rokov v obci žije spolu 30 detí. Vo veku od 10 do 14 rokov sa nachádza spolu 28 mladých ľudí. Vo veku od 15 do 19 rokov žije v obci spolu 26 osôb, vo veku od 20 do 24 rokov opäť 26 osôb, vo veku od 25 do 29 rokov sa nachádza v obci spolu 36 obyvateľov, vo vekovej kategórii od 30 rokov do 34 rokov v obci žije spolu 49 osôb, vo veku od 50 do 54 rokov žije v obci spolu 50 obyvateľov, vo veku od 55 rokov do 59 žije spolu 35 obyvateľov. V obci Hrabčovo vo veku od 60 do 64 rokov býva spolu 31 obyvateľov, vo veku od 65 do 69 rokov spolu 38 obyvateľov, vo veku od 70 do 74 rokov spolu 33 obyvateľov, vo veku od 75 do 79 rokov v obci sa nachádza spolu 19 seniorov. Veku od 80 do 84 rokov sa dožilo v Hrabčove spolu 12 obyvateľov. Vyššieho seniorského veku od 85 do 89 rokov sa dožili 2 obyvatelia, veku od 90 do 94 rokov sa dožil iba 1 človek a veku od 95 do 99 rokov v obci sa dožili 3 obyvatelia.

1.4.4 Národnostné a reliózne zloženie obyvateľstva

Podľa výsledkov sčítania obyvateľstva môžeme obyvateľstvo hodnotiť aj z hľadiska religiozity. Analyzované územie má vysoký stupeň religiozity, čo je typické pre väčšinu vidieckych obcí. Obyvateľstvo v skúmanom území je opäť homogénne a hlási sa k rímsko-katolíckej cirkvi. V obci Hrabčovo je 562 obyvateľov rímskokatolíckeho vyznania, traja obyvatelia sú pravoslávneho a osem náboženskej spoločnosti Jehovovi svedkovia (Tabuľka 7).

Tabuľka 7 Obyvateľstvo podľa pohlavia a náboženstva za rok 2021

Náboženské vyznanie	Obec Hrabčovo
Trvalo bývajúce obyvateľstvo spolu:	562
Rímskokatolícka cirkev	551
Gréckokatolícka cirkev	0
Pravoslávna cirkev	3
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	0
Kresťanské zbory	0
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	8
Evanjelická cirkev metodistická	0
Reformovaná kresťanská cirkev	0
Apoštolská cirkev	0
Bratská jednota baptistov	0

*Prameň: ŠSÚ-Krajská správa v Banskej Bystrici
Spracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2023*

V národnostnej štruktúre obyvateľstva dominuje slovenská národnosť, čo dokumentuje tabuľka 8.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

Tabuľka 8 Národnostné zloženie obyvateľstva v obci Hrabčovo za rok 2021

Národnosť/ rok	Obec Hrabčovo 2021
Slovenská	507
Maďarská	2
Rómska	0
Česká	1
Poľská	1
Nezistená	51
Trvalo bývajúce obyvateľstvo spolu:	562

*Prameň: ŠSÚ-Krajská správa v Banskej Bystrici ;
Spracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2023*

1.4.5 Zamestnanosť obyvateľstva

Medzi dôležité demografické ukazovatele môžeme zaradiť zamestnanosť obyvateľstva. V minulosti ľudia žijúci v obci boli prevažne samostatní v každej osade, kde sa spravidla vyskytovalo niekoľko remeselníkov, väčší počet robotníkov a hospodárov. V prevažnej miere boli v minulosti obyvatelia zamestnaní ako drevorubači v lesníctve a ako včelári a poľnohospodári. Bývajúce obyvateľstvo ekonomicky aktívne podľa pohlavia a dochádzky do zamestnania a podľa odvetvia hospodárstva najviac využívalo a aj naďalej využíva možnosť zamestnať sa v oblasti priemyselnej výroby, v doprave, vo verejnej správe, vo veľkoobchode a v maloobchode, v stavebníctve a niektorí obyvatelia sa venujú aj oprave motorových vozidiel, lesníctvu alebo podnikajú v rôznych iných oblastiach.

V súčasnosti výrazný vplyv na obyvateľstvo má priemyselná výroba. Bývajúce obyvateľstvo ekonomicky aktívne podľa pohlavia a dochádzky do zamestnania a podľa odvetvia hospodárstva najviac využíva možnosť zamestnať sa v oblasti priemyselnej výroby. Vidiecka obec Hrabčovo je charakteristická nízkym počtom pracovných príležitostí a vysokým percentom dochádzky do zamestnania do okresu Žarnovica, ale aj mimo Slovenska. Priemerne dochádza za zamestnaním, službami a školou vyše 65 % obyvateľov (Interný materiál ÚPSVaR, Banská Štiavnica).

Obyvatelia cestujú za zamestnaním z okolitých obcí do okresného mesta Žarnovica, Žiar nad Hronom a do mesta Nová Baňa, ale i do vzdialenejších a väčších miest akými sú Bratislava, Zvolen, Levice a Banská Bystrica. V okresnom meste Žarnovica k nosným ekonomickým odvetviam patrí strojársky priemysel. Medzi dominantné odvetvia priemyslu v Žarnovici patria: Ilichmann Slovakia s.r.o, Neumann Aluminium Fliesspreswerk Slovakia s.r.o, Tubex Slovakia s.r.o, NAFO Žarnovica s.r.o, Metal Craft- Anton Kráľ, Mestský podnik služieb, COOP Jednota Žarnovica s. d., CMK s.r.o, BENY s.r.o, SOU drevárske a ďalšie. V okrese sa uplatnili aj podnikatelia. Vytvorili priaznivé podnikateľské prostredie najmä v domácom prostredí, pracujú ako stolári, murári, domáci remeselníci a pod.

V Novej Bani sa niekoľko rokov vyrábajú stavebné, tepelno-zvukové a protipožiarno izolačné materiály. Na bohatú tradíciu ťažby a spracovania rúd v Štiavnických vrchoch nadväzuje na ťažbu a úpravu zlata a striebra podnik Slovenská banská spoločnosť a.s. v Hodruši-Hámroch.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

Okres Žarnovica z hľadiska dosiahnutého stupňa industrializácie, ale aj z prevládajúcej orientácie výroby a štruktúry výrobných odvetví možno rozčleniť na niekoľko podcelkov, reprezentovaných jednotlivými obcami.

Z hľadiska územného rozvoja obcí, kde obce disponujú areálmi, zariadeniami i pozemkami, ktoré sú už využívané, alebo sú pripravené pre rozvoj, začína sa rozvíjať stavebnotechnický potenciál. Nakoľko ekonomická štruktúra vo vidieku sa začína diverzifikovať a klesá podiel agrosektoru ako základnej výrobnéj bázy, začínajú sa presadzovať nepoľnohospodárske aktivity ako je cestovný ruch a agroturizmus. Pomerne vysoké percento je orientovaných na technické činnosti. Z pohľadu právnických osôb je najviac subjektov v okrese Žarnovica činných v oblasti obchodu, technických činností a priemysle. Pomerne silno sú zastúpené aj subjekty v oblasti stavebníctva (viď. tabuľku 9).

Tabuľka 9 Podniky podľa ekonomických činností (NACE)

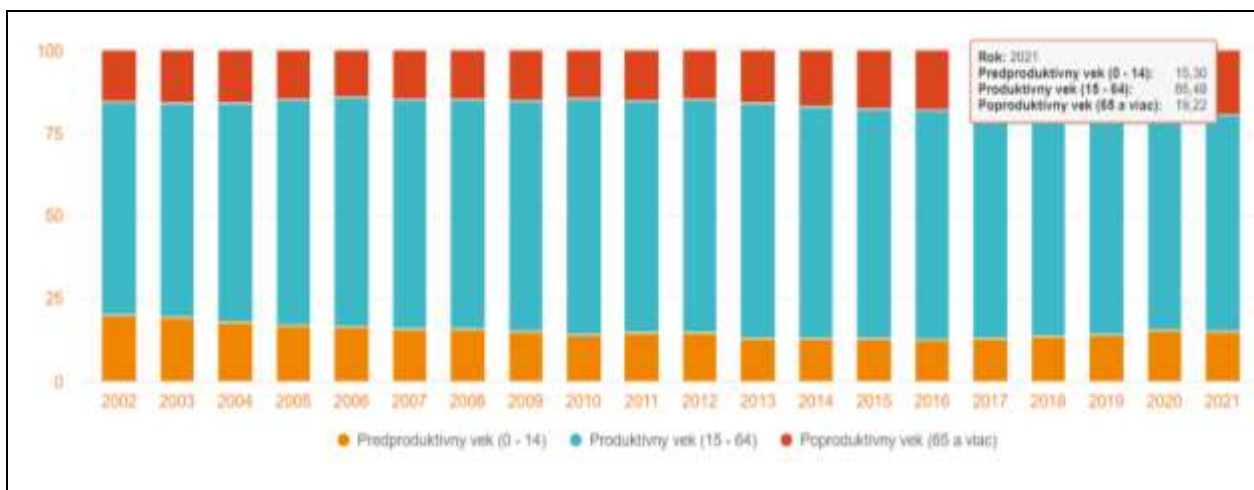
Podniky podľa ekonomických činností (NACE)	2022
Okres Žarnovica	8,6
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	13,8
Priemysel spolu	0,6
Ťažba a dobývanie	12,5
Priemyselná výroba	0,2
Dodávka vody, čistenie a odvod...	0,4
Stavebníctvo	9,3
Veľkoobchod a maloobchod, oprava...	27,2
Doprava a skladovanie	8,0
Ubytovacie a stravovacie služby	4,3
Informácie a komunikácia	2,8
Finančné a poisťovacie činnosti	0,4
Činnosti v oblasti nehnuteľností	3,0
Odborné, vedecké a technické činnosti	11,0
Administratívne a podporné služby	2,8
Vzdelávanie	0,4
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	6,5
Umenie, zábava a rekreácia	0,9
Ostatné činnosti	1,1

Prameň: www.statistics.sk

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo dokumentuje obrázok 6. Tu môžeme vidieť, že z obce Hrabčovo bolo v roku 2021 v predproduktívnom veku od 0 do 14 rokov spolu 15,30% EAO, v produktívnom veku od 15 do 64 rokov EAO spolu 65,48% a v poproduktívnom veku (65 a viac) bolo spolu 19,22% EAO.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

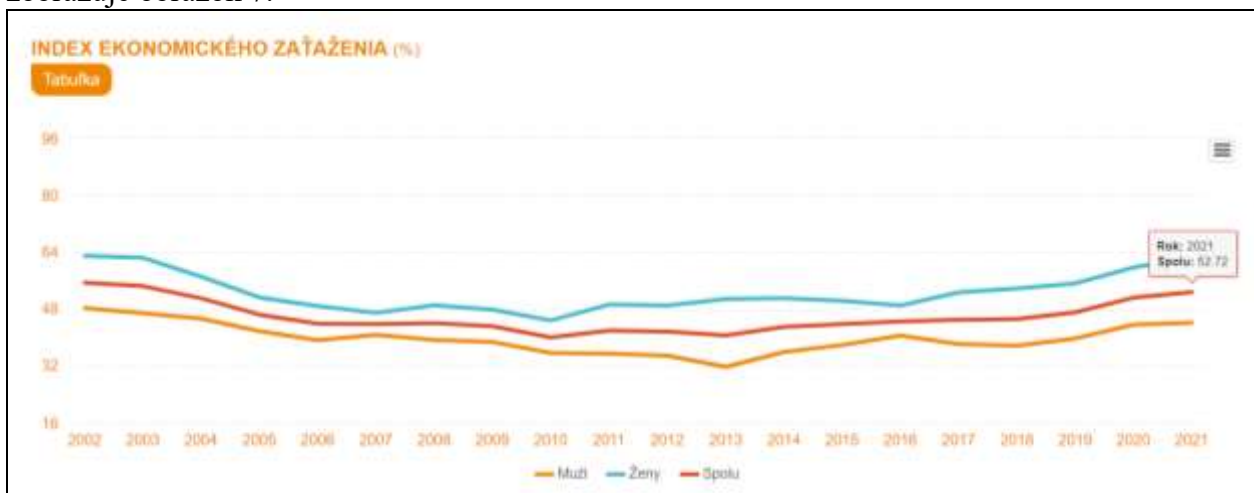

Prameň: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>

Obrázok 6 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo z obce Hrabčovo k 31.12.2021

Index ekonomického zaťaženia

Počet osôb v predproduktívnom a poproduktívnom veku k osobám v produktívnom veku. Zvyčajne sa vyjadruje v percentách. V obci Hrabčovo index ekonomického zaťaženia zobrazuje obrázok 7.

Prameň: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>

Obrázok 7 Index ekonomického zaťaženia v obci Hrabčovo

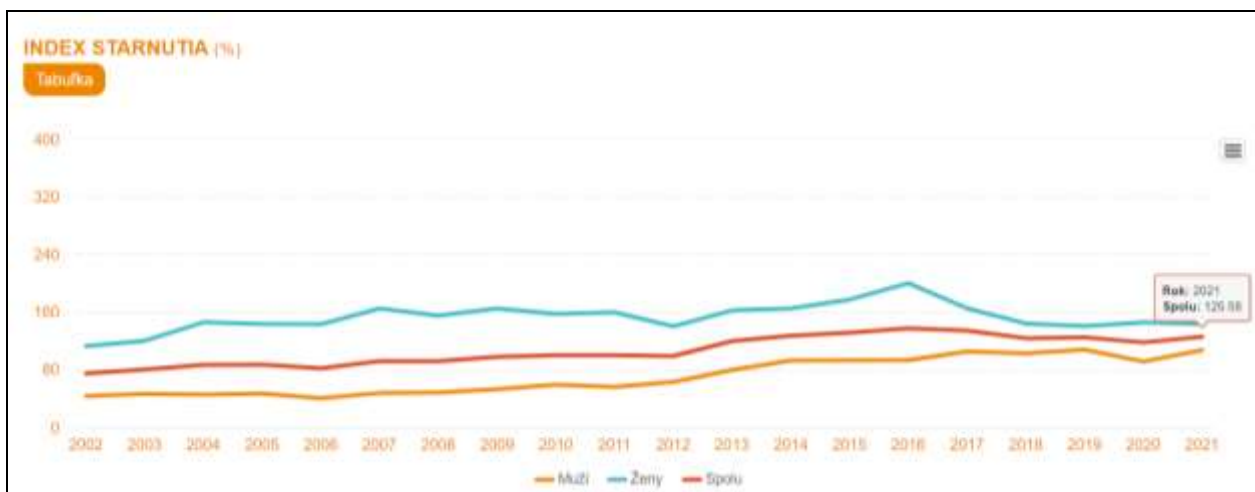
Index ekonomického zaťaženia v obci Hrabčovo dosiahol spolu 52,72%.

Index starnutia

Index starnutia vyjadruje počet osôb v poproduktívnom veku k osobám v predproduktívnom veku. Zvyčajne sa vyjadruje v percentách (viď. obrázok 8).

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

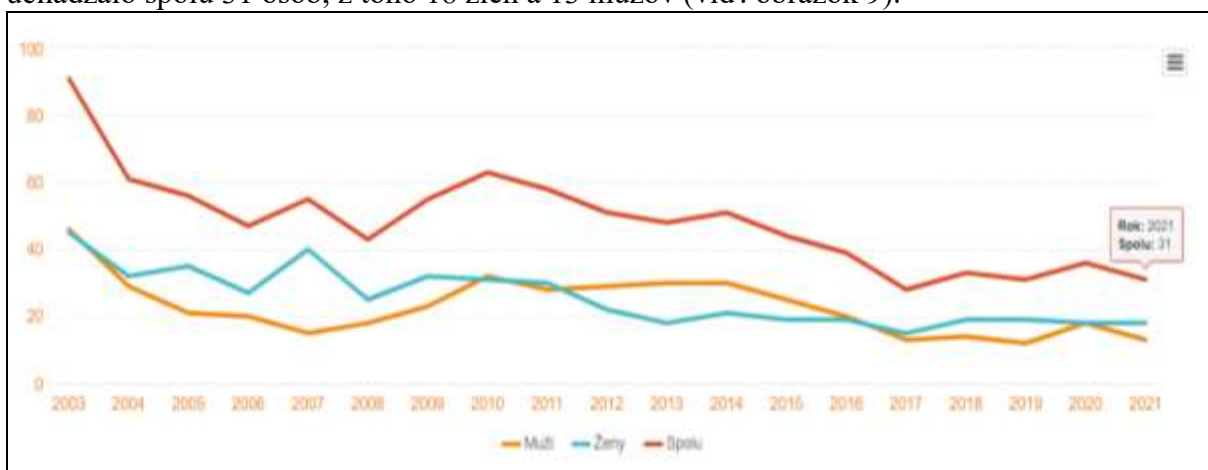
Prameň: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>

Obrázok 8 Index starnutia obyvateľstva v obci Hrabčovo k 31.12.2021

V obci Hrabčovo index starnutia obyvateľstva dosiahol v roku 2021 spolu 125,58%. Z toho u žien tento index predstavuje 143,18% a u mužov 107,14%.

1.4.6 Nezamestnanosť obyvateľstva

Obec Hrabčovo je charakteristická nízkym počtom pracovných príležitostí a vysokým percentom nezamestnanosti, čo bolo spôsobené hlavne v dôsledku ekonomickej krízy, ktorá nastala v roku 2010 a v dôsledku pandémie Covid 19 v rokoch 2021 až 2022. Dlhodobú nezamestnanosť v tejto oblasti spôsobila nielen nedostatočná ekonomická infraštruktúra tejto oblasti, ale i značná migračná rigidita týchto osôb, nepružnosť trhu práce, nežiadaná socio-profesná štruktúra a niekedy i subjektívna neochota integrácie do trhu práce spôsobená nemotivujúcim rozdielom medzi minimálnou mzdou a výškou podpory v nezamestnanosti. V obci Hrabčovo sa ku koncu roka 2021 o zamestnanie uchádzalo spolu 31 osôb, z toho 18 žien a 13 mužov (viď. obrázok 9).

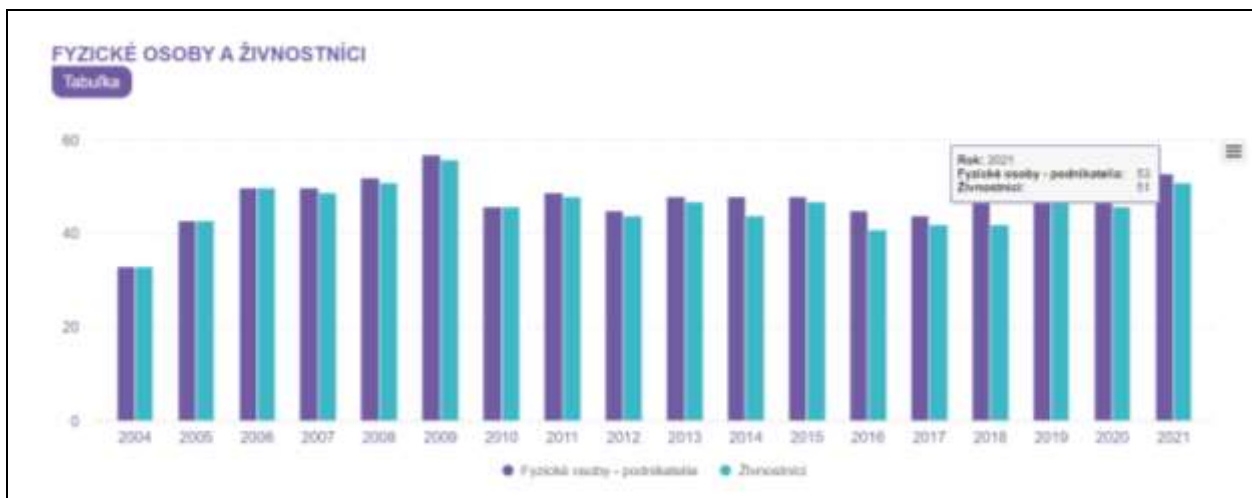
Prameň: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>

Obrázok 9 Počet uchádzačov o zamestnanie z obce Hrabčovo k 31.12.2021

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

V obci Hrabčovo sa nachádza 6 právnických osôb. Z toho je 5 ziskových podnikateľských subjektov a 1 nezisková organizácia. Počet fyzických osôb a živnostníkov zobrazuje obrázok 10.

Prameň: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>

Obrázok 10 Počet fyzických osôb a živnostníkov v obci Hrabčovo k 31.12.2021

V obci Hrabčovo podniká spolu 53 fyzických osôb (podnikateľov) a 51 živnostníkov.

Miera evidovanej nezamestnanosti v rámci Banskobystrického kraja je 9,16 %. Miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Žarnovica je v súčasnosti 7,95 %. (Prameň: <https://www.podporavnezamestnanosti.sk/nezamestnanost.php>)

1.5 Technická vybavenosť obce Hrabčovo

Bývanie je uznané ako základná ľudská potreba, ktorá by mala byť uspokojovaná na úrovni adekvátnej celkovému stupňu sociálno-ekonomického rozvoja spoločnosti. V štruktúre osídlenia plní obec Hrabčovo primárne obytnú funkciu.

Plynárenské zariadenia

Plynárenské zariadenia riadi zákon 656/2004 Z. z. o energetike. Podľa vyjadrenia SSP a.s. Bratislava riešeným územím prechádza časť trasy VTL plynovodu DN 500. V Hrabčove sa nachádza plynový rozvod avšak na rôznej úrovni, čo vyplýva jednak z dopytu obyvateľov a jednak z charakteru osídlenia. Niektoré domy sú pre nedostupnosť a neekonomickosť pripojenia z plynofikácie vylúčené. Plynofikácia obce z roku 2000 výrazne prispela k zvýšeniu kvality ovzdušia, pretože v domácnostiach sa prevažne vykurovalo a aj vykuruje samostatne s využívaním kotlov ústredného kúrenia a využívaním iných zdrojov tepla cez zariadenia na plyn, drevo, uhlie a pod., pričom dochádza k lokálnemu znečisťovaniu ovzdušia.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2023– 2028

Telekomunikačné vedenie a služby

Telekomunikačné vedenie usmerňuje zákon č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách. Riešeným územím prechádza časť miestneho telekomunikačného kábla (MOK) a časť optického kábla. V zmysle zákona akékoľvek zemné práce bližšie ako 1 m od PTZ (v ochrannom pásme 1,5 m) vykonávať ručne, nad trasou PTZ dodržiavať prechádzania ťažkými vozidlami, kým sa nevykoná ochrana proti mechanickému poškodeniu.

Pokrytie mobilných operátorov je nasledovné T - mobile 70 %, Orange 60 %, O₂ 40 %. Občania majú v súčasnosti možnosť pripojenia na internet prostredníctvom internetu NB sieť, prípadne prostredníctvom mobilných operátorov. Do budúcnosti sa ráta s rozšírením pokrytia územia obce bezdrôtovým miestnym rozhlasom a bezdrôtovým wi-fi pripojením. V obci nechýba ani klasický, káblový telefónny rozvod. V obci chýba vysokorýchlostný internet. Obec internet využíva cez Obecné siete Nová Baňa.

Miestny rozhlas

Rozhlasová ústredňa je umiestnená v budove obecného úradu. Od budovy OU je rozvod vedený na stĺpoch, na ktorých sú upevnené reproduktory. Vedenie miestneho rozhlasu tiahne pozdĺž miestnych komunikácií, väčšinou súbežne s telefónnym vedením a vedením NN.

Elektrická sieť

Obec je zásobovaná elektrickou energiou z Banskobystrického kraja, konkrétne z transformovaná 110/22 kV v Žarnovici. Vzhľadom na vzrastajúcu spotrebu elektrickej energie môžeme konštatovať, že dnešné rozvody prestanú byť postačujúce a bude potrebné ich v obci posilniť a rozšíriť.

Zásobovanie pitnou vodou

V zmysle zákona č. 369/1990 Z. z. o obecnom zriadení je obec zodpovedná za zásobovanie pitnou vodou a zodpovedá za odvádzanie odpadových vôd, ktoré vzniknú na území obce. Obec má vybudovaný rozvod pitnej vody. V obci bude v budúcnosti prebiehať rekonštrukcia vodovodu. Zatiaľ je vodovod v dobrom technicko stave. V obci sa nachádza niekoľko obecných studní, ktoré prechádzajú rekonštrukciami a hygienickými opatreniami podľa potreby.

Odkanalizovanie

Odkanalizovanie v obci je zabezpečené prostredníctvom čističky odpadových vôd (ČOV) a septikmi. ČOV sa postupne budú zavádzať do každej domácnosti. Nové rodinné domy a bytovka majú vybudované ČOV a riešia sa v obci aj čistenie splaškových odpadových vôd z napojených nehnuteľností. Vyčistené vody sú odvádzané do existujúcej dažďovej kanalizácie do recipientu v obci, alebo cez filtračnú vsakovaciu šachtu do spodných vôd.

1.5.1 Bytová štruktúra a vybavenosť obce službami

Stav domového a bytového fondu obyvateľov v obci Hrabíčov nám odpovedá, do akej miery sú obývané jednotlivé časti obce vrátane kopaníc, či samotného jadra.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

V jednotlivých kopianiach sme na základe terénneho zmapovania zistili, že jednotlivé domčeky sú buď určené na rekreáciu, alebo nespôsobilé na bývanie a najviac domov sme zaznamenali opustených s nezistenou obývanosťou. V obci sa nachádza celkovo 167 rodinných domov. Stav domového fondu obyvateľov zobrazuje tabuľka 10.

Tabuľka 10 Stav domového fondu obyvateľov obce Hrabčovo z roku 2022

Obec	rodinné domy	bytové domy	určené na rekreáciu	uvolnené na prestavbu	nespôsobilé na bývanie	s nezistenou obývanosťou (opustené)
Hrabčovo	167	1	50	2	2	59

*Zdroj: ŠSÚ- Krajská správa v Banskej Bystrici
Spracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2023*

Najhustejšie osídlené časti v obci majú dobre vybavenú infraštruktúru (nachádza sa tu vodovod, plyn, obchod, cestná sieť, elektrina, kultúrny dom, pošta, atď.). V centrálnej časti je 70 % obyvateľov napojených na verejný vodovod. V obci je sčasti vybudovaná kanalizácia. Obec spravuje 19,5 km obecných komunikácií, 7,8 km obecného rozhlasu a 8,6 verejného osvetlenia. V rámci tejto podkapitoly podávame prehľad o vybavenosti obce službami (stav 2023) (viď. tabuľka 11).

Tabuľka 11 Vybavenosť obce Hrabčovo službami (stav 2023)

Technická vybavenosť	Obec Hrabčovo/hodnota
kultúrny dom/osvetové stredisko	áno
obecný úrad	áno
predajňa potravinárskeho tovaru (Jednota COOP)	áno
pohostinné odbytové stredisko	áno
predajňa nepotravinárskeho tovaru	nie
dom smútku	áno
kostol/kaplnka	áno
farský úrad	áno
plyn	áno
vodovod	áno
kanalizácia	čistočne
základná škola	nie
materská škola	áno
verejná knižnica	áno
poštový úrad	áno
hasičská zbrojnica	áno
internet	áno
lekáreň	nie
ihrisko	áno

*Prameň: Obecný úrad Hrabčovo, 2023
Spracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2023*

V štruktúre bývania v obci Hrabčovo dominuje bývanie v rodinných domoch. Zo služieb športovo-rekreačného zamerania k najdominantnejším patrí futbalové ihrisko. V okolí sa nachádza niekoľko ubytovacích zariadení, napr. chata Kollárová, rekreačné stredisko Riečky, v obci Ostrý Grúň Dopravárik.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

1.5.2 Zdravotnícka infraštruktúra

V obci Hrabčovo sa nenachádza zdravotnícke zariadenie ani ordinácia praktického lekára. Najbližšie zdravotné strediská sa nachádzajú spolu s viacerými lekárňami v meste Žarnovica a v meste Nová Baňa. Lekárska pohotovostná služba sa nachádza v Žarnovici, v Žiari nad Hronom a v Leviciach.

Najbližšie subjekty a poskytovatelia zdravotníckych služieb

V roku 2008 bola zrušená nemocnica v Novej Bani, čo skomplikovalo pacientom dostupnosť zdravotnej starostlivosti, pretože musia cestovať do nemocníc, ktoré sú najbližšie umiestnené v Žiari nad Hronom, vo Zvolene, v Zlatých Moravciach, v Leviciach, Banskej Štiavnici a v Banskej Bystrici.

Akútnu a neodkladnú zdravotnú starostlivosť poskytujú Rýchla lekárska pomoc v Novej Bani a Rýchla zdravotná pomoc v Žarnovici. Zdravotnú starostlivosť v meste Nová Baňa zabezpečuje viacero všeobecných a odborných súkromných lekárov, ktorí poskytujú základné zdravotné ošetrovanie: - zubné ambulancie (počet: 7) - praktickí lekári pre dospelých (počet: 7) - praktickí lekári pre deti a dorast (počet: 3) - gynekologické ambulancie (počet: 2) - interná a kardiologická ambulancia (počet: 1) - očná ambulancia (počet: 1) - psychiatrická ambulancia (počet: 1) - pľúcna ambulancia (počet:1) - alergologická ambulancia (počet:1) - kožná ambulancia (počet:1) - diabetologická ambulancia (počet: 1) - všeobecná ambulancia pre dospelých (počet:1) - všeobecná ambulancia pre deti (počet:1) - chirurgická ambulancia (počet:1) - ORL ambulancia (počet:1).

Ambulancie lekárov nie sú sústredené na jednom mieste, ale vo viacerých objektoch, napr. v areáli bývalej nemocnice, v budove spoločnosti Mediform, Poliklinika, Nová Baňa, Cintorínska 20, prípadne sú ambulancie umiestnené v súkromných rodinnom dome poskytovateľa. Okrem toho v meste Nová Baňa je v prevádzke jedno súkromné laboratórium, röntgenové a sonografické pracovisko, jedno rehabilitačné oddelenie vrátane ambulancie a jedna Agentúra domácej ošetrovateľskej starostlivosti ADOS-BONA FIDE, s.r.o.. V meste sa nachádzajú 4 lekárne: - Lekáreň Medea - Lekáreň Horná S - Lekáreň Horná V - Lekáreň Dr. Max Sociálna infraštruktúra je určená na uspokojovanie potrieb obyvateľstva. Zameranie a koncentrácia týchto zariadení sociálnej infraštruktúry je priamo spojená s potrebou racionalizovať dostupnosť k nej, stanoviť ich optimálnu kapacitu vo vzťahu k dopytu. Zmenou spoločensko-ekonomického systému došlo k prerozdeleniu zodpovednosti za rozvoj a financovanie sociálnej infraštruktúry medzi štátnu správu, miestnu a regionálnu samosprávu a súkromný sektor. Veľkou pomocou pre osamelých občanov, o ktorých sa nemá kto postarať v starobe, je zabezpečovanie opatrovateľskej služby v zmysle zákona o sociálnej pomoci. Najbližšia lekárska pohotovostná služba sa nachádza v Žarnovici a v Žiari nad Hronom.

Zdravotná starostlivosť o obyvateľov na území obce nie je riešená. V obci nie sú pripravené priestory pre ordináciu praktického lekára a na jeho zabezpečenie sa preto intenzívne nepracuje. Vytvorenie kvalitnejšej zdravotníckej starostlivosti je podmienené zvýšením úrovne a kapacity zdravotníckych zariadení, všetkých druhov zdravotníckych služieb, kvality a úrovne zdravotníckej techniky a personálneho obsadenia obslužných činností. Výhodou sú existujúce zariadenia. Investície by mali byť zamerané

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

na rekonštrukciu pôvodných zariadení, na zvyšovanie kvality služieb a na rozvoj ambulantných a terénnych sociálnych služieb. (Prameň: Štatistický úrad SR; vlastné spracovanie, 2023).

1.5.3 Sociálna infraštruktúra

Sociálne služby sa poskytujú v zariadeniach sociálnych služieb, ktorých zriaďovateľmi je obec, fyzické a právnické osoby a ostatné orgány miestnej štátnej správy a samosprávy. Tie poskytujú sociálnu pomoc v zmysle zákona NR SR č. 195/1998 Z. z. v znení neskorších predpisov. V oblasti zariadení vybavenosti sociálnej starostlivosti nie je v obci špecializované komplexné zariadenie Domov dôchodcov. V budúcnosti sa uvažuje v Kľakovskom mikroregióne vybudovať denný stacionár, resp. Domov pre seniorov-dôchodcov a pre ľudí, ktorí sú odkázaní na sociálnu pomoc.

Obec podporuje nešťátne subjekty, ktorých činnosť je zameraná na pomoc sociálne alebo zdravotne handicapovaným občanom. Pre zachovanie rovnakých podmienok a šancí pre všetkých žiakov obec zabezpečuje prenos štátnych dotácií (na stravu, motivačný príspevok a školské pomôcky) pre školopovinné deti zo sociálne slabších rodín. Nástrojom pre podporu demografie v obci je jednorazový finančný príspevok pre každé novonarodené dieťa s trvalým pobytom na území obce. Poskytované sociálne služby sú regulované celým radom zákonov a usmernení - počnúc ústavou Slovenskej republiky, zákonom č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, zákonom č. 36/2005 Z. z. o rodine, zákonom č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci, zákonom č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi, zákonom č. 305/2005 Z. z. o sociálnej ochrane detí a sociálnej kuratele končiac Občianskym zákonníkom či mnohými Všeobecne záväznými nariadeniami obce. Obec Hrabčovo považuje pomoc a podporu pre svojich obyvateľov za jednu zo svojich prirodzených priorít.

Sociálny podnik

V rámci Kľakovského regiónu obec Horné Hámre v spolupráci aj s obcou Hrabčovo dňa 14.06.2022 zriadila registrovaný sociálny podnik, ktorý je obchodnou spoločnosťou s ručením obmedzeným so 100-percentnou majetkovou účasťou Obce Horné Hámre. Spoločnosť bola založená za účelom efektívneho a hospodárneho poskytovania služieb obciam Horné Hámre, Župkov, Hrabčovo, Kľak, občanom, samosprávam a organizáciám. Predmetom podnikateľskej činnosti tohto registrovaného sociálneho podniku sú primárne komunálne služby spojené s údržbou a správou miestnych komunikácií, verejných priestranstiev a zelene – kosenie, starostlivosť o zeleň, kosenie a čistenie cintorína, udržiavanie čistoty verejných priestranstiev, separácia odpadu a čistenie priestranstiev po hromadných podujatiach, údržba a správa majetku obcí Horné Hámre, Župkov, Hrabčovo a Kľak, ale aj prípravné práce k realizácii stavieb ako aj drobné stavebné práce. V zimnom období to je zimná údržba miestnych komunikácií a verejných priestranstiev. Ďalšie podnikateľské činnosti sú zamerané na poskytovanie služieb občanom obcí.

Sociálny podnik s rozvojom podnikania poskytuje pohrebné služby občanom obce Horné Hámre a neskôr bude tieto služby poskytovať aj celému mikroregiónu, ktoré sú spojené aj s kopianím hrobov a údržbou cintorínov tak, aby bolo postupne možné dosiahnuť jednotný charakter cintorínov v obciach. Zároveň, ak vyplynie zo znalostí starostov jednotlivých obcí záujem občanov o služby starostlivosti o domácnosť a záhradu, bude sociálny podnik zabezpečovať aj takéto drobné práce. Nakoľko majú obce dostatočné

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

vlastné priestory ako aj technické vybavenie, založili sociálny podnik najmä s cieľom adaptácie znevýhodnených a zraniteľných osôb, ktoré majú obmedzené a sťažené uplatnenie na trhu práce ako aj všeobecne spoločenské uplatnenie. Takouto činnosťou sú pokryté potreby nielen obce Horné Hámre ale aj ostatných obcí v mikroregióne a to v rozsahu stanovených činností nevyhnutných pre efektívny chod samosprávy a spokojnosť jej obyvateľov. Týmto sa súčasne očakáva skvalitnenie života občanov a aj vyššia miera kvality poskytovaných služieb všetkým občanom regiónu.

Výnimočnosť služby pre zapojené obce spočíva v ekonomickom aj sociálnom efekte. Na jednej strane sú ponúkané služby vykonávané vlastnými občanmi a obyvateľmi, najmä znevýhodnenými, ktorí spĺňajú potrebné požiadavky, súčasne sa adaptujú a stabilizujú na trhu práce. Napriek ich znevýhodneniu a zraniteľnosti sa sociálny podnik snaží vytvoriť im podmienky na vlastné uplatnenie a realizáciu vo vlastnom prostredí, čo prispieva k ich začleneniu sa do spoločenského života a upevneniu komunity v rámci jednotlivých obcí či mikroregiónu. Na druhej strane sú služby poskytované sociálnym podnikom obciam ekonomicky výhodnejšie ako zabezpečovanie týchto služieb jednotlivými obcami samostatne. Týmto sú trvale dlhodobo a udržateľne vytvárané príjmy spoločnosti zo širokého spektra ponúkaných služieb a činností, ktoré samosprávy musia zabezpečiť, plniť a vykonávať na dennej báze.

Pozitívny sociálny vplyv spoločnosť ako registrovaný integračný sociálny podnik dosahuje predovšetkým zamestnávaním 10 znevýhodnených zamestnancov. Sociálny vplyv bude taktiež dosahovaný špecializáciou znevýhodnených zamestnancov vďaka možnosti zúčastňovať sa na školeniach a rekvalifikačných kurzoch, ktoré budú v plnej miere hradené zo zisku sociálneho podniku. Súčasne budú získavať komunikačné a ostatné schopnosti, ktoré vylúčením z trhu práce nemali možnosť absolvovať a zdokonaľovať sa. Vďaka zamestnaniu sa v obecnom sociálnom podniku dochádza u znevýhodnených a zraniteľných osôb k umožneniu zmysluplného zúčastňovania sa na sociálnom, ekonomickom či politickom živote, čoho dôsledkom nie je ich materiálna a duchovná deprivácia a chudoba a tak bude dosahovaný pozitívny sociálny vplyv u takýchto osôb.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2023– 2028

1.6 Hospodárstvo

Život na kopaniciach sa od počiatkov spájal s potrebou zaobstarania obživy a obydlia vo veľmi drsných podmienkach. Od tejto potreby sa preto odvíjalo i zamestnanie obyvateľov v Kľakovskom regióne a aj v obci Hrabíčov. Ako štátni robotníci obyvatelia tejto doliny pracovali v lesoch, za čo dostávali okrem mzdy aj pôdu do dočasnej držby, (tzv. jochy) zdarma palivové a stavebné drevo. Pôvodným a hlavným zamestnaním obyvateľstva bolo uhliarstvo, až v 19.storočí sa zvyšoval aj význam drevorubačstva, keď sa výroba dreveného uhlia stáva nerentabilná. Práca na poli mala iba druhoradý význam. Na malej ploche neúrodnej pôdy pestovali hlavne zemiaky a raž, menej jačmeň. Chovali iba kravy, zriedka voly. Obyvatelia na svojich maloplošných poliach pestujú hlavne zemiaky, zeleninu pre vlastnú spotrebu a neúrodné plochy sa zalesňujú. Zo sociálneho hľadiska obce tieto plochy predstavovali homogénny celok, čo vyplývalo aj z rovnorodej zamestnaneckej štruktúry. Z remesiel v obciach boli najvýznamnejšie: krajčírstvo, kováčstvo, obuvníctvo, tesárstvo, strojárstvo, zámočníctvo, kolárstvo, debnárstvo, uhliarstvo, drevorubačstvo, povozníctvo a šindliarstvo. Obyvatelia sa živili obrábaním pôdy, chovom domácich zvierat, venovali sa ťažbe dreva v lesoch a páleniu dreveného uhlia, baníctvu, taveniu železnej rudy (Bielik a kol., 2005).

1.6.1 Lesné hospodárstvo a poľnohospodárstvo

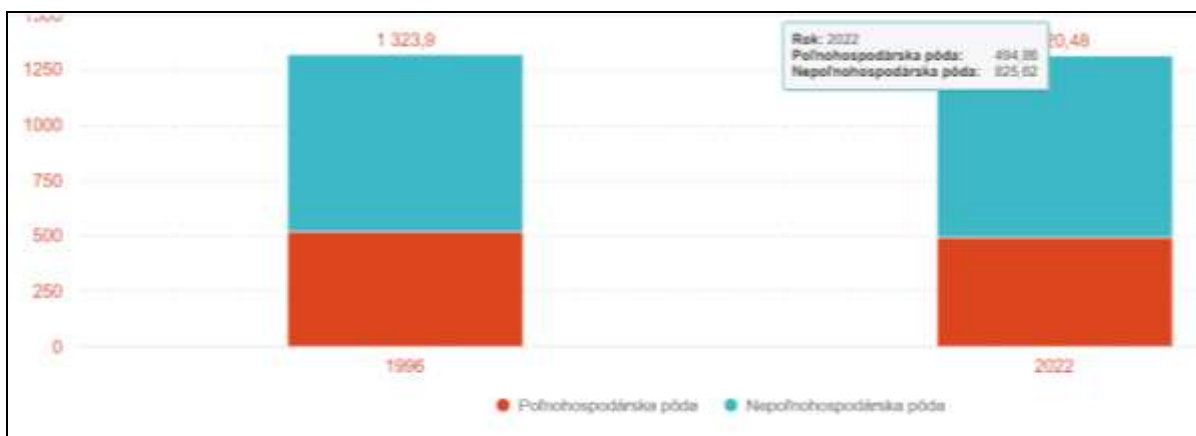
V Kľakovskej doline lesnatosť prekračuje 50 %, z toho vyplývajú optimálne ekologické a environmentálne danosti mikroregiónu. Prevažne prevládajú hospodárske lesy spadajúce do lesného hospodárskeho celku Hrabíčov. Celková porastová plocha sa odhaduje na 4 246 ha. V roku 1881 sa v Kľakovskej doline oddelilo lesníctvo od poľnohospodárstva. Súčasný stav lesov Kľakovskej doliny stráca produkčnú funkciu. Dnes sa využíva len malé množstvo drevnej hmoty pre drevospracujúci priemysel a pre drevné zásoby na vykurovanie domácností. Les plní najmä funkcie ako napr. klimatickú, pôdoochrannú, pôdotvornú a rekreačnú. Súkromné hospodárenie v lesoch má klesajúcu tendenciu.

Súčasný stav a situácia v poľnohospodárstve mikroregiónu vyvoláva akútnu potrebu vyriešenia najaktuálnejších problémov, týkajúcich sa najmä nedoriešenej koncepcie rozvoja poľnohospodárskych aktivít v Kľakovskej doline a následne možného optimálneho rozvoja v súlade s pôdno-ekologickým potenciálom navrhovaného mikroregiónu. V južnej časti mikroregiónu sú lesy popretkávané poľnohospodárskymi pozemkami- oráčinami, lúkami a množstvom pastvín. Neobyčajne pestré geologické podložie tvoria minerály veľmi chudobných kvarcitov až po minerály, ktoré sú bohaté na andezity, či provápence spolu so svojráznou geomorfologickou stavbou, čo umožnilo vývoj druhovo rozmanitého rastlinného krytu. Poľnohospodársku a nepoľnohospodársku pôdu dokumentuje obrázok 11.

Poľnohospodárska pôda zaberá plochu 494,86 ha a nepoľnohospodárska pôda plochu 825,62 ha. Celková výmera pôdy je 1 320, 48 ha (Prameň: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>).

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

Prameň: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>

Obrázok 11 Celková výmera pôdy- Poľnohospodárska a nepoľnohospodárska pôda v obci Hrabčovo

Nepoľnohospodárska pôda

V obci Hrabčovo sa lesné pozemky nachádzajú na ploche 742,72 ha, čo predstavuje 56 % územia. Vodná plocha zaberá plochu 5,57 ha, zastavaná plocha a nádvorie plochu 34,29 ha a ostatná plocha tvorí 43,04 ha (viď. Obrázok 12).

Prameň: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>

Obrázok 12 Nepoľnohospodárska pôda v obci Hrabčovo (2022)

Poľnohospodárska pôda

Poľnohospodárstvo malo v minulosti v obci bohatšiu históriu. V obci sa obyvatelia zaoberali vlastným obhospodarovaním poľnohospodárskej pôdy. V 50-tych rokoch 20. storočia boli urobené zásahom štátnej moci nútené výkupy, ľudom boli odobraté lesné majetky, polia a ďalšie súkromné pozemky. V minulosti orná pôda zaberala plochu 66,50 ha (Stav k roku 1996). Dnes zaberá orná pôda plochu 27,27 ha. Záhrady zaberajú plochu 9,42 ha. Trvalé trávne porasty sa nachádzajú na ploche 457,72 ha. (Stav k roku 2022) (viď. obrázok 13).

Prameň: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>

Obrázok 13 Poľnohospodárska pôda v obci Hrabčovo (2022)

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

1.6.2 Priemysel

V súčasnosti prevažná väčšina zamestnaných EAO dochádza za prácou do najbližších miest, ako Nová Baňa, Žarnovica, Žiar nad Hronom, Levice a pod. Okres Žarnovica možno z hľadiska dosiahnutého stupňa industrializácie, ale aj z prevládajúcej orientácie výroby a štruktúry výrobných odvetví rozčleniť na niekoľko podcelkov, reprezentovaných jednotlivými obcami. K priemyselne rozvinutejším mestám patrí mesto Žarnovica a slabšie diverzifikovaná je priemyselná výroba v obciach Hodruša - Hámre, Ostrý Grúň, Veľká Lehota, Hronský Beňadik, Brehy, Tekovská Breznica. Slabá industriálna základňa je i v obci Rudno nad Hronom, Hrabčovo, Píla, Veľké Pole a Orovnica.

Jednotlivé priemyselné odvetvia sú predstavované nasledovnými podnikmi:

Strojársky priemysel:

- Illichman, a.s., Žarnovica,
- Neuman Aluminium Fliesspresswerk, s.r.o., Žarnovica,
- KOVACO, s.r.o, Veľká Lehota, ToMaC, s.r.o. Hodruša – Hámre.

Drevospracujúci priemysel:

- A.N.B.a.s., Žarnovica,
- RAIL WAIS s.r.o., Bratislava,
- prevádzka Ostrý Grúň, TKC, s.r.o., Žarnovica,
- FTC, a.s. Nová Baňa,

Výroba stavebných hmôt:

- IZOMAT, a.s. Nová Baňa

Chemický priemysel:

- ZIN – KOVO, Hronský Beňadik,
- CMK, s.r.o., Žarnovica,
- KTO Slovakia, s.r.o., Hodruša – Hámre,

Banictvo a hutníctvo:

- Slovenská banská, s.r.o., Hodruša Hámre,

Nosné odvetvia priemyslu sú: Žarnovica Drevarsky priemysel, potravinarsky priemysel, strojarsky priemysel Nová Baňa, poľnohospodárska výroba, drevarsky priemysel a spotrebný priemysel.

Z hľadiska územného rozvoja obcí, kde obce disponujú areálmi, zariadeniami i pozemkami, ktoré sú už využívané, alebo sú pripravené pre rozvoj, začína sa rozvíjať stavebnotechnický potenciál. Nakoľko ekonomická štruktúra sa v obci Hrabčovo začína diverzifikovať a klesá podiel agrosektoru ako základnej výrobnjej bázy, začínajú sa presadzovať nepoľnohospodárske aktivity ako je cestovný ruch a agroturizmus.

V obci pracujú tieto podnikateľské subjekty:

1. Strojárstvo p. Varsa a syn
2. Stolárstvo - p. Beňo
3. Predaj ovčieho syra, bryndze, žinčice a ovčích výrobkov - Ing. Búci Robert
4. Včelárstvo p. Uram Tibor
5. JADEZIT- Predaj z dvora (domáce džemy, lekváre, krémy, nakladané syry a pod.) Zita Smítková

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2023– 2028

1.7 Doprava

Výhodou v území je dopravná sieť, ktorá výrazne napomáha zatriktívniť toto územie a je predpokladom rozvoja cestovného ruchu, rekreácie a ďalšieho potenciálu v území. Dopravná sieť v Kľakovskom regióne má znaky kotlinovej siete.

Štátna komunikácia

Hlavná dopravná os sa sformovala pozdĺž Hrona v smere východ- západ na ceste E 75/E 571- E 50 (štátna hranica A/SK – Bratislava – Nitra – Zvolen – Lučenec – Košice – Michalovce – štátna hranica SK/UA). Z hľadiska integrácie mesta do vnútroštátnych i medzinárodných hospodárskych vzťahov je najdôležitejším dopravným spojením tzv. „stredný ťah“ R1, R2: Bratislava – Nitra – Zvolen – Lučenec – Rimavská Sobota – Rožňava – Košice. Svojimi intenzitami sieť rýchlostných komunikácií v úseku Nitra- Zvolen (43 km) vychádza z existujúcej siete 1. triedy a je porovnateľná s diaľničným ťahom D1. Sieť slovenských rýchlostných ciest (R1, R2, R3), ktoré sú súčasťou medzinárodných cestných ťahov (E58, E572, E77), spáduje do centrálného územia Slovenska (Zvolenskej a Žiarskej kotliny). Úsek rýchlostnej cesty R1 prechádza územím združenia južným okrajom k.ú. v súbehu so železničnou traťou a riekou Hron a vedie úsek rýchlostnej cesty R1 (Trnava – Nitra – Zvolen – Banská Bystrica), Orovnica – Žarnovica. Cesta R1 má európsky význam ako E58 v úseku Trnava – Zvolen, s pokračovaním do Banskej Bystrice. Po vybudovaní R1 Nitra – Banská Bystrica vedenej mimo intravilán došlo k odľahčeniu cestnej siete I/65, k zrýchleniu prepravy a zvýšeniu dostupnosti mesta Nová Baňa.

Miestna komunikácia

Z plošných dopravných prvkov nosným a prakticky jediným komunikačným systémom zabezpečujúcim dopravnú obsluhu v skúmanom území je cestná doprava. Sídelné útvary v obci Hrabíčov ležia po ľavej a pravej strane cesty III. triedy/ 2523, ktorá končí v obci Kľak. Obec Hrabíčov je vzdialená od najbližšieho mesta (Žarnovica) cca 9,4 km. V miestnej časti obce sú komunikácie spevnené asfaltovým povrchom, v niektorých miestach sú v dobrom technickom stave, v iných miestach vyžadujú celoročnú údržbu a opravu. Obec nemá hlavnú autobusovú stanicu, pre potreby odchádzky a dochádzky slúžia obojsmerné autobusové zastávky, rozmiestnené tak, aby čo najviac zodpovedali potrebám obyvateľov. Kľakovská dolina spáduje do údolia Hrona, ktorým prechádzajú dôležité komunikačné ťahy celoštátneho až medzinárodného významu.

Železničná doprava

Železničná doprava nemá zastúpenie v dopravnej sieti Kľakovského mikroregiónu. V minulosti prevádzkovanú lesnú železnicu postupne funkčne nahradila automobilová doprava. Miestne komunikácie v intravilánoch obcí sú vybudované prevažne v extravilánovom prevedení, bez chodníkov resp. samostatných pruhov pre nemotorovú dopravu (peších a cyklistov) s povrchovým odvedením dažďovej vody. Kvalita miestnej komunikačnej siete, najmä jej stavebno-technický stav nezodpovedá požiadavkám rastúcej motorovej dopravy. Obtiažny je najmä prístup do vyššie položených lokalít z dôvodu

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2023– 2028

existujúcich úsekov prístupových ciest so značným pozdĺžnym sklonom, s nedostatočnou šírkou pre obojsmernú prevádzku na týchto cestách, čo komplikuje (v zimnom období pohotovostne až znemožňuje) sprístupnenie týchto lokalít (samôt).

Letecká doprava

Najbližšie letisko sa nachádza v Sliači, ktoré je od sídla okresu Žarnovica vzdialené 50 km.

Riečna doprava

Rieka Hron nevytvára vhodné predpoklady na realizáciu vodnej (riečnej) dopravy. Využíva sa len na športovú a rekreačnú osobnú plavbu (<http://www.vucbb.sk>).

Pešie komunikácie a priestranstvá

Pešia doprava vyplýva z celkového riešenia prostredia. Chodníky pre peších sú vybudované len veľmi málo v obci a to pozdĺž cesty III triedy. Podiel bicyklovej dopravy z pohľadu nemotorovej dopravy nie je v obci rozhodujúci a nedosahuje podiel so zavedeným systémom bicyklovej dopravy, ale aj napriek tomu patrí medzi významné spôsoby dopravnej obsluhy. Konfigurácia terénu, rozmiestnenie urbanistických prvkov (bývanie, vybavenosť) v obci dáva predpoklady k významnejšiemu postaveniu bicyklovej dopravy, ako jedného zo základných vnútro sídelných dopravných systémov. V okolí obce sa nachádza niekoľko cyklistických trás vedúcich náučnými chodníkmi. Zámerom obce je rozvinúť cyklistickú dopravu, vytvárať nové pešie komunikácie a skrášľovať verejné priestranstvá a budovať oddychové plochy. Cyklistické trasy je potrebné v obci udržiavať a budovať v súbehu s novovybudovanými chodníkmi, pokiaľ to priestorové podmienky umožnia vrátane prepojenia susedných obcí.

Statická doprava

V súčasnosti sú v obci čiastočne vybudované parkoviská a to v miestach obecného úradu, kostola a cintorína. V budúcnosti je potrebné parkoviská riadne vymedziť a vyznačiť odstavné státi. Statická doprava v sebe zahŕňa nielen umiestnenie vozidla mimo jazdné pruhy komunikácie po dobu návštevy, nákupu (krátkodobé parkovanie, do 2 hod.), či zamestnania (parkovanie dlhodobé, nad 2 hod., v obci zastúpené pomenej vzhľadom na skutočnosť, že hlavný pracovný trh sa nachádza mimo územia obce), ale aj v čase kedy sa vozidlo nepoužíva (odstavenie vozidla). Parkovanie v obci je v súčasnosti organizované v dvoch formách, jednou je parkovanie mimo jazdných pruhov, ale na vozovke, druhou je parkovanie na vyhradených parkovacích plochách (napr. obecný úrad, obchod Jednota COOP, pošta, kostol, cintorín a iné). Odstavenie vozidiel sa zabezpečuje, v prípade individuálnej bytovej zástavby na vlastnom pozemku, buď v jednotlivo stojacich, alebo vstavaných garážach, alebo mimo vlastného pozemku.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2023– 2028

1.8 Odpadové hospodárstvo

Zákon č. 79/2015 o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov nadobudol účinnosť od 1. januára 2016 okrem čl. I § 13 písm. e) šiesteho bodu, § 14 ods. 1 písm. j) a čl. V prvého a druhého bodu, ktoré nadobudli účinnosť 1. júla 2016, a čl. I § 83 ods. 3 písm. b), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2017. Tento zákon upravuje programové dokumenty v odpadovom hospodárstve, opatrenia na predchádzanie vzniku odpadu, práva a povinnosti právnických a fyzických osôb pri predchádzaní vzniku odpadov a pri nakladaní s odpadmi, rozšírenú zodpovednosť výrobcov, nakladanie s vyhradenými výrobkami a prúdmi odpadov, nakladanie s komunálnym odpadom, cezhraničný pohyb odpadov, informačný systém odpadového hospodárstva, pôsobnosť orgánov štátnej správy a obcí vo veciach štátnej správy odpadového hospodárstva a zodpovednosť za porušenie povinností na úseku odpadového hospodárstva.

Hierarchia odpadového hospodárstva je definovaná v Smernici Európskeho parlamentu a rady č. 2008/98/ES o odpade a následne bola prevzatá a zapracovaná do slovenskej legislatívy. Zoradená je od najvyššej priority:

- predchádzanie vzniku,
- príprava na opätovné použitie,
- recyklácia,
- iné zhodnocovanie, napr. energetické zhodnocovanie,
- zneškodňovanie.

Za nakladanie s komunálnym odpadom a drobným stavebným odpadom, ktorý vznikol na území obce, zodpovedá obec, ak ide o:

1. zmesový odpad a oddelene vyzbieraný odpad z domácností,
2. zmesový odpad z iných zdrojov,
3. drobný stavebný odpad.

Obec je zodpovedná za zabezpečenie zavedenia a vykonávania triedeného zberu komunálnych odpadov pre :

- papier,
- plasty,
- kovy,
- sklo,
- nebezpečný odpad,
- nadrozmerný odpad,
- kompozitné obaly na báze lepenky (tzv. nápojové kartóny, staršie označenie viacvrstvové kombinované materiály na báze lepenky (VKM)).

Fyzicky zber vykonáva zberová spoločnosť alebo obec sama:

- ktorá má **príslušné povolenia** na nakladanie s odpadom,
- má uzatvorenú **zmluvu s obcou** na vykonávanie zberu a prepravy odpadov,
- má uzatvorenú **zmluvu s rovnakou OZV pre obaly** ako obec, na ktorej území sa zber vykonáva.

OZV z prostriedkov získaných od zmluvných výrobcov financuje:

- náklady na zabezpečenie a vykonávanie systému zberu odpadov triedených zložiek pre papier, plasty, kovy, sklo a VKM na báze lepenky (na základe zmluvy s obcou),
- náklady na zabezpečenie zberných nádob (kontajnery, vrecia) na triedený zber týchto zložiek komunálnych odpadov (papier, plasty, kovy, sklo, VKM na báze lepenky),

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2023– 2028

- propagačné a vzdelávacie aktivity so zameraním na triedený zber odpadov v obci. Obec financuje:
- náklady súvisiace so zverejnením popisu celého systému nakladania s KO vrátane triedeného zberu v obci na svojom webovom sídle,
- náklady spôsobené nedôsledným triedením, ak v nádobe presiahne iná zložka odpadu viac, ako je prípustná miera znečistenia podľa Prílohy č. 8a zákona o odpadoch (pre rok 2022 je to 30 %, pre rok 2023 25 % vrátane, a pre rok 2024 a nasledujúce roky do 20 % vrátane),
- úhradu nákladov triedených zložiek KO, na ktoré sa nevzťahuje rozšírená zodpovednosť výrobcov,
- v prípade, ak sa neuskutočnili navrhované zmeny systému v dôsledku overovania funkčnosti a nákladovosti triedeného zberu, tak náklady na triedený zber, ktoré presiahnu tzv. obvyklé náklady.

Systém a podmienky zberu charakterizuje obec vo svojom všeobecne záväznom nariadení obce o nakladaní s komunálnymi odpadmi a drobnými stavebnými odpadmi. Obec po skončení kalendárneho roka potvrdzuje zmluvnej OZV pre obaly množstvá oddelene zbieranej zložky KO, ktoré boli na jej území vyzbierané a vykúpené. Obec je povinná nahlásiť zmluvnej OZV pre obaly a MŽP SR údaje o produkcii zmesového odpadu a komunálnych odpadov z obalov a komunálnych obalov z neobalových výrobkov oddelene vyzbieraných v obci za predchádzajúci rok do 28. februára.

Obce a mestá majú v zmysle platných právnych predpisov v odpadovom hospodárstve, najmä v oblasti nakladania s komunálnymi odpadmi, mnoho zodpovedností a povinností. K najvýznamnejším patria:

- plnenie všeobecných povinností vyplývajúcich z § 80 a 81 zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch v znení n. p.,
- vedenie evidencie odpadov na predpísaných tlačivách a ohlasovanie ustanovených údajov,
- vypracovanie Všeobecného záväzného nariadenia obce o nakladaní s komunálnymi odpadmi a drobnými stavebnými odpadmi na území obce vrátane zmien,
- zverejnenie všeobecne zrozumiteľného popisu celého systému nakladania s komunálnymi odpadmi vrátane triedeného zberu v obci, vrátane konkrétnych opatrení zavedených na podporu predchádzania vzniku odpadu na území obce, na webovom sídle,
- uzatvorenie zmlúv na vykonávanie zberu a výkupu vrátane mobilného zberu a výkupu a prepravy komunálnych odpadov, s výnimkou biologicky rozložiteľného kuchynského a reštauračného odpadu od prevádzkovateľa kuchyne na území obce,
- informačná kampaň zameraná na zvýšenie zberu biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov,
- súlad v prevádzkovaní Zberného dvora s legislatívnymi povinnosťami,
- súlad v prevádzkovaní malej kompostárne s legislatívnymi povinnosťami,
- zasielanie údajov o produkcii zmesového odpadu a komunálnych odpadov z obalov a komunálnych odpadov z neobalových výrobkov oddelene vyzbieraných v obci za predchádzajúci rok do 28. februára zmluvnej OZV pre obaly a MŽP SR,
- výpočet vzorca pre určenie úrovne triedenia komunálnych odpadov * (túto činnosť NP nezabezpečuje),
- a iné.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

Obce sa musia riadiť legislatívou odpadového hospodárstva a to nasledovne:

- Zákon č. 79/2015 Z.z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení n.p._(aktualizácia účinná od 1. 1. 2023);
- Zákon č. 302/2019 Z. z. o zálohovaní jednorazových obalov na nápoje a o zmene a doplnení niektorých zákonov_(aktualizácia účinná od 1. 1. 2023);
- Zákon č. 329/2018 Z. z. o poplatkoch za uloženie odpadov a o zmene a doplnení zákona č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde_(aktualizácia účinná od 15.03.2021);
- Vyhláška č. 365/2015 Z. z., ktorou sa ustanovuje Katalóg odpadov_(aktualizácia účinná od 1.1.2018);
- Vyhláška č. 366/2015 Z. z. o evidencnej povinnosti a ohlasovacej povinnosti (aktualizácia účinná od 01.01.2021);
- Oznámenie 368/2015 Z. z. o vydaní výnosu o jednotných metódach analytickej kontroly odpadov_;
- Vyhláška č. 371/2015 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o odpadoch_(aktualizácia účinná od 2. 1. 2023);
- Vyhláška č. 373/2015 Z. z. o rozšírenej zodpovednosti výrobcov vyhradených výrobkov a o nakladaní s vyhradenými prúdmi odpadov_(aktualizácia účinná od 02.06.2022);
- Vyhláška č. 382/2018 Z. z. o skládkovaní odpadov a uskladnení odpadovej ortuti (aktualizácia účinná od 26.01.2021);
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 330/2018 Z. z., ktorým sa ustanovuje výška sadzieb poplatkov za uloženie odpadov.

Súvisiaca legislatíva

- Zákon č. 359/2007 Z.z. o prevencii a náprave environmentálnych škôd a o zmene a doplnení niektorých zákonov_(aktualizácia účinná od 27.12.2019).

Právne predpisy upravujúce oblasť obalov a odpadov z obalov v Európskej únii

- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/98/ES z 19. novembra 2008 o odpade a o zrušení určitých smerníc_(Doplnené Smernicou Komisie (EÚ) 2018/851 z 30. mája 2018);
- Smernica Európskeho Parlamentu a rady č. 94/62/ES o obaloch a odpadoch z obalov, konsolidované znenie, vrátane všetkých doplnení_(Doplnené Smernicou Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/852 z 30. mája 2018);
- Súhrn platnej legislatívy;
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/904 z 5. júna 2019 o znižovaní vplyvu určitých plastových výrobkov na ŽP (SUP);
- Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2020/2151 zo 17. decembra 2020, kt. sa stanovujú pravidlá harmoniz. špecifikácií označenia;
- Korigendum k vykonávaciemu nariadeniu Komisie (EÚ) 2020/2151 zo 17. decembra 2020, kt. sa stanovujú pravidlá označenia;
- Usmernenie Komisie o jednorazových plastových výrobkoch v súlade so smernicou Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/904 SUP.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

Právne predpisy upravujúce oblasť batérií a akumulátorov v Európskej únii

- Smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 2006/66/ES zo 6. septembra 2006 (Doplnené Smernicou Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/849 z 30. mája 2018).

Právne predpisy upravujúce oblasť elektrozariadení a elektroodpadov v Európskej únii

- Smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 2011/65/EÚ z 8. júna 2011 o obmedzení používania určitých NL v EEZ (Doplnené Smernicou Komisie (EÚ) 2020/364 zo 17. decembra 2019);
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 2012/19/EÚ zo 4. júla 2012 o odpade z elektrických a elektronických zariadení (OEEZ) (Doplnené Smernicou Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/849 z 30. mája 2018).
- Novela zákona o odpadoch v zákone č. 216/2021 Z. z. sa týka zmeny § 16 ods. 10 písm. a) a b) zákona o odpadoch. Novela zákona o odpadoch vykonaná zákonom č. 460/2019 Z. z. doplnila do ustanovenia § 16 upravujúceho zber odpadu a výkup odpadu odsek 10, ktorý upravuje povinnosti pri vykonávaní zberu zmesového odpadu alebo triedeného zberu komunálnych odpadov z obalov a komunálnych odpadov z neobalových výrobkov v obci.

Zákon v roku 2019 v § 16 ods. 10 stanovil povinnosti:

1. zabezpečiť vybavenie zberných vozidiel váziacim systémom zaradeným do skupiny určených meradiel a spĺňajúcim požiadavky na určené meradlo,
2. ohlasovať príslušnej obci množstvá vyzbieraného zmesového odpadu a vyzbieraných komunálnych odpadov z obalov a komunálnych odpadov z neobalových výrobkov v obci, na území ktorej vznikli tieto odpady, do 15 dní od skončenia mesiaca, v ktorom bol zber uskutočnený.

Účinnosť tejto úpravy je 1. januára 2023, čím bol vytvorený priestor na zabezpečenie splnenia tejto povinnosti a prípravu subjektov pri vykonávaní zberu zmesového odpadu alebo triedeného zberu komunálnych odpadov z obalov a komunálnych odpadov z neobalových výrobkov na plnenie týchto nových povinností.

Ďalšie povinnosti obce:

V zmysle § 81 ods. 7 písm. h) zák. č. 79/2015 Z.z. je obec povinná zverejniť na svojom webovom sídle podrobný všeobecne zrozumiteľný popis celého systému nakladania s komunálnymi odpadmi vrátane triedeného zberu v obci. Cieľom vyššie uvedenej povinnosti je zlepšiť informovanosť obyvateľov nielen o systéme triedeného zberu v obci, ale o nakladaní so všetkým komunálnym odpadom, ktorý v obci vzniká, keďže nie každý je schopný vyhľadávať si tieto informácie vo VZN obcí a v ich dodatkoch.

Obec Hrabčovo v rámci Združenia obcí Kľakovskej doliny sa zapojila do projektu týkajúceho sa zhodnocovania biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu a to cez Operačný program Kvalita životného prostredia. Na základe úspešného vyhodnotenia projektu riadiacim orgánom MŽP SR získalo združenie obcí Kľakovskej doliny (obce Horné Hámre, Župkov, Hrabčovo, Ostrý Grúň a Kľak) v zastúpení Slovenskej agentúry ŽP

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2023– 2028

(SAŽP) nenávratný finančný príspevok v sume 402 910 Eur. na nákup technických zariadení (traktor s čelným nakladačom, drvič, naťahovač kontajnerov, lis, 6 ks veľkokapacitných kontajnerov, nápravovú váhu pre zber, zvoz a zhodnocovanie biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu.). Cieľom projektu je dosiahnuť zvýšenú mieru zhodnocovania odpadov so zameraním na ich prípravu na opätovné použitie a recykláciu nie nebezpečných odpadov vrátane podpory systémov triedeného zberu komunálnych odpadov a podpory predchádzania vzniku biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov.

Na zber zmesového komunálneho odpadu sú určené zberné nádoby vo veľkostiach 110 l, 1100 l v lokalite „za pohostinstvom garáže obecného úradu (s.č. 188), pri Materskej škole (s.č.214), bytový dom (s.č.189), pri dome smútku „alebo v rámci jarného a jesenného upratovania veľkokapacitné kontajnery 5 a 7 t osada Vicianovci , Boháčovci a pri stojisku OcU. Ak ide o pôvodcov komunálnych odpadov, ktorí sú spoluvlastníkmi nehnuteľnosti príp. bytový dom, výber veľkosti zbernej nádoby je možný len po dohode všetkých pôvodcov, ak sa títo nedohodnú, obec prostredníctvom tohto VZN stanovuje veľkosť 1100 l zbernej nádoby. Nádoba na biologicky rozložiteľného kuchynského a reštauračného odpadu 1ks Stojisko pri OcU 1 ks bytovka 255.

Počet 110 l zberných nádob je určený na počet osôb, pričom 5 osôb v domácnosti má nárok na 1 zbernú nádobu. Domácnosť, ktorá má viac ako 5 členov, má nárok na ďalšiu 110 l nádobu.

Náklady na zbernú nádobu na zmesový komunálny odpad znáša občan priamo kúpou zbernej nádoby.

Zberné nádoby na zmesový komunálny odpad nezabezpečuje obec, pri znehodnotení nádoby alebo strate pred uplynutím jej životnosti je jej užívateľ povinný zakúpiť si novú nádobu na vlastné náklady. Takto zakúpená nádoba musí byť v súlade s týmto VZN ako aj požiadavkami zberovej spoločnosti.

Zber zmesového komunálneho odpadu uskutočňuje podľa harmonogramu zvozu zberová spoločnosť, ktorá má uzatvorenú zmluvu na vykonávanie tejto činnosti s obcou.

Plasty, kovy, sklo, papier – v rámci triedeného zberu sa zbierajú prostredníctvom 110 l vriec. Zber odpadov prostredníctvom vriec zabezpečuje podľa harmonogramu zberu príslušná zberová spoločnosť.

Obec využíva spoločné zberné nádoby objemu 1100 l na zber komodít Plasty, Kovy, Sklo, Papier a Viacvrstvové kombinované materiály na báze lepenky (tzv.tetrapaky), ktoré sú umiestnené za pohostinstvom garáže obecného úradu (s.č. 188), pri Materskej škole (s.č.214), bytový dom (s.č.189), pri dome smútku „alebo veľkokapacitné kontajnery 5 a 7 pre domácnosti v ktorých je realizovaný veľkoobjemový zber komunálneho odpadu a pre rekreačné chaty a objekty slúžiacie na rekreáciu (viď. VZN č. 2/ 2021 o nakladaní s komunálnymi odpadmi a s drobnými stavebnými odpadmi na území obce Hrabíčov, schválené 25.11.2021).

Sadzba poplatku za komunálny odpad a DSO v obci Hrabíčov je stanovená nasledovne:

1. Sadzba poplatku za komunálny odpad je:

a/ 0,05205 eur za jednu osobu a kalendárny deň $0,05205 \times 365 \text{ dní} = 19 \text{ €}$ / občan / rok) podľa čl. 1 ods. 2 písm. a, b, c, pri nehnuteľnostiach nachádzajúcich sa na území obce

b/ 0,03835 eur za osobu nad 70 rokov a kalendárny deň ($0,03835 \times 365 \text{ dní}$) = 14,00 € / občan / rok) ktorá dovŕši 70 rokov k 31.12 zdaňovacieho obdobia predchádzajúceho roku. podľa čl. 1 ods. 2 písm. a, b, c, pri nehnuteľnostiach nachádzajúcich sa na území obce.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

c/ pre podnikateľov, ktorí majú v obci svoje prevádzky sa určuje ročná sadzba: Stolárstvo Beňo 35€, Varsa a syn 35 €, , Rímskokatolícka cirkev Hrabčovo 35 €, Komunita Kráľovnej pokoja 72 €, Cargo Expres Slovakia 257 €, Novalim 257 € , COOP Jednota SD Žarnovica 86€, Pohostinstvo Hrabčovo 35 €, Poľan s .r. o. Nová Baňa 35 €, Chata Adamovka 128 € .
d/ 0,05205 eur za jednu osobu a kalendárny deň 0,05205 x365 dní=19 € / osoba / rok podľa LV)za kalendárny rok za dom, byt, nebytový priestor, chatu a iné stavby slúžiace na rekreáciu, ktoré na území obce užíva osoba v obci neprihlásená k trvalému pobytu. U platiteľov poplatku sa bude vychádzať z evidencie obyvateľov na obecnom úrade a evidencie priznaní z dane z nehnuteľností

2. Sadzba poplatku za DSO / drobný stavebný odpad bez obsahu škodlivín/ je:
a/ 0,06498 € / kg / drobných stavebných odpadov bez obsahu škodlivín. poplatok zahŕňa manipuláciu, likvidáciu a uloženie odpadu na skládku/. Skutočná výška poplatku sa prepočíta podľa objemu DSO pri odovzdaní /
b/Poplatok sa platí v hotovosti do poklade obce pri odovzdávaní drobného stavebného odpadu
c/Drobný stavebný odpad bez škodlivín poplatník uloží do veľkokapacitného kontajnera v priestoroch pri Obecnom úrade.

Na poplatok za DSO/drobný stavebný odpad bez obsahu škodlivín./ obec neposkytuje žiadnu zľavu a poplatník ho platí v plnej výške podľa objemu DSO bez obsahu škodlivín.

1.9 Cestovný ruch a ubytovanie

V poslednom období cestovný ruch predstavuje najdynamickejšie sa rozvíjajúce odvetvie národného hospodárstva. Rozvoj cestovného ruchu je podmienený celým radom faktorov, či už kultúrne-historických, prírodných i socioekonomických. Prírodný potenciál pre rozvoj turistiky v území predstavuje horský ekosystém Vtáčnik, ktorý je vhodný najmä pre rozvoj letnej turistiky, ako i na rozvoj zimných športov- lyžovanie, bežkovanie a pod. Významnými turistickými miestami sú: **Les Škurátka, Kláštorňá skala (Obr. 13), Prírodná pamiatka Ostrovica, Chránený areál Ivanov salaš, Buchlov vrch, Suchá skala, vodopád na Pokutskom potoku.**

Obrázok 13 Kláštorňá skala

Obrázok 14 Pokutský most

Autor: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2022

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2023– 2028

V Pokutskej doline sa nachádza most (Obr. 14) pre bývalú lesnú železničku, ktorý bol postavený v roku 1926 a v roku 2011 bol tento most zrekonštruovaný. Medzi obľúbené turistické miesta patria aj výstupy na Rúbaný vrch, Sedlo pod Rajtokom, samotný Vtáčnik a Tatra.

Uvedené prírodné atraktivity sa v súčasnosti nedostatočne využívajú v tvorbe regionálneho produktu cestovného ruchu. V mnohých prípadoch chýba priestorové značenie a informácie o uvedených atraktivitách priamo v mieste ich výskytu. Niektoré z nich sú vyznačené len na mapách existujúcich cyklotrás. Z atraktivít chránených území sú sprístupnené naučnými chodníkmi (ďalej NCH) ako na Vtáčnik a Buchlov vrch. NCH Vtáčnik je zameraný prírodovedne, ochranársky a historicky. NCH Buchlov je zameraný prírodovedne a ochranársky. Na území oboch obcí sú vhodné podmienky najmä na pešiu turistiku, hubárstvo, poľovníctvo, jazdectvo a cykloturistiku. Združenie obcí Kľakovskej doliny je mikroregionálnym združením šiestich obcí: Horné Hámre, Župkov, Hrabíčov, Ostrý Grúň, Kľak a Píla. Bolo založené v septembri roku 2011 a jeho hlavnou úlohou je okrem iného iniciovať a podporovať aktivity v oblasti vidieckej turistiky a agroturistiky, zviditeľniť región Kľakovskej doliny vhodnou propagáciou a zachovávať kultúrne a prírodné hodnoty. Združenie sa zameriava na propagáciu Kľakovskej doliny, oživenie turistického ruchu a zachovávanie kultúrnych hodnôt, nakoľko disponuje bohatou históriou, mnohými historickými pamiatkami či prírodnými zaujímavosťami. Tieto cenné vlastnosti ju predurčujú stať sa obľúbenou turistickou destináciou každého návštevníka. K 31.12.2012 zastupuje Združenie obcí Kľakovskej doliny 2949 obyvateľov. Združenie obcí Kľakovskej doliny vypracovalo spoločne cyklotrasu ktorej dĺžka jednosmerne predstavuje 10,3 km, obojsmerne 20,6 km, ktorej minimálna nadmorská výška je 286 m n.m. a maximálna nadmorská výška je 612 m n.m. Cyklotrasa vedie od rázcestia situovaného v obci Horné Hámre Brod smerom na sever, prechádzajúca obcami Župkov, Hrabíčov, Ostrý Grúň a končí v obci Kľak. Je vedená výhradne po asfaltovej ceste III. triedy. Prevýšenie trasy činí 333 m, priemerné stúpanie/klesanie je na úrovni 3,5%. Túto cyklotrasu sprevádzajú rôzne smerovníky, cyklosmerovky, doplnkové cyklotabule, infotabule, rampy a návrh siete cyklotrás o celkovej dĺžke 94,38 km pozostáva z piatich obojsmerných cyklotrás napojených na už existujúcu Pohronskú cyklotrasu vedúcu okrajom mikroregiónu.

V blízkosti obcí v pohorí Vtáčnik sa nachádza lyžiarsky areál Ski Blanc (Obr.15). Zjazdovka je vhodná pre všetky vekové kategórie. V blízkosti lyžiarskeho strediska sa dá jazdiť na koňoch pod vedením trénera s dlhoročnou praxou. Jazda na koni patrí v regióne medzi mladé športové odvetvia, ktoré sa tu postupne udomácnujú.

Obrázok 15 Lyžiarske stredisko Ski Blanc v zimnom a letnom období

Autor: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2022

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2023– 2028

V areály sa nachádza koliba s autentickým interiérom. I tu je možné zajazdiť si na koňoch, či chytať ryby.

V blízkosti obce Hrabíčov ubytovanie poskytuje známa chata Kollárová (Obr. 16). Horská chata Kollárová sa nachádza v Pokútskej doline, na južnom úbočí pohoria Vtáčnik, 15 km. od okresného mesta a 5 km od obce Hrabíčov. Letná sezóna turistom umožňuje duševnú a telesnú relaxáciu v okolitej prírode, zbieranie húb a lesných plodov, rybárčenie, využitie športovej plochy a detského ihriska v areály chaty. V okolí sa nachádza niekoľko bežeckých tratí. Celoročná prevádzka s kapacitou 100 miest je vhodná pre školy v prírode, lyžiarske a branné kurzy, detské tábory, rôzne školenia, akcie, spoločenské podujatia. Izby sú dvoj, troj a štvorposteľové, majú umývadlo s teplou a studenou vodou, apartmány majú vlastné WC.

Obrázok 16 Chata Kollárová

Autor: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2022

Nachádza sa tu spoločenská miestnosť s televízorom a stolnotenísovým stolom. Pred chatou je ohnisko na táborák, futbalové a detské ihrisko.

1.10 Kultúrne pomery

Ľudová, sakrálna architektúra a ľudový odev

Rovnako ako sa menil životný štýl a životná úroveň človeka, menil sa i jeho pohľad na architektúru. Špecifickosť ľudovej architektúry na Slovensku je odvodená od podmienok, v ktorých vznikla. Slovenský ľud žil v minulosti vo veľmi ťažkých podmienkach, všetky prostriedky, ktoré potreboval na stavbu domu si musel sám vyrobiť i prípadne zadovážiť. Osídľovanie kopaničiarskych oblastí a vytváranie kopaničiarskej pôdy bolo samo o sebe veľmi zložitým procesom, stavba v horách bola často ešte zložitejšia. Problém tvoril aj prístup k domom. K jednotlivým kopaniciam často nevedli cesty, nanajvýš k nim boli vytvorené jednoduché chodníčky, lesné a poľné cestičky. Aj napriek chudobe, v ktorej ľudia v týchto oblastiach žili, dokázali si vytvoriť obydlia a uživiť sa. Štýl ľudového domu vychádzal z prírodného prostredia. Charakteristickou črtou ľudovej architektúry bolo, že domy nemali tendenciu ťahať sa do výšky, alebo do šírky. Od druhej polovice 19. storočia sa začína starý slovenský život trhať, čo sa odrazilo aj v gazdovstvách, ktoré ešte začiatkom 19. storočia boli čiastočne zádušné, alebo historické sesie (poddanský urbársky majetok). Oboje vo veľkej miere vplývalo i na ľudové staviteľstvo. Zádušné stavby, veľké izby pre početnú rodinu sa nachádzajú najmä na lazoch. Kultúrna „starina“ a vôbec starý spôsob života, odrážajúci sa najmä v staviteľstve, sa zachoval práve na lazoch, ktorých vznik sa datuje do 16. storočia, najmä v krajoch, blízkym inváziám Turkov. Ide najmä o kopanice

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

v okolí Myjavy (Bednárík, 1943). Vo všetkých horských krajoch a kopaniciach môžeme nájsť starobylé domy a stavby, ktoré boli postavené tradičnými technikami. Výnimku netvorí ani Novobanská štálová oblasť. Dediny a ich časti, ktoré ju tvoria sa nachádzali pomerne izolovane v horských a podhorských oblastiach, často veľmi vzdialených od hlavných komunikácií.

Novobanská štálová oblasť patrí z hľadiska členenia kultúrnych regiónov do regiónu Tekova. Tekov sa rozprestiera na rozhraní západného a stredného Slovenska. Počas kolonizácie jednotlivých oblastí si rôzne etnické skupiny prinášali svoju starú kultúru do nového prostredia, kde do istej miery ustrnula, najmä v oblasti staviteľstva. Stavebným materiálom na stavbu domov bol zvyčajne materiál v danom kraji najdostupnejší. Charakteristickým stavebným materiálom bolo na Slovensku drevo a to bukové a dubové (Bielik a kol., 2005).

Kľakovská dolina je výrazná nielen prírodnými danosťami a historickými udalosťami v nej, ale aj ľudskými prínosmi v oblasti spoločenského života, školstva, kultúry a športu (Bielik a kol., 2005).

Ľudový odev

Ďalšou oblasťou, ktorú môžeme hodnotiť ako kultúrny potenciál je oblasť odievania. V odievaní bol ľud skromný, zväčša sa ľudia obliekali do toho, čo si vyrobili doma. Košeľa bola krátka, s rovnými rukávami bez gombíkov a pod hrdlom zviazaná úzkou šnúrkou. Široké gaty boli obrúbené strapcami. Obúvali si bačkory, na hlavu dávali tvrdý okrúhly klobúk s vyhnutým okrajom, k tomu široký opasok-dupľovaný remenný, ktorý slúžil aj ako peňaženka a bol vybíjaný ringličkami. Zimný odev bol z ovčieho súkna, kubanička s lemovanými okrajmi, nohavice s lemovaným hajtášom a dole s lemovaným strihom. Takýto odev bol pre mládencov a pre chlapcov do 30 rokov. Na týchto odevoch boli len na jeden prst široké lemovania na hunkách a na širiciach. Tieto širšie lemovania označovali staršieho človeka, dokumentovali, že ide o hlavu rodiny. Aj ženy mali dosť široký oblek a všelijaké šujtáše, krepindle a šnúročky. Pánske ženy mali také dlhé sukne, že im nebolo vidieť ani päty. Kroje nosili ženy asi do roku 1930. Staré kroje sa zamieňali za tzv. sedliacky kraj z Dolnej zeme, ktorý tvoril kabát s malým vyhnutým golierom, ktorý sa zapínal na 5 gombíkov celkom až pod hrdlo. Dolu užšie nohavice sa strkali do čižmy, ktoré mali srdcový vzor a vykrojenú tvrdú sáru. Po roku 1918 sa objavili „príčové“ nohavice a čižmy s mäkkou sárou (Bielik a kol., 2005). V súčasnosti ľudové odevy ktoré sa zachovali, nachádzajú sa v pamätnej izbe slovenských tradícií v obci Hrabčovo. Táto pamätná miestnosť k slovenským tradíciám a zvykom bola vybudovaná v roku 2003 a nachádza sa v objekte obecného úradu.

Sakrálna architektúra

Súčasťou sakrálny architektúry boli rôzne kaplnky, zvonice, vyrezávané drevené božie muky, drevené, železné, alebo kamenné kríže, či sochy svätých umiestnené na najrôznejších miestach. Kríže a náboženské ľudové sochy majú zdobiť nielen cesty, ale ich funkcia je predovšetkým nábožensky ochranná a kultová. Sošky na dome majú byť ochrancami domov, stáda i úrody, ich hlavná úloha spočívala vždy vo viditeľnom vyjadrení vďaky za preukázané dobrodenia a vyprosovaní ochrany od Boha, čo všetko slúžilo na upevnenie a pozdvihnutie náboženského života. Chránili obec či obyvateľov pred prírodnými živlami, alebo katastrofami. Vo všeobecnosti nazývame tieto religiózne pamiatky „božie muky“. Medzi sakrálnu architektúru neodmysliteľne patrí aj samotný

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2023– 2028

kostol. Rímsko-katolícky kostol Nanebovzatia Panny Márie sa nachádza v centrálnej časti obce Hrabíčov. Posvätil ho sv. otec biskup Rudolf Baláž v roku 1995. Kostol je filiálny kostol farnosti Kľak (Obr. 17) Medzi sakrálnu architektúru zaraďujeme v tejto obci aj Kaplnku v osade Smelákovci (Obr. 18). Jedná sa o bývalé pútnické miesto občanov z roku 1909.

Obrázok 17 Rímsko-katolícky kostol
Nanebovzatia Panny Márie

Obrázok 18 Kaplnka v osade Smelákovci

Autor: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, (2022)

V obci o kultúrne dianie a k rozvoju prispievajú rôzne tradičné kultúrne podujatia. Každoročne sa konajú slávnosti ako Fašiangy (február), stavenie mája (máj), uvítanie do života, jubilanti (celoročne), MDD (jún), Mikuláš (december), privítanie Nového roka (december) a pod. Obec každoročne usporadúva tradičnú obecnú zabíjačku, predsilvestrovský beh, hodové zábavy, jasličkovú pobožnosť. V mesiaci október sa pravidelne uskutočňuje posedenie ku dňu k úcty k starším a v marci posedenie ku dňu matiek.

Kultúrne tradície a remeslá

Neodmysliteľnou súčasťou kopaničiarskeho života sú remeslá. Obyvatelia štálov sa vykonávaniu rôznych remesiel venovali najmä počas zimného obdobia, kedy nebolo možné zabezpečovať obživu poľnohospodárskou prácou. Medzi obľúbené remeslá v obci Hrabíčov patrilo rezbárstvo a košíkárstvo. Vyrábali sa predmety každodennej potreby ako rôzne koše, drevený riad a pod. Predmety tohto charakteru sa potom predávali na jarmokoch v okolí.

Impulzy a inšpiráciu na rozvoj kultúry na obecnej, mestskej, regionálnej a krajskej úrovni možno nachádzať napríklad aj v oblasti informatizácie (procesy digitalizácie kultúrneho dedičstva, časového a priestorového spracovania poznatkov o území), v urbánnej dimenzii kultúry, pri zlepšovaní manažmentu lokalít kultúrneho dedičstva a kultúrnych centier, pri zlepšovaní obnovy kultúrnej infraštruktúry, pri premene existujúcich kultúrnych inštitúcií na komplexné kultúrne a komunitné inštitúcie. Kultúrne zariadenia a kultúrne podujatia majú vplyv na kvalitu života v obci. V obci Hrabíčov predstavuje prirodzené a historické centrum kultúry kultúrny dom, zriadená pamätná izba a knižnica.

Pozostatky umelecko-remeselnej činnosti sú badateľné v obci dodnes. Majstri žijúci na štáloch sú naozajstnými odborníkmi vo svojom remese, no ich počet z roka na rok ubúda.

O prezentáciu duchovných a kultúrnych hodnôt v obci, o zábavu a program sa vždy postará známa folklórna skupina Rozmajrín.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2023– 2028

Ustanovujúcim snemom dňa 24.8.2006 vznikol v Hrabíchove miestny odbor Matice slovenskej, ktorý v súčasnosti má 16. členov. Činnosť MO sa nesie v duchu základných princípov Matice slovenskej a jej stanov. V obci sa zapája a spolupracuje pri organizovaní kultúrnych podujatí. Ďalej v obci Hrabíčov vzniklo v roku 2006 JDS- občianske združenie seniorov s počtom členov 36.

1.11 Sprievodcovské služby a animácie

Sprievodcovské služby, tlmočenie, sprievodný program a jeho ponuku v dostatočnom predstihu pred konaním nejakých obecných podujatí by mal zabezpečovať samotný realizátor, alebo sprostredkovateľ, či nejaká cestovná kancelária. Jedinými sprostredkovateľom tejto služby je starosta a poslanci obce, Základná škola s materskou školou v regióne a manažéri Občianskych združení a ich členovia. V obci ani v mikroregióne samostatné sprievodcovské služby neexistujú. Chýbajú animátori, ktorí by boli schopní tlmočiť, sprevádzať a zabezpečovať služby CR. V mikroregióne nie sú ani priestory, kde by mohli pôsobiť, chýbajú aj finančné prostriedky na ich zrealizovanie a prácu. Z tohto dôvodu by sa v obci zišlo komunitné centrum, centrum prvého kontaktu, informačné centrum a pod. Sprievodcovské služby v obci poskytujú len miestni (turistický sprievodcovia), ktorí prostredie poznajú a vedia porozprávať o kultúrno-historických pamiatkach. Ich slovný prejav a kvalita sprostredkovaných informácií je síce malá, ale býva veselá, zábavná a vnímaná ako alternatívna, ktorá nahrádza animátora, sprievodcu horského, či sprievodcu CR, ktoré poskytujú cestovné kancelárie. Pre animáciu je preto nevyhnutné vytvoriť priestory a primerané organizačné, materiálne, personálne i ekonomické podmienky a rozlišovať medzi animačnými aktivitami pre deti a mládež a pre dospelých. Animácia môže byť aj súčasťou produktu komfortnejších ubytovacích zariadení v mikroregióne. V miestach, kde sa predpokladá návštevnosť zo zahraničia, by pracovníci mali ovládať aspoň jeden svetový jazyk a pričiniť sa o utváranie pohostinného prostredia spolu s miestnym obyvateľstvom, ktoré je nevyhnutné v tomto duchu vychovávať.

Obec Hrabíčov je členom Oblastnej organizácie cestovného ruchu, ktorá v rámci regiónu pripravuje rôzne športové, kultúrne aktivity, pripravuje rôzne programy, v územiach buduje a podporuje CR, uskutočňuje rôzne poznávacie a turistické akcie a výraznom mierou prispieva k šíreniu informácií o významných miestach v regióne.

Obec Hrabíčov je aj aktívnym členom Združenia Mikroregiónu Kl'akovská dolina.

1.12 Ostatné služby

Ostatné služby tvoria rôznorodú skupinu. Môžeme ich rozdeliť na špecializované služby, ktoré poskytujú poisťovne, banky, orgány pasovej a colnej kontroly, alebo na služby miestnej infraštruktúry, ktoré využíva miestne obyvateľstvo, ale aj návštevníci. Patria sem obchodné, komunálne, zdravotné služby, služby polície, záchranné služby, poštové služby a telekomunikačné služby.

Starostlivosť o čistotu obcí, ich vzhľad a kvalitu má väčšinou v rukách iba starosta obecného úradu a komunálne služby, ktoré sa starajú o zabezpečovanie odvozu a o zber komunálnych odpadov.

V mikroregióne chýbajú príslušné infraštruktúry, ktoré by vytvárali vhodné podmienky pre trávenie voľného času, parky, detské ihriská, vzdelávacie inštitúcie pre odborný rast a kvalitný rozvoj informačnej činnosti, úroveň kvality služieb maloobchodu, vyšší štandard ubytovacích zariadení a stravovania. Tieto nedostatky bránia

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hradičov na roky 2023– 2028

intenzívnejšiemu rozvoju územia i CR. V obci je potrebné robiť stále pravidelnú úpravu a stavebnú údržbu pozemných komunikácií, letnú i zimnú údržbu, vylepšovať pozemné komunikácie, budovať nové lavičky, oddychové zóny, rekonštruovať miestne zastávky, zvyšovať úroveň cestovania, úroveň parkovacích plôch, záchytných parkovísk a pod.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov
na roky 2023– 2028

2 FINANČNÁ ANALÝZA OBCE HRABIČOV

2.1 Finančná analýza obce Hrabíčov

Cieľom finančnej analýzy je zhodnotiť finančné možnosti obce Hrabíčov na základe aktuálneho stavu majetku, záväzkov a finančného hospodárenia obce. Účelom analýzy je vyjadriť majetkovú a finančnú situáciu obce, analyzovať jeho finančnú spoľahlivosť a dôveryhodnosť a finančnú stabilitu.

Súvaha k 31.12.2021

IČO: 00320650

Tabuľka 12 Skrátená súvaha- aktíva Úč ROPO SFOV 2-01 k 31.12.2021

Označenie	STRANA AKTÍV	Číslo riadku	Brutto
	SPOLU MAJETOK	001	2664,52
A.	Neobežný majetok	002	2607301,78
A.I.	Dlhodobý nehmotný majetok	003	0,00
A.II.	Dlhodobý hmotný majetok	011	2489321,78
A.III.	Dlhodobý finančný majetok	024	117980,00
B.	Obežný majetok	033	55785,38
B.I	Zásoby	034	22,70
B.II	Zúčtovanie medzi subjektami VS	040	0,00
B.III	Dlhodobé pohľadávky	048	0,00
B.IV.	Krátkodobé pohľadávky	060	789,80
B.V.	Finančné účty	085	54972,88
B.VI.	Poskytnuté návratné finančné výpomoci	098	0,00
B.VII.	Poskytnuté návratné finančné výpomoci krátkodobé	104	0,00
C.	Časové rozlíšenie	110	1249,36
D.	Vzťahy k účtom klientov	114	0,00

Prameň: <https://www.registeruz.sk/cruz-public/domain/financialreport/show/7991289>

Majetok obce

V doterajšej právnej úprave zákona o majetku obcí neexistovala definícia „majetku obce“, zákon len odkazoval na § 8 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení. S účinnosťou od 01.07.2009 sa tento odkaz zo zákona o majetku vypustil a do § 1 zákona boli vložené nové odseky 2 a 3, kde sa zavádza definícia pojmu „majetok obce“ a súčasne zákon ustanovuje, na ktoré druhy majetku sa táto právna norma nevzťahuje (na nakladanie s cennými papiermi a s finančnými prostriedkami obce). Pokiaľ ide o definíciu pojmu „majetok obce“, uvedený §1 zákona vymedzuje majetok obcí ako hnutel'né a nehnuteľné veci vrátane finančných prostriedkov, ako aj pohľadávky a iné majetkové práva, ktoré sú vo vlastníctve obce podľa tohto zákona alebo ktoré nadobudne obec do vlastníctva

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

prechodom z majetku Slovenskej republiky na základe tohto zákona, alebo vlastnou činnosťou.

Majetkom obce sú veci vo vlastníctve obce, majetkové práva obce a majetkové práva právnických osôb založených obcou. Vzťahy obce majetku obce a vzťahy obyvateľov obce k majetku obce upravuje Zákon o obecnom zriadení v ust. § 8. Zásady hospodárenia s majetkom obce určuje obecné zastupiteľstvo podľa ust. § 7 a nasl. Zákon SNR č. 138/1991 Z. z. o majetku obcí. Podľa § 6 ods. 4 zákona o majetku obcí správca nemôže nadobudnúť majetok do svojho vlastníctva. Správcom majetku obce je podľa § 6 ods. 1 tohto zákona len rozpočtová organizácia alebo príspevková organizácia zriadená obcou.

V zmysle novely zákona obce musia tiež zverejňovať všetky zámery predat' alebo prenajať svoj majetok, a to v lehote 15 dní na svojej úradnej tabuli, na internetovej stránke obce a v regionálnej tlači. Táto povinnosť by mala prispieť k transparentnosti pri nakladaní s majetkom a zabezpečiť obyvateľom obce informovanosť o nakladaní s ním. V novom § 9a zákon o majetku obcí upravuje zásady pre nakladanie s majetkom obce. Ustanovuje sa, akým spôsobom je možné zverejniť zámer obce nakladať s majetkom, ako aj jeho spôsob. Zásadnou zmenou je, že zákon stanovil spôsob, ktorým sa majú realizovať prevody vlastníctva majetku obce, a to obligatórne zakotvil, že tieto prevody sa musia vykonať na základe obchodnej verejnej súťaže, dobrovoľnou dražbou alebo priamym predajom najmenej za cenu vo výške všeobecnej hodnoty majetku stanovenej podľa osobitného predpisu, t.j. znaleckým posudkom. Obdobne je obec povinná postupovať aj pri prenechávaní majetku do nájmu. Výnimku z vyššie uvedených pravidiel je možné urobiť len pri prevode bytu alebo pozemku podľa osobitného predpisu, pri pozemku zastavanom stavbou vo vlastníctve nadobúdateľa vrátane príľahlej plochy, ktorá svojím umiestnením a využitím tvorí neoddeliteľný celok so stavbou, pri prevode podielu majetku obce, ktorým sa realizuje zákonné predkupné právo, pri hnutelnej veci, ktorej zostatková hodnota je nižšia ako 3.500 eur, v prípadoch hodných osobitného zreteľa, o ktorých obecné zastupiteľstvo rozhodne trojpätinovou väčšinou prítomných poslancov a pri nájme majetku obce, ktorého trvanie s tým istým nájomcom neprekročí 10 dní v kalendárnom mesiaci.

Novela obsahuje aj okruh výnimiek, kedy by súťažné pravidlá boli pre obec zbytočne zaťažujúce, nevhodné, či dokonca nevýhodné. Tieto prípady sú uvedené vo výnimkách, a je to napr. pri prevodoch pozemkov pod stavbou, vecí malej zostatkovej hodnoty alebo prípady, v ktorých to trojpätinovou väčšinou schváli obecné zastupiteľstvo. Ak obec predáva majetok príbuzným starostu, poslanca či zamestnanca obecného úradu, musí vypísať verejnú obchodnú súťaž. V takomto prípade Správy katastra musia skúmať, či je nadobúdateľom obecného majetku osoba blízka starostovi, poslancom alebo zamestnancom obecného úradu. V takomto prípade musí predaju teda predchádzať verejná obchodná súťaž a následný súhlas zastupiteľstva s predajom.

Pri určení nájomného je potrebné vychádzať z nájomného, za aké prenajímajú obdobné nehnuteľnosti iné subjekty, napr. realitné kancelárie, štátne organizácie, pričom nie je potrebné v každom jednotlivom prípade za účelom určenia výšky nájmu dať vypracovať znalecký posudok.

Ak však obec nemá k dispozícii porovnateľné údaje o výške nájomného za nehnuteľnosti v určitom mieste, je nanajvýš vhodné a účelné dať vypracovať znalecký posudok, a to najmä z dôvodu, aby nebolo možné spochybniť hospodárnosť pri nakladaní s majetkom obce.

Obce môžu aj naďalej používať pri určovaní nájomného už vypracované všeobecne záväzné nariadenia o cene nájmov, prípadne cenové mapy, ak ceny nájomného

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

v nich uvedené zodpovedajú trhovému nájomnému. Každá obec si tak môže individuálne vypracovať zásady, v ktorých vo všeobecnosti upraví, ktoré prípady bude možné považovať za hodné osobitného zreteľa pri prevode majetku obce. Každý prípad je však potrebné posudzovať individuálne a bolo by vhodné, aby o každom prípade obecné zastupiteľstvo rozhodlo trojpätinovou väčšinou prítomných poslancov. Uvedené platí aj v prípade prenechania majetku obce do nájmu. V kontexte s uvedeným si obec môže upraviť a ustanoviť vo všeobecne záväznom nariadení konkrétne prípady, ktoré bude považovať za hodné osobitného zreteľa. Uvedené je vhodné najmä v prípadoch, ktoré sa s určitou pravidelnosťou opakujú a bolo by zbytočné a neefektívne, keby malo obecné zastupiteľstvo rozhodovať opakovane o rovnakých prípadoch.

Tabuľka 13 Skrátená súvaha- pasíva Úč ROPO SFOV 2-01 k 31.12.2021

Označenie	STRANA PASÍV	Číslo riadku	Brutto
	SPOLU VLASTNÉ IMANIE A ZÁVÄZKY	115	1432643,12
A.	Vlastné imanie	116	526611,13
A.I.	Oceňovacie rozdiely	117	0,00
A.II.	Fondy	120	0,00
A.III.	Výsledok hospodárenia minulých rokov	123	526611,13
B.	Závazky	126	563994,25
B.I.	Rezervy súčet	127	1500,00
B.II.	Zúčtovanie medzi subjektmi VS	132	0,00
B.III.	Dlhodobé záväzky	140	530795,00
B.IV.	Krátkodobé záväzky	151	5182,30
B.V.	Bankové úvery a výpomoci	173	26516,95
C.	Časové rozlíšenie	180	341857,74
D.	Vzťahy k účtom klientov štátnej pokladnice	183	0,00

Prameň: <https://www.registeruz.sk/cruz-public/domain/financialreport/show/7991289/547>

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo
na roky 2023– 2028

Výkaz ziskov a strát

Tabuľka 14 Výkaz ziskov a strát- náklady k 31.12.2021

Označenie	Náklady	Číslo riadku	Spolu
50	Spotrebované nákupy (r. 002 až r. 005)	001	50678,75
51	Služby	006	50865,04
52	Osobné náklady (r. 012 až r. 016)	011	176506,42
53	Dane a poplatky (r. 018 až r. 020)	017	0,00
54	Ostatné náklady na prevádzkovú činnosť (r. 022 až r. 028)	021	12805,67
55	Odpisy, rezervy a opravné položky z prevádzkovej činnosti a finančnej činnosti a zúčtovanie časového rozlíšenia	029	56885,00
	Rezervy a opravné položky z prevádzkovej činnosti (r. 032 až r. 035)	031	1500,00
	Rezervy a opravné položky z finančnej činnosti (r. 037+ r. 038)	036	0,00
56	Finančné náklady (r. 041 až r. 048)	040	0,00
57	Mimoriadne náklady (r. 050 až r. 053)	049	0,00
58	Náklady na transfery a náklady z odvodu príjmov (r. 055 až r. 063)	054	0,00
	Účtové skupiny 50 - 58 súčet (r.001 + r.006 + r.011 + r.017 + r.021 + r.029 + r.040 + r.049 + r.054)	064	359488,50

Prameň: <https://www.registeruz.sk/cruz-public/domain/financialreport/show/7991290>

Tabuľka 15 Výkaz ziskov a strát- Výnosy

Označenie	Výnosy	Číslo riadku	Spolu
60	Tržby za vlastné výkony a tovar (r. 066 až r. 068)	065	3421,46
61	Zmena stavu vnútroorganizačných zásob (r. 070 až r. 073)	069	0,00
62	Aktivácia (r. 075 až r. 078)	074	0,00
63	Daňové a colné výnosy a výnosy z poplatkov (r. 080 až r. 082)	079	230484,35
64	Ostatné výnosy z prevádzkovej činnosti (r. 084 až r. 089)	083	56305,82
65	Zúčtovanie rezerv a opravných položiek z prevádzkovej činnosti a finančnej činnosti a zúčtovanie časového rozlíšenia (r. 091 + r. 096 + r. 099)	090	600,00
	Zúčtovanie rezerv a opravných	091	600,00

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov
na roky 2023– 2028

	položiek z prevádzkovej činnosti (r. 092 až r. 095)		
	Zúčtovanie rezerv a opravných položiek z finančnej činnosti (r. 097 + r. 098)	096	0,00
66	Finančné výnosy (r. 101 až r. 108)	100	0,00
67	Mimoriadne výnosy (r. 110 až r. 113)	109	0,00
68	Výnosy z transferov a rozpočtových príjmov v štátnych rozpočtových organizáciách a príspevkových organizáciách (r. 115 až r. 123)	114	0,00
69	Výnosy z transferov a rozpočtových príjmov v obciach, vyšších územných celkoch a v rozpočtových organizáciách a príspevkových organizáciách zriadených obcou alebo vyšším územným celkom (r. 125 až r. 133)	124	47538,25
	Účtová trieda 6 súčet (r. 065 + r. 069 + r. 074 + r. 079 + r. 083 + r. 090 + r. 100 + r. 109 + r. 114 + r. 124)	134	338349,88
	Výsledok hospodárenia pred zdanením (r. 134 mínus r. 064) (+/-)	135	-21138,62
	Výsledok hospodárenia po zdanení r. 135 mínus (r. 136, r. 137) (+/-)	138	-21138,62

Prameň: <https://www.registeruz.sk/cruz-public/domain/financialreport/show/7991290>

3 ZHODNOTENIE CELKOVÉHO SÚČASNÉHO STAVU ÚZEMIA

Celkový pohľad na situáciu obce, na jej silné a slabé stránky, príležitosti a prípadné ohrozenia rozvoja obce Hrabíčov poskytuje komplexná SWOT analýza a syntéza výsledkov. Výsledky jednotlivých analýz sme doplnili informáciami získaným na základe rozhovorov na verejnom zasadnutí obecného zastupiteľstva. Poskytli nám dostatočnú základňu pre zostavenie SWOT analýzy. V tejto podkapitole si ju bližšie zadefinujeme a chceme poukázať na jej uplatnenie v praxi.

Podľa povahy sledovaných javov sa vo SWOT analýze rozlišujú pozitívne a negatívne faktory. Hodnotením SWOT analýzy a silných a slabých stránok, možných príležitostí a ohrození sa hodnotia faktory, ktoré sa dajú využiť a zrealizovať v prospech rozvoja územia Hrabíčov. Týmto faktorom je potrebné čeliť v navrhovanej regionálnej stratégii.

Hodnotenie faktorov, ktoré ovplyvňujú rozvoj regiónu môžeme za pomoci SWOT matice rozčleniť na dve skupiny:

- **Vnútorne (endogénne) faktory rozvoja** (prírodný zdroj, krajinná scenéria, poľnohospodárska pôda), dobre rozvinutá infraštruktúra v obci, zamestnanosť a pod.
- **Vonkajšie (exogénne) faktory rozvoja- pozitívne vplyvy** (príležitosti a ohrozenia).

Na SWOT analýze sa zúčastnili všetky zainteresované subjekty, ale i pracovná skupina, ktorá zvažila, či slabé stránky alebo ohrozenia v predmetnom území budú neutralizované, alebo budú navrhované možnosti, ako ich odstrániť a zmeniť. Silné stránky ktoré obec má a odstraňovanie slabých stránok v obci majú vplyv na rast pravdepodobnosti využitia ponúkajúcich sa príležitostí a potenciálny záujem zo strany obyvateľov pre všestrannejšie naplnenie vízie obce a samotného rozvoja obce.

PHRSR obce z tohto pohľadu nepovažujeme za prevažne analytický dokument, je to skôr koncepčný dokument, v ktorom je analýza a zhodnotenie východiskového stavu nutnou súčasťou. Objektom analýzy sú: ekonomická situácia samosprávy (rozpočet obce, majetok obce), podnikateľský sektor v obci, ľudský potenciál, partnerská spolupráca obce s inštitúciami, so súkromným sektorom, obcami, spolkami a združeniami pôsobiacimi v obci, rozvoj technickej a sociálnej infraštruktúry a prírodné zdroje a ich využitie. Vo SWOT analýze sú všetky analyzované súčasti spracované na záver do jednotného celku. SWOT analýza realizovaných stratégií a opatrení poukazuje na prioritné smerovanie investičných aktivít do budovania infraštruktúry, rekonštrukcie a iných aktivít, ktoré sú v kompetencii obce.

3.1 SWOT analýza interného (vnútorného) prostredia obce Hrabíčov

V analýze interného prostredia obce Hrabíčov sa budeme zaoberať prvými krokmi tvorby rozvojového dokumentu, zostavením relevantnej a výpovednej analýzy interného prostredia obce. Princípom každej SWOT analýzy je výstižne a objektívne charakterizovať slabé a silné stránky obce. Ako sme už uviedli, silné stránky obce majú pozitívny vplyv na rozvoj obce, zahŕňajú v sebe konkurenčné a komparatívne výhody regiónu pre rozvoj aktivít v danom území. Slabé stránky majú nepriaznivý vplyv na rozvoj obce v danom regióne. Pozitívne vplyvy v danom území označujeme ako príležitosti a negatívne vplyvy považujeme za ohrozenia, medzi ktoré môžeme zaradiť hospodársku krízu, nedoriešené majetkové pomery a pod. Kľúčom v procese tvorby stratégie je cyklicky sa opakujúca

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2023– 2028

sociálna a občianska mobilizácia, ktorá ovplyvňuje každý krok a stupeň tvorby programu sociálneho a ekonomického rozvoja obce.

V tejto časti strategického dokumentu detailnejšie popíšeme predstavu o obci na základe výpovede z rozhovoru, ktorú nám poskytol starosta obce Hrabíčov Ján Adámik a tieto poskytnuté vstupné informácie sa stali podkladmi pre spracovanie SWOT analýzy.

Nakoľko mnohé plány v obci boli už zrealizované na základe predchádzajúceho strategického dokumentu a v obci je potrebné vykonať ďalšie stanovené ciele, opierame sa o aktuálne rozvojové stratégie, ktoré sa v najbližšom období majú realizovať.

Definujeme hlavné transformačné ciele obce Hrabíčov a to:

- Obec má záujem využiť svoju výhodnú polohu voči ekonomickým centráram a dôležitým dopravným koridorom.
- Obec Hrabíčov chce naďalej rozvíjať obytné zóny a diferencované formy bývania v obci.
- Obec má záujem rozvíjať hospodárske aktivity a podporovať tradičnú domácu výrobu výrobkov a služieb.
- Hrabíčov chce využívať existujúci prírodný potenciál a zachovávať tradície obce, obec má záujem rozvíjať a podporovať rozvoj cestovného ruchu a turizmu v regióne.
- Obec sa i naďalej chce starať o kvalitu krajinného prostredia v hospodársky intenzívne využívanej krajine a i naďalej sa chce starať o ekologickú rovnováhu.
- Zámerom obce je i naďalej sa starať a zveľaďovať životné prostredie a existujúci prírodný potenciál.
- V oblasti technickej infraštruktúry má obec Hrabíčov záujem o odstránenie jeho deficitu vo všetkých oblastiach (budovanie a rozširovanie ČOV a kanalizácie, cestnej infraštruktúry a pod.)

Zájmy a činnosti ovplyvňujú tiež územný rozvoj, životné prostredie a ekologickú rovnováhu obci. SWOT analýza v obci Hrabíčov sa opiera v prvom rade o víziu obce, ktorá je iniciovaná od starostu a zároveň je podporovaná obecným zastupiteľstvom a občanmi obce.

Ako sa od starostu dozvedáme, obecné zastupiteľstvo v Hrabíchove na základe ustanovenia § 11 ods. 4 písm. k) zákona SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zák. č. 369/1990 Zb.“) vydáva pre katastrálne územie obce štatút obce Hrabíčov. Štatút obce Hrabíčov je základnou normou obce Hrabíčov. Všetky všeobecne záväzné nariadenia obce, uznesenia obecných orgánov a iné predpisy obce musia byť v súlade s týmto organizačným poriadkom. Zmeny a doplnky tohto štatútu schvaľuje obecné zastupiteľstvo. Otázky neupravené v tomto štatúte sa riadia platnými právnymi predpismi.

Jedným zo základných predpokladov rozvoja obce je dodržiavanie zákonitosti a pravidiel obecnej samosprávy, ochrana života obyvateľov a ich majetku, ale aj životného prostredia.

Tabuľku analýzy interného prostredia pre stratégiu obce Hrabíčov sme spracovali na základe podkladov, zistení a rozhovoru so starostom obce, ktorý ochotne vypovedal o tom, čo sa v obci ďalej plánuje a čo je ešte potrebné zrealizovať v obci v najbližších piatich rokoch. Analýza interného prostredia predstavuje výber, tvorbu a zhodnotenie ukazovateľov vlastností krajiny, jej jednotlivých krajinných zložiek (analýzu zdrojov a analýzu súčasného stavu využitia zdrojov). V tejto analýze sa opierame o fyzicko-

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

geografické analýzy územia, infraštruktúru, kultúrno-historický potenciál a o primárne ponuky pre rozvoj cestovného ruchu a turizmu, prípadne poznávacieho turizmu a pod.

V Tabuľke 16 sumarizujeme vnútorné faktory rozvoja obce podrobnejšou analýzou interného prostredia, v ktorom definujeme silné a slabé stránky obce. V analýze interného prostredia definujeme silné a slabé stránky obce. Silné stránky, ktoré bližšie špecifikujeme, vedú k sociálno-ekonomickému rozvoju riešeného územia. Ich cieľom je zatraktívniť vnútorný život v obci a zviditeľniť lokalitu systematickou podporou občanov a zlepšovať stav týkajúci sa vzhľadu obce. Pre propagáciu a marketing obce je dôležité budovať a posilňovať strategické partnerstvá, zlepšovať podnikateľské možnosti a služby občanom formou intenzívnejšej komunikácie s podnikateľmi.

Slabé stránky obce Hrabčovo poukazujú na vysokú mieru nezamestnanosti, na absenciu projektov a dokumentácií, na nedostatok finančných prostriedkov, na obmedzené možnosti bývania a množstvo pretrvávajúcich bariér, ktoré je potrebné odstraňovať a riešiť. Je dôležité aktualizovať informácie o živote občanov v obci ako aj názor občanov na ich kvalitu života. Získané informácie vytvárajú podklady pre PHRSR obce ako aj pre iné strategické dokumenty. Týmto chceme poukázať na potrebu monitorovania jednotlivých aktivít sociálno-ekonomického rozvoja a na potrebu plánovania a na dôležitosť úzkej spolupráci so samosprávou.

Tabuľka 16 Vnútorné faktory rozvoja obce - analýza interného prostredia

Vnútorné faktory rozvoja obce - analýza interného prostredia.	
SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none">výhodná geografická poloha- dobré dopravné spojenie s okolitými obcami a mestami	<ul style="list-style-type: none">vysoká miera nezamestnanosti,
<ul style="list-style-type: none">existujúca ponuka v oblasti služieb a maloobchodu	<ul style="list-style-type: none">nízke príjmy domácností
<ul style="list-style-type: none">existujúce príťažlivé rekreačné strediská	<ul style="list-style-type: none">starnutie populácie
<ul style="list-style-type: none">v okolí sa nachádzajú areály poskytujúce ubytovanie a stravovanie	<ul style="list-style-type: none">vysoká opotrebovanosť miestnych komunikácií,
<ul style="list-style-type: none">zachovalé kultúrno-historické pamiatky	<ul style="list-style-type: none">ŽP – skládky, triedenie odpadu, likvidácia komunálneho odpadu,
<ul style="list-style-type: none">tradičné remeslá a kultúrne zvyklosti (spoločné kultúrno-historické korene)	<ul style="list-style-type: none">zaostávajúca osвета domáceho obyvateľstva k rozvoju turizmu a cestovného ruchu a vzťahu k turistom,
<ul style="list-style-type: none">primárna ponuka vytvára vhodné podmienky pre rozvoj cestovného ruchu a agroturistiky	<ul style="list-style-type: none">absencia domova dôchodcov
<ul style="list-style-type: none">dobrá vybavenosť obce infraštruktúrou v strede obce	<ul style="list-style-type: none">pretrvávajúce jazykové bariéry pre rozvoj spolupráce so zahraničnými firmami,
<ul style="list-style-type: none">dobrá prístupnosť k internetu	<ul style="list-style-type: none">nedostatočné podporné mechanizmy pre rozvoj malého a stredného podnikania,
<ul style="list-style-type: none">nízka miera priemyselného znečistenia životného prostredia	<ul style="list-style-type: none">v obci chýba zdravotné stredisko,
<ul style="list-style-type: none">vybudované časti pre športové činnosti- športové ihrisko	<ul style="list-style-type: none">výrazná redukcia výroby v poľnohospodárskom sektore
<ul style="list-style-type: none">dostatok a dostupnosť vzdelávacích zariadení v okolí,	<ul style="list-style-type: none">obmedzené možnosti bývania pre mladé rodiny s deťmi
<ul style="list-style-type: none">bohatý kultúrny a spoločenský život	<ul style="list-style-type: none">v obci chýbajú služby vyššej vybavenosti
<ul style="list-style-type: none">v obci je niekoľko desiatok rodinných domov, ktoré tvoria potenciál ubytovacej kapacity,	<ul style="list-style-type: none">migrácia obyvateľstvachýbajúca ponuka voľných pracovných miest

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

• nenarušené a neznečistené prostredie	• nedostatok finančných prostriedkov
• tradičné remeslá a kultúrne zvyklosti	• absencia regionálnych projektov a dokumentácií
• partnerská spolupráca obce s inštitúciami, s inými obcami,	• absencia opatrovateľskej služby pre starších obyvateľov v obci

Spracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2023

3.2 SWOT analýza externého (vonkajšieho) prostredia obce

V analýze externého prostredia obce Hrabčovo sa budeme zaoberať analýzou, ktorá v sebe zahŕňa analýzu štyroch oblastí vonkajšieho prostredia tzv. PEST analýzu – Politickú, Ekonomickú, Sociálnu a Technologickú. Analýza vychádza z poznania minulého vývoja a snaží sa o predvídanie a analyzovanie budúcich vplyvov na prostredie v už spomínaných štyroch oblastiach. Táto časť analýzy je zameraná na charakteristiku vlastností ľudských zdrojov, situáciu z hľadiska migrácie, na zamestnanosť obyvateľstva, na socio-ekonomické charakteristiky a sociálno-patologické javy, ktoré predstavujú negatívne javy prostredia (ohrozenia). V Tabuľke 17 definujeme vonkajšie faktory rozvoja obce- analýzu externého prostredia obce Hrabčovo, kde bližšie špecifikujeme príležitosti a ohrozenia.

Príležitosti v tejto tabuľke predstavujú externé podmienky, ktoré môžu pomôcť obci k dosiahnutiu cieľov. Ohrozenia predstavujú externé podmienky, ktoré môžu sťažiť obci dosiahnutie cieľov. Pre naplnenie uvedených strategických cieľov je možné využiť rozdielne stratégie, pričom stratégia ústupu sa zvolí v tých oblastiach, kde obec má rezervy a nemá vytvorené podmienky ani predpoklady vonkajšieho prostredia preto, aby do budúcnosti bolo odvetvie a činnosti stimulované podpornými nástrojmi.

Tabuľka 17 Vonkajšie faktory rozvoja obce-analýza externého prostredia

Vonkajšie faktory rozvoja obce-analýza externého prostredia.	
PRÍLEŽITOSTI	OHROZENIA
• možnosť dennej dochádzky obyvateľov do okresného mesta a priľahlých miest a obcí	• prehlbovanie krízy poľnohospodárstva
• posilnenie trendu prisťahovaných obyvateľov	• konkurencia zahraničných partnerov
• vytváranie nových pracovných príležitostí	• degradácia pôdy
• vhodné podmienky pre rozvoj turizmu, agroturistiky a cestovného ruchu	• zhoršovanie sociálnych istôt
• atraktívne prírodné prostredie v okolí	• politický tlak a krízové dianie (energetická kríza, vírusové ochorenia a pod.)
• medziobecná spolupráca s okolitými obcami	• dochádzanie obyvateľov do väčších vzdialeností do zamestnania
• možnosť poskytnutia pracovných príležitostí pri verejnoprospešných prácach v obci, pri jej skrášľovaní	• nedostatok prostriedkov na realizáciu rozvojových zámerov obce
• možnosť zachovať vidiecky štýl a rozptýlený typ osídlenia	• nedostatok stavebných pozemkov pre výstavbu rodinných domov
• dostupnosť úverových zdrojov	• prehlbovanie zaostávania bývania • v extraviláne obci
• rozvoj infraštruktúry	• opustenie vidieckeho štýlu života obyvateľstva

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2023– 2028

<ul style="list-style-type: none">• podpora rozvoja celoživotného vzdelávania	<ul style="list-style-type: none">• nezáujem o zachovanie kultúrnych hodnôt v obci a tradičných remesiel
<ul style="list-style-type: none">• partnerská spolupráca obce s inštitúciami, s inými obcami, so súkromným sektorom	<ul style="list-style-type: none">• prehlbovanie zaostávania osád v extraviláne obci
<ul style="list-style-type: none">• skvalitnenie marketingu a manažmentu zameraného na propagáciu cestovného ruchu	<ul style="list-style-type: none">• stagnácia reálnych príjmov
<ul style="list-style-type: none">• možnosť aplikácie nových progresívnych programov	<ul style="list-style-type: none">• implementácia programov nerešpektujúcich princípy TUR
<ul style="list-style-type: none">• budovanie a rekonštrukcia dopravných koridorov	<ul style="list-style-type: none">• zvyšovanie negatívnych korupčných vzťahov
<ul style="list-style-type: none">• vybudovaním novej IBV- možnosť omladenia obyvateľstva, vytvorenie nových pracovných príležitostí	

Spracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2023

3.3 Analýza problémov

Pri analýze problémov pozornosť sústredíme na hlavné nedostatky, ktoré je potrebné v obci Hrabíčov riešiť. V Tabuľke 18 poukazujeme na hlavné problémy, ktoré sa v obci vyskytujú a na miesta, ktoré sa nachádzajú v zlom technickom stave.

Tabuľka 18 Analýza problémov v obci Hrabíčov

Analýza problémov
<ul style="list-style-type: none">• nie je vybudovaná splašková kanalizácia
<ul style="list-style-type: none">• nedostatok pozemkov pre bytovú a individuálnu výstavbu
<ul style="list-style-type: none">• intenzívna cestná doprava prechádza celým katastrálnym územím
<ul style="list-style-type: none">• verejné budovy OÚ nie sú stavebne prispôsobené nárokom osôb s obmedzenou schopnosťou pohybu
<ul style="list-style-type: none">• niektoré miestne komunikácie sa nachádzajú v zlom technickom stave
<ul style="list-style-type: none">• slabé využitie obnoviteľných zdrojov energie
<ul style="list-style-type: none">• nedostatok ubytovacích kapacít v obci
<ul style="list-style-type: none">• nešetrný prístup obyvateľov k stavu životného prostredia, nelegálne vypúšťanie odpadových splaškových vôd a ukladanie odpadu
<ul style="list-style-type: none">• nevyužitie sú plochy zelene na oddychové zóny a taktiež je potrebná ich úprava
<ul style="list-style-type: none">• počet pracovných príležitostí nepokrýva potreby ekonomicky aktívneho obyvateľstva, existuje viac sezónnych prác

Spracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2023

ČASŤ B

STRATEGICKÁ ČASŤ

4 HIERARCHIA STRATEGICKÝCH CIEĽOV

Silné stránky obce Hrabíčov majú pozitívny vplyv na rozvoj obce, zahŕňajú v sebe konkurenčné a komparatívne výhody regiónu pre rozvoj aktivít v danom území. Slabé stránky majú nepriaznivý vplyv na rozvoj obce v danom regióne. Pozitívne vplyvy v danom území označujeme ako príležitosti a negatívne vplyvy považujeme za ohrozenia, medzi ktoré môžeme zaradiť hospodársku krízu, nedoriešené majetkové pomery a pod. Kľúčom v procese tvorby stratégie je cyklicky sa opakujúca sociálna a občianska mobilizácia, ktorá ovplyvňuje každý krok a stupeň tvorby programu sociálneho a ekonomického rozvoja obce. Ako sme sa dozvedeli, územnoplánovacia dokumentácia v obci Hrabíčov sa pripravuje a bude riešiť funkčné využívanie územia a jeho priestorové usporiadanie. Zájmy a činnosti ovplyvňujú tiež územný rozvoj, životné prostredie a ekologickú rovnováhu obce.

4.1 Stratégia rozvoja obce Hrabíčov na obdobie rokov 2023 – 2028

SWOT analýza v obci Hrabíčov sa opiera v prvom rade o víziu obce, ktorá je iniciovaná od starostu a zároveň je podporovaná obecným zastupiteľstvom a občanmi obce. Ako sa od starostu dozvedáme, obecné zastupiteľstvo v obci Hrabíčov na základe ustanovenia § 11 ods. 4 písm. k) zákona SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zák. č. 369/1990 Zb.“) vydáva pre katastrálne územie obce štatút obce. Vízia obce je želanou predstavou obyvateľov obce Hrabíčov o budúcnosti. Ciele obce majú zámer byť v súlade s víziou.

FORMULÁCIA STRATEGICKEJ VÍZIE OBCE HRABIČOV:

Vízia obce Hrabíčov bude plniť funkciu „motta” a to: „Obec Hrabíčov bude obcou s dobrým menom v regióne, atraktívnou pre návštevníkov a priateľstvá k svojim obyvateľom, s komplexne vybudovanou infraštruktúrou vrátane kanalizácie, poskytujúca dobré podmienky pre bývanie i podnikanie, s kvalitným životným prostredím bez ekologických záťaží a obyvateľmi aktívne napomáhajúcimi jeho ochrane. Formy trávenia voľného času budú spojené s bohatým spoločenským životom, pestovanými tradíciami a pravidelnými kultúrnymi a športovými podujatiami. Pre deti a mladšie generácie bude sa snažiť pestovať a upevňovať v nich tradície našich predkov. Obec bude vytvárať vhodné podmienky pre aktívne trávenie voľného času pre všetky vekové kategórie a multifunkčným poľnohospodárstvom sa bude orientovať na vidiecku trvaloudržiateľnú turistiku”.

Komplexná vízia, teda poslanie obce Hrabíčov predstavuje komplexnú definíciu, ktorá objasní mandát obce, ktorá bude prezentovať a opisovať základné služby, ktoré bude poskytovať svojim zákazníkom, obyvateľom, miestnym podnikateľom, záujmovým združeniam a pod. Vyjadruje dôvod existencie obce a odpovedá na tri otázky: Čo obec robí? Prečo to robí? Pre koho to robí?

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2023– 2028

Rozvojová stratégia je výstupom procesu strategického plánovania a jej ťažiskom je stanovenie hlavných cieľov a oblastí rozvoja. Strategické programovanie a jeho výstup programu rozvoja sa preto zameriava viac na konkretizáciu procesov realizácie a napĺňania cieľov.

Strategické ciele by mali byť formulované tak, aby naplnili očakávania obyvateľov a boli reálne dosiahnuteľné, akceptovateľné, merateľné a sledované. Pre každý globálny problém je potrebné stanoviť v strategickom dokumente strategické ciele. Ciele sú prístupom k odstráneniu a riešeniu problémov. Ďalším dokumentom pre odstránenie problémov by mal byť strategický akčný plán, ktorý tvorí súbor konkrétnych opatrení, projektov a aktivít smerujúcich k naplneniu stratégie rozvoja obce a jej vízií.

Celková SWOT analýza poukazuje na regresívny typ populácie. V analýze problémov je vyjadrená nespokojnosť občanov, ktorí sa vyjadrili na zasadnutí obecného zastupiteľstva. Nespokojnosť bola vyjadrená aj k rastúcej kriminalite, k zvyšujúcemu počtu nelegálnych stavieb a čiernych skládok. Pozitívum vidíme v obyvateľoch, ktorí vyvolávajú tlak na riešenie otázok v oblasti služieb a v oblasti spoločenského a kultúrneho života v obci. Sociálny kapitál ako faktor rozvoja má nezastupiteľnú úlohu pri strategickom plánovaní a pri realizácii rozvojových stratégií. Vysoká aktivita zo strany organizácií, ktoré v obci pôsobia a túžba mladých nadšencov vyvoláva potrebu zachovávať folklórne tradície a poukazuje na potrebu ako správne využiť vnútorný potenciál obce a ako uspokojiť potreby občanov v oblasti kultúrneho vyžitia. Sila sociálneho kapitálu závisí od kvality a kvantity vzájomných prepojení, spojenia a od kontaktov. Z tohto dôvodu je potrebné odstraňovať problémy, riešiť a zapodievať sa nimi. Sú potrebné pre budovanie a strategické partnerstvá v celom mikroregióne, nielen v obci Hrabíčov.

Taktiež je potrebné zabezpečiť organizačné štruktúry zabezpečujúce realizáciu cieľov a zriadiť pracovnú skupinu pre implementáciu a ktorá bude podnikat' kroky pre naplnenie cieľov a pre realizáciu projektov. Okrem tejto úlohy bude mať organizačná štruktúra úlohu monitorovania, úlohu sledovať napĺňanie stanovených cieľov a pravidelne informovať verejnosť o ich zrealizovaní. PHSR- jeho plnenie by malo byť pravidelne kontrolované na zasadnutiach obecného zastupiteľstva a byť nielen hodnotené ale i prerokované aspoň raz za rok. Prostredníctvom obecných novín, prípadne na verejných zhromaždeniach by takýto dokument mal byť zverejňovaný, čím by sa o ňom oboznamovali občania obce.

4.1.1 Hierarchia strategických cieľov obce Hrabíčov na roky 2023 – 2028

Zo získaných podkladov, analýz preto pristupujeme ku konkrétnym návrhom environmentálneho plánovania k manažmentu obci Hrabíčov pre Program rozvoja obce na roky 2023 – 2028.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2023– 2028

Pre naplnenie uvedenej vízie obec stanovila tri prioritné oblasti svojho rozvoja počas rokov 2023 – 2028. Jedná sa o tieto oblasti:

1. **Hospodárska oblasť,**
2. **Sociálna oblasť,**
3. **Environmentálna oblasť.**

Tabuľka 19 Strategický cieľ

Vízia		
1. Prioritná oblasť - Hospodárska	2. Prioritná oblasť - Sociálna	3. Prioritná oblasť - Environmentálna
ciele Dopravná infraštruktúra Technická vybavenosť obce Administratívne budovy Cestovný ruch	ciele Školstvo a vzdelanie Verejné priestranstvá Bývanie Športoviská Sociálna vybavenosť	ciele Odpadové hospodárstvo
Opatrenie 1.1 Zlepšenie obecnej infraštruktúry Opatrenie 1.2 Zlepšenie technickej vybavenosti obce Opatrenie 1.3 Modernizácia administratívnych budov Opatrenie 1.4 Podpora cestovného ruchu	Opatrenie 2.1 Podpora aktivít v oblasti školstva a vzdelávania Opatrenie 2.2 Budovanie a rekonštrukcia verejných priestranstiev v obci Opatrenie 2.3 Vytváranie podmienok pre bývanie Opatrenie 2.4 Budovanie a obnova športovísk, detských ihrísk Opatrenie 2.5 Zlepšenie kvality sociálnej vybavenosti obce	Opatrenie 3.1 Podpora aktivít v oblasti odpadového hospodárstva

Spracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková (2023)

Špecifické ciele (hlavné Priority) sme rozdelili na krátkodobé, strednodobé a dlhodobé.

Krátkodobé ciele (1–2 roky):

- rekonštrukcia obecných komunikácií, výstavba chodníkov, revitalizácia verejných priestranstiev
- vybudovanie multifunkčného ihriska pre športovcov
- výsadba nových stromčekov a okrasných drevín v obci
- výstavba budovy zdravotného strediska a rekonštrukcia vnútorných priestorov obecného úradu
- vybudovanie bezdrôtového rozhlasu
- skvalitnenie technickej infraštruktúry,
- vybudovanie kompostovísk, zberného dvora
- zvýšenie osvetlenia a separovanie komunálneho odpadu,
- zabezpečiť pre dôchodcov stravovaciu jednotku a využiť ju i v prospech turistov a návštevníkov obce
- skvalitniť starostlivosť o miestnu zeleň, jeho udržiavanie

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2023– 2028

<ul style="list-style-type: none">• vyrobiť a umiestniť nové informačné tabule, zlepšiť prístup k informáciám• vydanie knižnej publikácie obci
Strednodobé ciele(1-4 roky):
<ul style="list-style-type: none">• výstavba a dobudovanie kanalizácie a ČOV• obnova rázovitých stavieb a drobnej architektúry• revitalizácia verejných priestranstiev, oplotenia• vydávanie propagačných materiálov o obci• rekonštrukcia miestnych komunikácií, nové cesty k obytným častiam, uliciam• rekonštrukcia vnútorných priestorov materskej školy,• regulácia potoka a vybudovanie chodníka cez celú obec• vybudovanie nových turistických chodníkov, cyklotrás• výstavba nového detského ihriska a oddychovej plochy pre matky s deťmi• obnova knižnice a zavedenie čítárne• vybudovanie hygienického zariadenia• poriadanie trhov, jarmokov, aktivizovanie možností vidieckej turistiky
Dlhodobé ciele (1 – 7 rokov)
<ul style="list-style-type: none">• vybudovanie penziónu a ubytovania pre turistov• podpora výstavby, prípadne opráv rodinných domov, skvalitniť bývanie pre mladých ľudí• skvalitniť služby dopravy, mobility občanov• oprava a sprevádzkovanie starej železničky• vybudovať vlastné priestory pre separáciu odpadu, skládku odpadu, využitie nových technológií a zariadení• podporiť podnikateľov a rozvoj nových pracovných miest• vybudovať centrum voľného času pre deti a priestorov pre remeselnú činnosť k zachovaniu miestnej kultúry• budovanie nových a značených parkovísk v obci• zvýšiť environmentálne povedomie obyvateľov v oblasti ochrany a tvorby krajiny• modernizácia cestnej infraštruktúry,• podporovať zvýšenie bezpečnosti všetkých účastníkov dopravy• vytvárať atraktívne podnikateľské prostredie• vytvárať investičné prostredie• využitie vysokého potenciálu, súčasnej výkonnosti a dynamiky cestovného ruchu v tomto regióne pri rešpektovaní únosnosti a cieľovej kvality krajiny• právnu subjektivitou MŠ dosiahnuť vyšší stupeň riadenia• podporovať prioritné športy v obci• spracovať a realizovať koncepciu využitia všetkých foriem obnoviteľných zdrojov energií (napr. pri verejnom osvetlení obce)• zníženie objemu zmesového komunálneho odpadu a zefektívnenie recyklácie odpadu• podporovať zníženie znečisťovania vodných tokov a zachovanie udržateľnosti kvality vodných tokov a vodných plôch• podporovať rozvoj technickej vybavenosti• podporovať využívanie alternatívnych zdrojov ekologickej likvidácie odpadov

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2023– 2028

- vytvárať priestorové podmienky v rámci územného rozvoja sídel pre individuálnu bytovú výstavbu
- vytvárať podmienky na zabezpečenie dostupnosti bývania pre všetky vrstvy svojich obyvateľov,
- zlepšenie infraštruktúry ochrany prírody a krajiny
- podpora programov v oblasti podpory zamestnanosti a riešenia nezamestnanosti a dlhodobej nezamestnanosti cez existujúci Sociálny podnik
- vybudovať nový (nad kapacitu 50) areál služieb dôchodcom s domovom dôchodcov a domovom sociálnych služieb pre dospelých v Kľakovskom regióne
- vytvárať podmienky na rozširovanie opatrovateľskej služby a sociálnych služieb, zavedením celodenných služieb v obci cez Sociálny podnik sociálnych služieb
- zrekonštruovať a zmodernizovať vnútorné priestory v kultúrnom dome
- sprístupňovať občanom a návštevníkom históriu a tradície obce formou tematických interaktívnych aktivít počas víkendov v spolupráci so združeniami v regióne
- podporovať budovanie regionálneho cestovného ruchu na princípe partnerstva subjektov v regióne
- využitie vysokého potenciálu, súčasnej výkonnosti a dynamiky cestovného ruchu v tomto regióne pri rešpektovaní únosnosti a cieľovej kvality krajiny
- pripraviť imidžové a informačné propagačné materiály a spolupráca s akreditovanými turistickými sprievodcami
- podporovať spoločnú prezentáciu subjektov CR na web stránkach a internetových prehliadačoch
- zaviesť moderné informačné a komunikačné technológie (e-government) do práce a fungovania samosprávy atď.

ČASŤ C PROGRAMOVÁ (PLÁNOVACIA) ČASŤ

5 PROGRAMOVÁ (PLÁNOVACIA) ČASŤ PHRSR OBCE

HRABIČOV NA OBDOBIE ROKOV 2023 – 2028

Programová časť PHRSR nadväzuje na strategickú časť a obsahuje opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám. Zmyslom programovej časti je jej príspevok k splneniu stanoveného strategického cieľa: *Vytvoriť podmienky pre zvýšenie kvality života obyvateľov obce, pre zvýšenie jeho konkurencieschopnosti a ekonomickej výkonnosti s vyváženým rozvojom oblastí trvale udržateľného rozvoja.*

Metodika tvorby PHRSR udáva nasledovný postup:

- Starosta obce p. Ján Adámik spolu špecifikoval opatrenia, navrhol aktivity a stanovil poradie dôležitosti opatrení a aktivít, projektov vrátane merateľných ukazovateľov výsledku a dopadu. Následne bol vypracovaný sumárny návrh aktivít a projektov ako východisko pre Akčný plán.
- Ďalej sú stanovené termíny realizácie aktivít, projektov (roky) a odhad ich financovania (výška a zdroje financovania).
- Obec Hrabíčov zabezpečí vypracovanie formulárov pre prípravu navrhnutých projektov.

5.1 Opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým prioritám

Formulár P1 – Tabuľka 20 Zozna opatrení, projektov a priorit podľa oblastí

PRIORITNÁ OBLASŤ 1 – HOSPODÁRSKA OBLASŤ		
Opatrenie	Projekt/Aktivita	Prioritná oblasť/oblast'
Opatrenie 1.1 Zlepšenie obecnej infraštruktúry	1.1.1 Rekonštrukcia miestnych komunikácií, chodníkov, mostov a lávok	Hospodárska oblasť'
Opatrenie 1.2 Zlepšenie obecnej infraštruktúry	1.1.2 Rekonštrukcia miestneho rozhlasu	
Opatrenie 1.3 Zlepšenie technickej vybavenosti obce	1.1.3 Revitalizácia verejného priestranstva- vybudovanie oddychovej zóny, výsadba zelene, oprava chodníkov a pod.	
Opatrenie 1.4 Modernizácia administratívnych budov	1.1.4 Rekonštrukcia vnútorných priestorov kultúrneho domu, výmena podlahy v sále, rekonštrukcia	

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov
na roky 2023– 2028

	javiska, výmena okien a dverí	
	1.1.5 Rekonštrukcia domu smútku	
Opatrenie 1.5 Modernizácia ostatných budov	1.1.6 Vybudovanie detských ihrísk, športový areál	Hospodárska oblasť
Opatrenie 1.6 Modernizácia ostatných verejných priestorov	1.1.7 Modernizácia vybavenia MŠ a rozšírenie kapacity	Hospodárska oblasť
Opatrenie 1.7 Opatrenie č. 9	1.1.8 LEADER	Hospodárska oblasť
PRIORITNÁ OBLASŤ 2 – ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ		
Opatrenie	Projekt/Aktivita	Prioritná oblasť/oblasť
Opatrenie 2.1 Podpora aktivít v oblasti odpadového hospodárstva	2.1.1 Výstavba a rozširovanie kanalizácie a ČOV	Environmentálna oblasť
Opatrenie 2.2 Podpora aktivít v oblasti odpadového hospodárstva	2.1.2 Vybudovanie stojísk-triedeného zberu na komunálnej úrovni v obci Hrabíčov	Environmentálna oblasť

Spracovateľ: RNDr. Anna Štefanková (2015)

Súbor ukazovateľov výsledkov a dopadov

Konečný efekt realizácie projektov, ktoré si stanovila obec Hrabíčov realizátor projektu nemôže ovplyvniť. Pre oblasť hodnotenia dopadov pre PHRSR obce boli ako východiskové hodnoty dopadových ukazovateľov stanovené dopadové ukazovatele na nulovej úrovni a hodnotenie dopadov sa uskutočňuje ku koncu každého záverečného roku.

Súhrnný prehľad projektových zámerov obce Hrabíčov

K hlavným projektovým zámerom/ návrhom obce Hrabíčov na dosiahnutie cieľov Regionálnej integrovanej územnej stratégie BBSK patria:

- Celková rekonštrukcia a modernizácia vnútorných priestorov kultúrneho domu, výmena podlahy v sále, rekonštrukcia osvetlenia v sále ako I. rekonštrukcia javiska, výmena okien a dverí;
- Nová kanalizácia a ČOV;

K hlavným projektovým zámerom/ návrhom z iných operačných programov obce Hrabíčov patria:

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

- Rekonštrukcia miestnych komunikácií, chodníkov a lávok;
- Revitalizácia verejného priestranstva, vybudovanie oddychovej zóny, vybudovanie ihrísk, výsadba zelene, oprava chodníkov;
- Rekonštrukcia a modernizácia vonkajších a vnútorných priestorov domu smútku;
- Vybudovanie detských ihrísk v počte 2 ks, MŠ, športový areál;
- Rekonštrukcia miestneho rozhlasu;
- Opatrenie č. 9 - LEADER;
- Vybudovanie stojísk- triedeného zberu na komunálnej a regionálnej úrovni v obci Hrabčovo.
- Podpora sociálnych služieb v rámci vybudovanej siete sociálnych služieb a cez Sociálny podnik v regióne.

Kompletný zoznam, popis projektu (aktivity, ciele, výstupy, prepojenie na iné projekty, príp. aktivity IROP), prepokladané výdavky v EUR na projekty, predpokladané termíny realizácie dokumentujú nasledovné tabuľky obsahujúce sumár pripravovaných a navrhovaných projektov v obci Hrabčovo na obdobie rokov 2023 - 2028.

Tabuľka 21 Pripravenosť projektov obce Hrabčovo na roky 2021 –2026

Ktoré problémy považujete vo vašej obci/vašom meste za najväčšie z pohľadu kvality života obyvateľov a možností ďalšieho rozvoja?	Názov projektu/projektového zámeru na riešenie daného problému - čo tým chceme dosiahnuť	Pripravenosť projektu*	Začiatok projektu (rok)*	Koniec projektu (rok)*	Odhadované celkové náklady projektu (eur)*
Vysoká energetická náročnosť budov	Zníženie energetickej náročnosti objektu obecného a kultúrneho domu v obci a rekonštrukcia vnútorných priestorov v KD	Zámer	rok 2023	rok 2028	podľa projektovej dokumentácie
Nevyhovujúca občianska vybavenosť, Vysoká energetická náročnosť budov	Rekonštrukcia a modernizácia vnútorných priestorov domu smútku v obci	Zámer	rok 2023	rok 2028	podľa projektovej dokumentácie
Nevyhovujúca občianska vybavenosť, podpora športu	Viacúčelové ihrisko s uzavretým mantinelovým systémom a multiúčelové detské ihrisko	Zámer	rok 2023	rok 2028	podľa projektovej dokumentácie
Chýbajúca alebo nevyhovujúca dopravná infraštruktúra	Projekt cestných a miestnych pozemných komunikácií	Zámer	rok 2023	rok 2028	podľa projektovej dokumentácie
Chýbajúca alebo nevyhovujúca infraštruktúra	Projekt pozemkových úprav v obci	Zámer	rok 2023	rok 2028	podľa projektovej dokumentácie
Chýbajúca alebo nevyhovujúca technická infraštruktúra	Rekonštrukcia a modernizácia miestneho rozhlasu v obci	Zámer	rok 2023	rok 2028	podľa projektovej dokumentácie
Chýbajúca alebo nevyhovujúca technická infraštruktúra	Rekonštrukcia a modernizácia verejného osvetlenia v obci	Zámer	rok 2023	rok 2028	podľa projektovej dokumentácie

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

Chýbajúca soc. infraštruktúra	Komunitné centrum v obci a DD v regióne	Zámer	rok 2023	rok 2028	podľa projektovej dokumentácie
Chýbajúca alebo nevyhovujúca dopravná infraštruktúra	Rekonštrukcia miestnej komunikácie	zámer	rok 2023	rok 2028	podľa projektovej dokumentácie
Chýbajúce prostriedky na zvýšenie bezpečnosti a ochrany majetku	Zvýšenie bezpečnosti a prevencia proti kriminalite- kamerový systém	zámer	rok 2023	rok 2028	podľa projektovej dokumentácie
Nedostatok a nevyhovujúci stav verejných priestranstiev	Úprava a tvorba verejných priestranstiev v obci	zámer	rok 2023	rok 2028	podľa projektovej dokumentácie

Spracovala RNDr. Mgr. Anna Štefanková, 2023

Tabuľka 22 Pripravenosť projektov obcí Kľakovského regiónu na roky 2021 –2026

Obce/Mestá	Ktoré problémy považujete vo vašom území za najväčšie z pohľadu kvality života obyvateľov a možností ďalšieho rozvoja?	Opis projektu - cieľ, cieľová skupina, ako to chceme dosiahnuť (doplnenie základnej infraštruktúry, občianskej vybavenosti, zvýšiť rozvojový potenciál územia ...)	Pripravenosť projektu*	Začiatok projektu (rok)*	Koniec projektu (rok)*	Odhadované celkové náklady projektu (eur)*
Hrabčovo, Hodruša-Hámre, Horné Hámre, Ostrý Grúň, Kľak, Píla, Veľké Pole, Voznica, Župkov, Žarnovica	Envirozáťaž - ohrozenie životného prostredia a zdravia obyvateľstva	Cieľom je identifikovať a následne odstrániť množstvo čiernych skládok v regióne	zámer	2021	2027	1 500 000,00
Hrabčovo, Hodruša-Hámre, Horné Hámre, Ostrý Grúň, Kľak, Píla, Veľké Pole, Voznica, Župkov, Žarnovica	Chýbajúca alebo nevyhovujúca technická infraštruktúra	Cieľom je dobudovanie inetrenetovej infraštruktúry a zvýšenie rozvojového potenciálu územia	zámer	2021	2027	1 000 000,00
Hrabčovo, Hodruša-Hámre, Horné Hámre, Ostrý Grúň, Kľak, Píla, Veľké Pole, Voznica, Župkov, Žarnovica	Nakladanie s odpadmi - potreba zníženia skládkovania	Cieľom je zlepšiť nakladanie s odpadmi - znížiť skládkovanie a zvýšiť podiel recyklácie a motivovať obyvateľov k lepšej separácii.	zámer	2021	2027	2 000 000,00
Hrabčovo, Hodruša-Hámre, Horné Hámre, Ostrý Grúň, Kľak, Píla, Veľké Pole, Voznica, Župkov, Žarnovica	Nakladanie s odpadmi – potreba zníženia skládkovania	Cieľom je vytvoriť riešenie ako alternatívu ku skládkovaniu odpadu	zámer	2021	2027	750 000,00
Hrabčovo, Hodruša-Hámre, Horné Hámre, Ostrý Grúň, Kľak, Píla, Veľké Pole, Voznica, Župkov, Žarnovica	Nedostatočné personálne a technické kapacity na zabezpečenie soc. služieb	Cieľom je vybudovať nové kapacity pre terénnu soc. prácu (napr. opatrovateľskú službu) a zabezpečiť predchádzanie inštitucionalizácie a tak zvýšiť kvalitu života.	zámer	2021	2027	200 000,00
Hrabčovo, Hodruša-Hámre, Horné Hámre, Ostrý Grúň, Kľak, Píla, Veľké Pole, Voznica, Župkov, Žarnovica	Potreba zvýšenia atraktivity regiónu a koordinovaného prístupu k cestovnému ruchu	Cieľom je zatriktívniť región Gron a zvýšiť počet turistov, počet prenocovaní a celkovú dĺžku pobytu návštevníkov v regióne.	zámer	2021	2027	1 000 000,00

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo na roky 2023– 2028

Hrabčovo, Hodruša-Hámre, Horné Hámre, Ostrý Grúň, Kľak, Píla, Veľké Pole, Voznica, Župkov, Žarnovica	Chýbajúca alebo nevyhovujúca technická infraštruktúra	Cieľom je dobudovanie potrebnej infraštruktúry a zvýšenie rozvojového potenciálu územia	zámer	2021	2027	20 000 000,00
Hrabčovo, Hodruša-Hámre, Horné Hámre, Ostrý Grúň, Kľak, Píla, Veľké Pole, Voznica, Župkov, Žarnovica	Chýbajúca alebo nevyhovujúca technická infraštruktúra	Cieľom je dobudovanie potrebnej infraštruktúry a zvýšenie rozvojového potenciálu územia	zámer	2021	2027	10 000 000,00
Hrabčovo, Hodruša-Hámre, Horné Hámre, Ostrý Grúň, Kľak, Píla, Veľké Pole, Voznica, Župkov, Žarnovica	Chýbajúca alebo nevyhovujúca technická infraštruktúra	Cieľom je dobudovanie potrebnej infraštruktúry a zvýšenie rozvojového potenciálu územia	zámer		2027	10 000 000,00

Spracovala RNDr. Mgr. Anna Štefanková, 2023

D REALIZAČNÁ ČASŤ

6 MONITOROVANIE PHRSR

Monitorovanie PHRSR budú uskutočňovať:

- Výbor pre PHRSR,
- Komisia strategického rozvoja,
- Koordinátor pre stratégiu,
- Obecné zastupiteľstvo.
-

6.1 Spôsob monitorovania PHRSR

Obecný úrad Hrabčovo má v oblasti prípravy a realizácie programu rozvoja dostatočné skúsenosti na programovej aj projektovej úrovni. Pri realizácii PHRSR vystupujú ako partneri obyvatelia obce, ktorí boli prizvaní a zúčastnili sa verejných stretnutí, kde definovali svoje požiadavky, spolupracovali pri definovaní silných a slabých stránok svojej obce. Následne aktívne pristupovali k prerokovaniu finálneho návrhu PHRSR obce. V rámci prípravy dokumentu nebol vypracovaný dotazník obcou a nebol distribuovaný do domácností, nakoľko sa v predchádzajúcich rokoch neosvedčil. Vychádza sa pri zostavení projektov z potrieb obce. Obec pravidelne pripravuje obecné zastupiteľstvá a zodpovedne pristupuje i k pravidelne pripravovaným verejným stretnutiam s občanmi/podnikateľmi a záujmovými skupinami. Rovnako tak poslanci a zamestnanci OcÚ boli prizvaní k pripomienkovaniu jednotlivých častí a zámerov strategického dokumentu.

Popis postupov organizačného a inštitucionálneho zabezpečenia realizácie PHRSR

Realizácia PHRSR obce Hrabčovo je činnosťou samosprávy obce a obec ju vykonáva prostredníctvom svojich orgánov (obecné zastupiteľstvo, starosta). Samospráva jedenkrát ročne získa a spracuje pripomienky poslancov, OcÚ, partnerov a verejnosti, do leta v čase začiatku prípravy rozpočtu na ďalší rok. Táto činnosť naplánovaná do termínu september príslušného roku, kedy bude predložené hodnotenie PHRSR za predchádzajúci rok, aj jeho prípadná aktualizácia.

Vo vzťahu k realizácii PHRSR obecné zastupiteľstvo berie na vedomie návrh strategickej časti dokumentu, schvaľuje celý dokument PHRSR a každoročne schvaľuje vyhodnotenie jeho plnenia. Obecné zastupiteľstvo taktiež schvaľuje spolufinancovanie projektov. Obecné zastupiteľstvo schvaľuje každoročne hodnotiace a monitorovacie správy, rozhoduje o prípadných zmenách a aktualizácii programu.

Najvyšším výkonným orgánom obce Hrabčovo a jeho predstaviteľom je starosta. Rozhoduje vo všetkých veciach správy obce, ktoré nespadajú do právomocí a kompetencií obecného zastupiteľstva. Starosta sa spolupodieľal na príprave dokumentu, riadil proces realizácie, podpisuje schválenie celého dokumentu, vykonáva uznesenia a zastupuje obec vo vzťahu k štátnym orgánom, k právnickým a fyzickým osobám (radiace orgány príslušných operačných programov, dodávatelia, kontrolné skupiny projektov a i.).

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabáčov na roky 2023– 2028

Inštitucionálnu a administratívnu stránku zabezpečuje obecný úrad. Vzhľadom na personálne poddimenzovanie obecnej samosprávy, bude obecný úrad (v prípade nutnosti a zváženía možností) spolupracovať s externými konzultačnými spoločnosťami.

Stručný popis komunikačnej stratégie

Rôzne formy komunikácie budú súčasťou každého z pripravovaných a realizovaných projektov PHRSR v rámci povinnej i nepovinnnej činnosti informovania a publicity (pri projektoch financovaných z ŠFRB, PRV, OP KŽP a dotačných titulov) alebo v rámci komunikácie zainteresovaných cieľových skupín pri príprave a realizácii jednotlivých projektov. Vzhľadom na charakter obce, prebieha komunikácia osobným stykom s predstaviteľmi/zamestnancami obce, alebo priamou účasťou na zasadnutiach obecného zastupiteľstva. Dôležitým nástrojom komunikácie je pre obec vlastná webová stránka, ďalej informačná tabuľa a rozhlas. Komunikácia s obyvateľmi prebieha neustále až do ukončenia platnosti PHRSR.

Ďalším nástrojom komunikácie sú i rokovania v rámci obecného zastupiteľstva, kde materiál na rokovanie pripravuje starosta obce v súčinnosti so zamestnancami obce. Rovnako tak hlavný kontrolór, vychádzajúc z definície jeho funkcie, môže dať stanovisko k prerokovanému materiálu.

Systém monitorovania a hodnotenia

Proces monitorovania PHRSR sa vykonáva systematicky a priebežne počas celého trvania PHRSR až do ukončenia jeho platnosti. Vstupnými údajmi pre monitorovanie sú uvedené v tabuľke 23 – ukazovatele výstupu, výsledku a dopadu projektu. Výstupom monitorovania je monitorovacia správa za príslušný rok schválená v OcÚ. Za prípravu monitorovacej správy zodpovedá príslušný garant podľa povahy projektu. Jednať sa pritom môže o starostu obce, hlavného kontrolóra obce, poslancov, resp. inú poverenú osobu.

Cieľom monitorovania je získavanie informácií o reálnom plnení opatrení, o prípadnom negatívnom vývoji, spôsobe realizácie, definovanie a prijatie nápravných opatrení.

Samospráva jedenkrát ročne získa a spracuje pripomienky partnerov, OcÚ, poslancov a verejnosti, do leta v čase začiatku prípravy rozpočtu na ďalší rok. Táto činnosť je naplánovaná do termínu príslušného roku, kedy bude predložené hodnotenie PHSR za predchádzajúci rok, jeho prípadná aktualizácia, hodnotenie ukazovateľov vrátane korekcií v rámci pravidelného každoročného hodnotenia. V prípade nutnosti korekcií mimo stanovené termíny vykoná korekciu starosta obce. Celkový plán hodnotenia je spracovaný v tabuľke 23.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov
na roky 2023– 2028

Tabuľka 23 Plán hodnotenia a monitorovania

Plán priebežných hodnotení PHSR na programové obdobie 2023 - 2028		
Typ hodnotenia	Vykonať prvýkrát	Dôvod vykonania/ periodicita
Strategické hodnotenie	najskôr v roku 2024	Podľa rozhodnutia obce a vzniknutej spoločenskej potreby
Tematické hodnotenie časti PHRSR	2024	Téma hodnotenia identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok
Ad hoc mimoriadne hodnotenie	Nerozhoduje	Pri značnom odklone od stanovených cieľov a doľahnutých hodnôt ukazovateľov
		Pri návrhu na revíziu PHRSR
Ad hoc hodnotenie celého PHSR alebo jeho časti	2023 - 2028	Na základe rozhodnutia starostu, podnetu poslancov

Prameň: Vlastné spracovanie, 2023

Tabuľka 24 Akčný plán na roky 2023 – 2028

Akčný plán pre oblasť Hospodársku oblasť			
Opatrenie 1.1			
1.1.1 Rekonštrukcia vnútorných priestorov kultúrneho domu, sále, podlahy, javiska a pod.	2023 - 2028	Obec	OP KŽP
1.1.2 Rekonštrukcia miestneho rozhlasu	2023 - 2028	Obec	PRV
1.1.3 Rekonštrukcia a modernizácia vnútorných a vonkajších priestorov domu smútku	2023 - 2028	Obec	PRV
1.1.4 Vybudovanie detských ihrísk	2023 - 2028	Obec	PRV
1.1.5 Opatrenie č. 9	2023 - 2028	Obec	OP KŽP

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo
na roky 2023– 2028

Akčný plán pre oblasť PO 01 Environmentálna oblasť			
Opatrenie 2.1			
2.1.1 Kanalizácia a ČOV Hrabčovo	2023 - 2028	Obec	OPKŽP
2.2.2 Rekonštrukcia miestnych komunikácií, chodníkov a lávok	2023 - 2028	Obec	PRV
2.2.3 Revitalizácia verejného priestranstva, vybudovanie oddychovej zóny, výsadba zelene, oprava chodníkov, mostov a pod.	2023 - 2028	Obec	PRV
2.2.4 Vybudovanie stojísk-triedeného zberu na komunálnej úrovni v obci Hrabčovo	2023 - 2028	Obec	OP KŽP

Prameň: Vlastné spracovanie, 2023

ČASŤ E

7 FINANČNÁ ČASŤ

7.1 Finančné zabezpečenie PHRSR obce Hrabčovo

Po schválení PHSR nastáva vlastná realizácia PHRSR, jeho opatrení a úloh. Uskutočnenie aktivít uvedených v PHRSR prepožadáva určité finančné a administratívne zabezpečenie. Finančné vyčíslenie jednotlivých aktivít sa v PHRSR uvádza pri väčšine opatrení a aktivít v projektovom zámere vypracovanom p. Jánom Adámikom. Naplnenie cieľov programu je stanovené odhadom, konečné rozpočty budú súčasťou vykonávacích projektov a plánov. Pri schvaľovaní financovania jednotlivých úloh, vyplývajúcich z aktivít, sa bude prihliadať na ich dôležitosť a dopad na hospodársky, environmentálny a trvalodržateľný rozvoj obce. Viaceré úlohy sa môžu realizovať v rámci bežnej prevádzky samosprávy, mnohé z nich však vyžadujú náročnejšie finančné a personálne zdroje a spoluprácu s inými subjektami. Potenciálne zdroje na realizáciu opatrení a úloh PHRSR sú:

- **Vlastné zdroje- rozpočet obce;**

Štruktúra uvedených zdrojov bude závisieť na aktuálnej finančnej situácii obce ako aj na spoločensko-ekonomických podmienkach.

- **Doplnkové zdroje finančného zabezpečenia**
 - finančné prostriedky z Európskej únie (programovacie obdobie 2023 – 2030);
 - finančné prostriedky z rozpočtu obce;
 - finančné prostriedky zo štátnych dotácií;
 - finančná podpora z VÚC Banská Bystrica a iné.

Model viaczdrojového financovania jednotlivých projektov

Financovanie jednotlivých projektov bude viaczdrojové, pričom závisieť od aktuálnej finančnej situácie obce a aktuálnych potrieb. Financovanie sa opierať o zdroje obce, štátu, EÚ, VÚC, OP KŽP, PRV a súkromné zdroje. Vyčíslenie jednotlivých zámerov bolo stanovené kvalifikovaným odhadom, prieskumom a taktiež sa vychádzalo z existujúcich výkazov výmer/rozpočtov projektantov. Finálne podoby budú súčasťou ŽoNFP a budú vychádzať najmä z procesu verejného obstarávania

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2023– 2028

Tabuľka 25 Indikatívny rozpočet – sumarizácia

Oblasť/Rok	Rok 2023 – 2028
Hospodárska oblasť	podľa potreby
Sociálna oblasť	podľa potreby
Environmentálna oblasť	podľa potreby
Spolu	podľa potreby

Spracovala RNDr. Mgr. Štefanková Anna, 2023

Finančný rámec pre realizáciu PHSR pre potreby súhrnného prehľadu plánovaných projektov a aktivít budú súčasťou príloh monitorovacích správ, ktoré budú priebežne vypracovávané a dopĺňané po schválení potrebných zdrojov pre ich financovanie a zrealizovanie.

System hodnotenia a zaradovania projektov do financovania

Pri schvaľovaní financovania jednotlivých projektov je nutné prihliadať na ich dôležitosť a význam vo vzťahu k rozvoju obce. Najvyššiu prioritu majú projekty, ktoré vyplývajú priamo z legislatívy (SR, EÚ) a projekty riešiace havarijnú alebo mimoriadnu situáciu. Do kategórie s vysokou prioritou sú zaradené projekty s oporou vo VZN obce a projekty s vydaným právoplatným stavebným povolením a ukončeným procesom verejného obstarávania. Strednú prioritu majú projekty, ktoré majú možnosť uchádzať sa o cudzie a doplnkové zdroje financovania (majú oporu v programovej štruktúre operačných programov a prioritných osí EŠIF). Do kategórie 4 a 5 spadajú projekty nachádzajúce sa vo fáze úvah (bez stavebného povolenia či ukončeného procesu VO).

Tabuľka 26 Hodnotiacia tabuľka pre výber projektov (upravený pre potreby obce)

Kategória	Úroveň dôležitosti	Hodnotiace kritérium - Opis podmienok pre zaradenie do priority	Projekt
1	Najvyššia	a) Projekty vyplývajúce zo zákona a/alebo legislatívy EÚ b) Projekty riešiace havarijnú alebo mimoriadnu situáciu. Splnená jedna z podmienok.	1.1.1 1.1.6 1.1.2 2.2.4 2.1.1
2	Vysoká	a) Projekty vyplývajúce a podporené v rámci VZN obce b) Projekty s právoplatným stavebným povolením a ukončeným VO c) Projekty MAS Splnená jedna z podmienok	1.1.1 1.1.6 2.1.1, 1.1.2 2.2.4
3	Stredná	Projekty, ktoré majú možnosť uchádzať sa o cudzie a doplnkové zdroje financovania	1.1.2 2.2.2 1.1.6 2.2.4 2.2.3 1.1.4 1.1.5 1.1.3
4	Nízka	a) Projekty definované ako zámery / v štádiu úvah.	1.4.1, 2.5.1
5	Najnižšia	Ostatné	

Spracovala RNDr. Mgr. Štefanková Anna, 2023

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2023– 2028

ČASŤ F

ZÁVER

PHRSR obce Hrabíčov je strategický strednodobý dokument, ktorý určuje víziu rozvoja obce, prioritné rozvojové oblasti a strategické ciele ich naplnenia. Tento dokument je základným východiskom pre spracovanie ďalších materiálov rozvoja jednotlivých oblastí života obce. PHRSR je otvoreným dokumentom, ktorý bude pravidelne polročne vyhodnocovaný a aktualizovaný na zasadnutiach obecného zastupiteľstva. Predmetný PHRSR obce Hrabíčov bol aktualizovaný na zasadnutí obecného zastupiteľstva dňa:2023 a jeho aktualizáciu dokumentuje nasledovná tabuľka 27.

Tabuľka 27 Schválenie a aktualizovania PHRSR obce Hrabíčov na roky 2023 – 2028

Schválenie PHRSR	
Dokument	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2023 – 2028. PHRSR obce je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené PHRSR VÚC na území ktorého sa obec nachádza, a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie obce. Dokument je štruktúrovaný podľa Metodiky na vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC (v zmysle novely Zákona NR SR č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja schválenej vládou SR január 2020).
Spracovanie	Spracovanie PHRSR vykonala obec v partnerstve s poradenskou spoločnosťou- Mgr. RNDr. Annou Štefankovou, ktorá koordinovala proces tvorby PHRSR a zabezpečila dodržiavanie metodických postupov. Obdobie spracovania: december 2022 – marec 2023
Prerokovanie	Prerokovanie v orgánoch samosprávy (starosta, poslanci a zamestnanci OcÚ) Verejné pripomienkovanie: marec 2023 Posudzovanie SEA – relevantné
Schválenie	Návrh na uznesenie zastupiteľstva – obecné zastupiteľstvo schvaľuje PHRSR obce Hrabíčov na roky 2023 – 2028.

Spracovala RNDr. Mgr. Štefanková Anna, 2023

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2023– 2028

ČASŤ G

IMPLEMENTAČNÝ RÁMEC

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja (PHRSR) s výhľadom do roku 2023 bude do roku 2028 implementovaný konkrétnymi projektmi a akčným plánom, ktorý bude mať časový harmonogram a návrh finančného a organizačného zabezpečenia. Obecný úrad Hrabíčov v spolupráci s obecným zastupiteľstvom vypracuje Plán vedenia obce a informatívne správy, ktoré bude zverejňovať na internetovej stránke obci a na verejných informačných tabuliach.

Predkladať návrhy na modifikovanie PHRSR bude v právomoci výboru pre PHRSR. Koordinátor pre stratégiu môže tiež predkladať výboru návrhy na doplnenie PHRSR. Občania a inštitúcie môžu tiež v písomnej forme predložiť útvary návrh na modifikovanie PHRSR. Na zasadnutia výboru v termíne schvaľovania obecného rozpočtu predloží koordinátor obce dopadovú analýzu plnenia PHRSR.

Doplnenie PHRSR, prípadne jeho nové aktualizovanie sa predloží na schválenie obecnému zastupiteľstvu. V nevyhnutnom prípade sa môže kvôli PHRSR tiež iniciovať mimoriadne zasadnutie výboru alebo obecného zastupiteľstva.

Predmetný PHRSR obce Hrabíčov bol schválený na zasadnutí obecného zastupiteľstva
dňa..... 2023 uznesením č.

Pečiatka obce:

Ján Adámik
podpis starostu obce Hrabíčov

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov
na roky 2023– 2028

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK

PHRSR- Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja (skratka Program rozvoja obce)

SR- Slovenská republika

EÚ- Európska únia

SHMÚ- Slovenský hydrometeorologický ústav

TTP- Trvalé trávne porasty

JV- Juhovýchodne

NR SR- Národná rada Slovenskej republiky

ČOV- Čistiareň odpadových vôd

CHKO- Chránená krajinná oblasť

NPR- Národná prírodná rezervácia

OÚ- Obvodný úrad

ŠSÚ- Štatistický stredoslovenský úrad

a.s- akciová spoločnosť

š.p - štátny podnik

IAD- Individuálna automobilová doprava

SAD- Slovenská autobusová doprava

SK- Slovensko

NCH- náučný chodník

ÚSES- Územný systém ekologickej stability

CR- Cestovný ruch

ÚPD- Územnoplánovacia dokumentácia

SNR- Slovenská národná rada

TUR- Trvaloudržateľný rozvoj

BBSK - Banskobystrický samosprávny kraj

NSRR- Národný strategický referenčný rámec

PRV- Plán rozvoja vidieka

PD- Programový doplnok

ŠFRB- Štátny fond rozvoja a bývania

ŠR- Štátny rozpočet

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo
na roky 2023– 2028

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabčovo ako
centra mikroregiónu Klákovskej doliny s výhľadom na roky 2023 – 2028.